

TARTU
RIIKLIK
ÜLIKOOI

Loengute temaatika

1965

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

ÜHINGU "TEADUS"

TRÜ LEKTORIGRUPI TEMAATIKA

Toimetanud

E. V ä ä r i

Tartu 1965

E e s s õ n a.

Ühingu "Teadus" Tartu Riikliku Ülikooli algorganisatsiooni lektorite ülesanded on needsamad mis kogu ühingul. Ka TRÜ lektoritel on asendamatu osa töötajate kommunistliku maailmavaate kujundamisel, aktiivsete ja teadlike kommunistlike töötajate tööalasel kasvatamisel, rahva hariduse ja kultuuri tõstmisel, inimeste kasvatamisel nõukogude patriotismi ja sotsialistliku internatsionalismi vaimus, otsustaval võitlusel antikommunismi ja kodanliku ideoloogia kõigi vormide vastu.

Hende ülesannete täitmisel on lektoreil tarvis levitada teaduse-, tehnika-, kirjandus- ja kunstialaseid teadmisi marksismi-leninismi alusel, kaasa aidata töötajate iseõppimise organiseerimisele kodu- ja välismaa teaduse ja tehnika saavutuste omandamisel ja tootmisse rakendamisel. Selles tegevuses kasutavad TRÜ algorganisatsiooni lektorid väga mitmesuguseid propagandavorme ja -vahendeid: avalikke loenguid, teoreetiliste teaduslike tootmis- ja majandusalaseid konverentse, teadusalaseid konsultatsioone, temaatilisi õhtuid, küsimuste ja vastuste õhtuid, loeng-ekskursioone, vestlusi, rahvatülikoole, esinemist ajakirjanduses, raadios, televisioonis jms.

Ühingu "Teadus" TRÜ lektorigrupp alustas tegevust 1962.a. jaanuaris 208-liikmelises koosseisus, kahe aasta pärast, s.o. jaanuaris 1964 oli grupis 255 liiget. Pnaegu kuulub algorganisatsiooni 280 lektorit (250 õppe- ja abiõppejõudu, 30 üliõpilast). TRÜ algorganisatsioon hõlmab 13 sektsiooni, need on järgmised:

- 1) NLKP ajaloo sektsioon;
- 2) filosoofiasektsioon;
- 3) rahvusvaheliste suhete sektsioon;
- 4) ajalosektsioon;

- 5) keele-, kirjanduse ja kunstisektsioon;
- 6) pedagoogikasektsioon;
- 7) arstiteaduse sektsioon;
- 8) bioloogiasektsioon;
- 9) majandusteaduse sektsioon;
- 10) riigi ja õiguse sektsioon;
- 11) füüsika-matemaatikasektsioon;
- 12) keemiasektsioon;
- 13) kehakultuurisektsioon.

TRÜ lektorite tööst kõnelevad 1964.a. lõpul tehtud kokkuvõtted: lektorid pidasid 2000 loengut, mis moodustab ühe kolmandiku Tartu linnas peetud loenguist; kõige rohkem pidasid loenguid rahvusvaheliste suhete sektsiooni lektoriid (kokku 284 loengut), kellest aktiivsemad olid T.Alatala, H.Palamets, M.Titma, M.Ueson. Hästi esinesid ka ateismigrupi lektorid A.Mitt, R.Tani, A.Koorits ja M.Lööper. Pedagoogikasektsioonis olid edukaimad I.Unt, A.Elango, H.Liimets, A.Lunga, E.Kura, U.Siiman, ajaloosektsioonis L.Eringsen ja L.Kutmar, NLKP ajaloo sektsioonis K.Koger ja J.Kalite, keele-, kirjanduse ja kunstisektsioonis Ö.Utter ja O.Haas, bioloogiasektsioonis A.Miljan ja K.Kalamees, riigi ja õiguse sektsioonis A.Kiris, majandusteaduse sektsioonis R.Hagelberg jne. Lisaks sellele tuleb nimetada veel, et Tartu Rahvaulikoolis juhivad teaduskondi ja osakondi A.Mitt, J.Lembra, H.Tiik, E.Raal, I.Unt ja L.Suit, tehes siin väga suurt populaarteaduslikku tööd.

TRÜ lektorite töövormid on küllaltki mitmekesised, mis-sama mitmekesine on ka loengute temaatika. Sellega ei ole aga alati meie asutuste töötajad tuttavad ega oska seetõttu tellida neid momendil huvitavaid loenguid. On kujunenud tavaks kutsuda korduvalt esinema neidsamu lektoreid, millega käib kaassas aga nii ühekülgusus kui ka mõningate lektorite ülekoormamine, sealsamas aga jäävad mõned väga head lektorid oma sisukate loengutega kasutamata. Et loengute tellijail oleks eelnevalt võimalik tutvuda TRÜ lektorite loengute temaatikaga, selleks ongi mõeldud käesolev brošüür. Loengud esitatakse siin erialade järgi rühmitatult, iga loenguteema

järeel on lühike annotatsioon, milles iseloomustatakse loengu sisu, järeldusi ja antakse vajaduse korral teateid tehniliste vahendite, auditoriumi sisustuse ja kuulajaskonnale tarvilike eelteadmiste kohta. Kõik loengud nummerdatakse ning brošüüri lõppu lisatakse alfabeetiline indeks lektorite kohta.

Nii loengute pealkirjad kui ka annotatsioonid kogus sektsoonidest ühingu "Teadus" TRÜ algorganisatsiooni vastutav sekretär I. Soop, nii sisuliselt kui ka keeleliselt redigeeris materjali ja süstematiseeris E. Vääri. Töös leidub mõningat proportsioonitust peamiselt seetõttu, et lektorid esitasid annotatsioonid väga erinevas pikkuses ning erineva põhjalikkusega. Alati pole kerge olnud loenguid ka õigesse rühma paigutada, sest nende sisu ei selgu annotatsioonist või en tegemist mitme teaduse piirialale kuuluvate loengutega. Mõned üldised loengud, mille pealkirjast selgub täielikult leengu sisu, on jäetud annotatsioonideta.

Käesoleva brošüüri tarvitajail võib tekkida mitmesuguseid ettepanekuid TRÜ lektorigrupi temaatika järgnevateks väljaanneteks või märkavad kasutajad nii sisulisi kui ka tehnilisi puudusi - kõik need palutakse suunata kas kirjalikult või suuliselt brošüüri koostajaile aadressil: Tartu, Ülikeoli 18, TRÜ õppeosakond.

Toimetaja

I. A J A L U G U J A K A A S A J A R A H V U S V A H E -
L I N E O L U K O R D .

N L K P a j a l u g u .

Jakobson, J.

1. NLKP osatähtsuse kasv kommunisti ülesehitamise ajajärgul.
(Loengus põhjendatakse partei eeatähtsuse kasvu seadua-
pärasust ning näidatake, missugused organisatsioonilised
abinõud kavandas NLKP XXII kengreaa partei võitlusvõime
tõstmiseks.)
2. NLKP võitlus rahvusvahelise kommunistliku liikumise ühtsu-
se eest.
(Loengus paljastatakse kaasaegsete pahempoolsete avantü-
ristide lõhestavat tegevust ja näidatake NLKP osa võit-
luses rahvusvahelise kommunistliku liikumise ühtsuse eest.)
3. Partei ideoloogilise töö ülesannetest kaasaegsel etapil.

Kalits, J.

4. NLKP programm nõukogude patriotismist ja sotsialistlikust
internatsionalismist.
(Loengus käsitletakse nõukogude patriotismi ja internat-
sionalismi probleeme seoses NLKP programmiliste ülesanne-
tega. Loengus kasutatakse näiteid kaasaja praktikast ja
puudutatakse ülesandeid internatsionalismi kasvatamisel.
Loeng on mõeldud propagandistidele ja pedagoogilisele
koosseisule.)

Kinkar, F.

5. Revolutsiooniline t88lisliikumine kapitalistlikes maades

kaasajal.

(Loengus leiavad käsitlemist objektiivsed tegurid, mis kaasaegse kapitalismi tingimustes toovad kaasa klassi-
vastuolude ja klassivõitluse teravnemise.)

Kivimaa, E.

6. ELKP kollektiviseerimisajajärgu võitluskogemuste rahvus-
vaheline tähtsus.

(Loengus käsitletakse ELKP kollektiviseerimisajajärgu koge-
musi ja nende kasutamist, arvestamist põllumajanduse sot-
sialistlikul ümberkorraldamisel rahvademokraatiamaades,
samuti seal esinevaid mõningaid iseärasusi.)

Koger, K.

7. Õppida ja õpetada töötama.

(Kõne alla võetakse töötajate haridus- ja kvalifikatsioo-
nikusimused, nende mõju tööviljakuse kasvule. Samuti
tehakse juttu sellest, kuidas töötajate hariduslik tase,
nende kutsemeisterlikkus on seotud inimese arenguga, tema
vaba aja kasutamisega.)

8. Sotsialistlik võistlus ja inimese areng.

(Konkreetsetele uurimustele toetudes püütakse loengus näi-
data, et võistluse õige ärakasutamine annab suured võima-
lused ja reservid inimeste arenemiseks, nende kasvatami-
seks igas kollektiivis ja kõikidel kutsealadel.)

9. Kommunistliku töö liikumise olemusest ja ülesannetest.

(Oma ettekandes püüab lektor leida vastust küsimustele:

- kas võistlus või võitlus?
- kas "õppida töötama ja elama kommunistlikult" või "õppi-
da elama ja töötama kommunistlikult"?
- mida annab meie kollektiivile kommunistliku töö liiku-
misse lülitumine?jt.)

10. Leninlikud sotsialistliku võistluse organiseerimise põhi-
mõtted.

(Kuulajate ees leiavad käsitlemist küsimused, mis
on seotud võistluse olemuse mõistmisega, kohustuste vastu-
võtmisega, nende täitmise kontrolli organiseerimisega ja
võistluse avalikkusega.)

11. Setaialiatliku võistluse ja kommunistliku tšõ liikumise juhtimise kogemusi (Eesti NSV materjalide põhjal).
(Võistluse juhtimise probleem on praegu üks aktuaalsemaid ja vähem uuritud valdkondi. Esineja püüab üldistada seniseid kogemusi ning Tartu ja Tallinna ettevõtete näidete varal anda mõningaid näpunäiteid võistluse edasiseks edukamaks organiseerimiseks kohtadel.)

Ü l d a j a l u g u.

Konks, J.

12. Koloniaalsüsteemi langus Aasia maades.
(Teema käsitleb koloniaalsüsteemi languse käiku, rahvuslikku vabadusvõitlust ja peamisi teid, mida mõõda Aasia rahvad edasi sammuvad.)
13. Tsiviilisatsioon ja sõda.
(Loengus käsitletakse tsiviilisatsiooni senist edu, sõdade ja sõjaliste ettevalmistuste negatiivset mõju, rahu hüvesid ja rahu kindlustamise võimalusi.)

Moosberg, H.

14. Soome tšõrahva võitlusest.
(Loengus räägitakse Soome tšõlisklassi võitlusest mõõdu-
nud sajandi lõpust kuni kaasajani, Soome tšõlispartei
asutamisest ja tema tegevusest, kommunistliku partei asu-
tamisest 1918.aastal ja tema juhtivast osast soome tšõ-
lisvõitluses.)

Piirimäe, H.

15. Esimese maailmasõja tekkimine.
(1964.a. sügisel mõõdu 50 aastat Esimese maailmasõja
algusest. Loengus käsitletakse diplomaatilisi sündmusi,
mie järgnesid Franz Ferdinandi tapmisele Sarajevos, Eu-
roopa riikide vastuolusid ja võitlust kuni maailmasõja
pukkemiseni.)

16. Pariisi Kommun.

(Teema on sobiv käsitlemiseks seoses Pariisi Kommuni aastapäevaga 18.märtsil. Loengus vaadeldakse ajaloolist olukorda, milles tekkis 1871.a. Pariisi Kommun, Kommuni tegevust ja selle ajaloolist tähtsust.)

Raid, J.

17. Lääne-Saksamaa - revanšismi ja militarismi kolle Euroopas.

(Loengus käsitletakse järgmisi küsimusi: Lääne-Saksa riigi revanšistlik olemus ja reaktiooniline välispoliitika; töörahva olukord ja tema võitlus demokraatlike vabaduste eest Lääne-Saksamaal; NSV Liidu ja teiste sotsialismiaade vahekorrad Lääne-Saksamaaga.)

18. Lääne-Saksamaa ajaloolased saksa revanšistliku ideoloogia propagandistidena.

(Loengus käsitletakse järgmisi küsimusi: Lääne-Saksamaa revanšistlike organisatsioonide tegevus kui lahutamatu osa Bonni valitsuse poliitikast; Lääne-Saksamaa revanšistliku ideoloogia propaganda organisatsioonilised vormid ("Ostforschung" jne.); Lääne-Saksamaa revanšistliku ideoloogia peasuunad tänapäeval; Eesti emigratsiooni reaktioonilise juhtkonna osa Saksa revanšistliku ideoloogia levitamisel.)

19. Suure Isamaasõja ajaloo võltsimine kodanlike maade ajaloolaste poolt.

(Loengus käsitletakse järgmisi küsimusi: Teise maailmasõja põhjuste ja iseloomu võltsimine; Nõukogude vägede tähtsamate võitude tulemuste teadlik moonutamine; Nõukogude partisanide tegevuse ja selle tagajärgede tendentslik alahindamine; NSV Liidu teenete teadlik vähendamine hitlerliku Saksamaa purustamisel.)

Roots, L.

20. Kommunistlikud ja töölisparteid võitluses rahu ja demokraatia eest.

(Kommunistlike ja töölisparteid tähtsamaks ülesandeks on võitlus rahu ja demokraatia ning oma ridade ühtsuse ja monoliitsuse kindlustamise eest.)

E e s t l a s t e m a a j a e e s t i
r a h v a a j a l u g u .

Ant, J.

21. Tartu komsomoliorganisatsioon Suure Isamaasõja päevil.
(Loengus käsitletakse Tartu kommunistlike noorte tegevust sõjapäevil hävituspataljonide ridades, partisanisalkades ja Nõukogude Liidu tagalae, samuti vaenlase peolt okupeeritud maa-aladel.)
22. Tartu komsomoliorganisatsiooni ajaloost aastail 1940-1941.
(Loengus käsitletakse esimeste komsomoliorganisatsioonide taastamist ja nende tegevust Tartus pärast nõukogude võimu taaskehtestamist 1940.aastal kuni Suure Isamaasõja alguseni.)

Eringson, L.

23. Tartu naised.
(Tartu naistele kuulub silmapaistev koht nii materiaalse te väärtuste loomisel kui ka kultuurielus ja teaduse arendamisel. Nad moodustavad umbes 70% linna elanikkonnast, töötavad edukalt kõikidel erialadel. Hariduse alal töötajast on naised 80%, tervishoiuasutustes töötavad umbes 85% naised, eelkooliealiste laste asutustes töötavad aga ainult naised. Paljudes tööstusettevõtetele ületab naiste arv poole tööliste üldarvust. 90 naist-tööeesrindlast ja ühiskondlikku aktivisti on valitud Tartu linnanõukogu koosseisu.)

Lõhmus, M.

24. Tartu vabrikute ja tehaste ajaloost.
(Vabrikute ja tehaste ajalool on suur tähtsus maa tööstuse ja tööliklassi arengu valgustamisel. Loengu ülesandeks on anda ülevaade vabrikute ja tehaste ajaloo uurimisest Eesti NSV-s ja eriti Tartus. Ühtlasi käsitletakse selle tööga seotud probleeme ja ülesandeid.)

Madisson, J.

25. Tartu linna ajaloo. (Hiid loengu kui loeng-ekskursiooni-na.)

(Loengus käsitletakse järgmisi küsimusi: Tartu linna tekkimine ja muistised Tartu kohta, feodaalne linn XIII sajandil ja Hansa liikmeks astumine, kõrgperioodi Tartu, muinasjäänused Tartus.)

Meema, L.

26. Tartu ajaloo.

(Loengus antakse ülevaade Tartu vanimast ajast kuni tänapäevani: Tartu linnus; Tartu kui linna tekkimine 1030.a.; võitlus saksa ristirüütlitega XIII saj.; keskaegne Tartu; Tartu sõdade perioodil (XVI-XVIII saj.); Academia Gustaviana; XVIII saj. Tartu; XIX saj. Tartu; revolutsiooniline liikumine Tartus; tänapäeva Tartu.

Loeng toimub muuseumieksponaatide põhjal.)

Moosberg, H.

27. Eesti tõelisliikumisest möödunud sajandi lõpul ja käesoleval sajandil kuni aastani 1917.

(Loengus näidatakse tõelisliikumise tekkimist, revolutsioonilise kriisi teravnemist XI sajandi algul, VSDFP organisatsioonide tekkimist ja 1905-1907. aasta revolutsioonilist võitlust.)

28. Hans Pöggelmanni elust ja tegevusest.

(Loengus pööratakse peatähelepanu Hans Pöggelmanni tegevusele pärast tagasitulekut Ameerikast 1917. aasta suvel, kõneldakse tema tegevusest bolševike ajalehtede "Kiir", "Maatamees" ja "Tõeline" juures 1917-1918, tõust nõukogude korra kindlustamisel ja eriti agraarrevolutsiooni läbi viimisel Eestis, samuti tema tegevusest Eesti Tõerahva Kommunis.)

29. Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon Eestis.

(Loengus näidatakse seda, kuidas pärast veebruarirevolutsiooni algas sotsialistliku revolutsiooni rahuliku areneise periood, kuidas järgnevalt kaksikvõim likvideeriti kodanluse huvides ning kuidas toimus relvastatud ülestõusu ettevalmistamine ja selle võit Eestis.)

Palamets, H.

30. Tartu minevikus ja tänapäeval. (Loeng ja vajaduse korral ka loeng-ekskursioon.)

(Loengus antakse ülevaade Tartu kui linnalise keskuse kujunemisest, iseloomustatakse Tartut silmapaistva kesk-aegse kaubalinnana, näidatakse Tartu osa eesti ja vene rahva vaheliste sõbralike suhete ja võitlusliidu kujunemisel. Suhteliselt palju tähelepanu pööratakse Tartule kui kultuurikeskusele - ülikoolilinnale, tutvustatakse Tartu ülikoolis õppinud ja töötanud suuri teadlasi ja revolutsionääre. Loengu lõpul antakse ülevaade tänapäeva Tartust ja linna arenguperspektiividest lähemas tulevikus. (Loengu kestus 60 min. Loeng-ekskursiooni kestus 2 tundi, marsruudi pikkus 4 km.)

Raid, J.

31. Nõukogude Eesti hitlerliku Saksamaa huviobjektina Suure Isamaasõja päevil.

(Loengus käsitletakse järgmisi põhiküsimusi: hitlerliku Saksamaa anneksionistlikud plaanid Nõukogude Eesti suhtes; okupatsioonivõimude poliitika rahvamajanduse küsimustes; saksa anastajate ideoloogiline poliitika; eesti reaktsioonilise kodanluse koostöö hitlerlike okupatsioonivõimudega.)

Rajasalu, I.

32. Tartu minevik ja tänapäev.

(Antud teema on mõeldud loeng-ekskursioeninna, kus antakse ülevaade Tartu ajaloost 13.saj. kuni tänapäevani. Olenevalt kuulajate koosseisust ja soovidest võib suuremat tähelepanu osutada Tartu ajaloo ühele või teisele lõigule.)

Ruus, V.

33. Eestimaa Kommunistliku Partei tegevus riikliku kaubanduse rajamisel aastatel 1940-1941.

(Loeng on ette valmistatud arhiivimaterjalide alusel. Selles käsitletakse töölistrolli kehtestamist, riikliku kau-

bandusaparaadi rajamist, erakaubanduse natsionaliseerimist. Soovi korral käsitletakse ka arvestuse ja kontrolli organiseerimise, spekulatsioonivastase võitluse, kaadri, planeerimise jm. küsimusi esimese nõukogude aasta tööst. Loeng on vajalik kaubanduskaadri ideelis-poliitilise taseme tõstmiseks, eriti soovitatav tähtpäevade eel. Kasutatav kogu vabariigi piires ja seostatav kohalike oludega.)

34. Eestimaa Kommunistliku Partei tegevus tarbijate koöperatsiooni eotsialistlikul ümberkorraldamisel aastatel 1940-1941.

(Loeng on ette valmistatud arhiivimaterjalide alusel. Selles käsitletakse kodanluse väljatõrjumist ja töötava rahva esindajate valimist kooperatiividesse, võitlust uue, demokraatliku põhikirja kehtestamise eest. Soovi korral käsitletakse ka ühtse kooperatsioonivõrgu organiseerimise ja tarbijate kooperatsiooni kasutamise küsimusi sotsialistlikus ülesehitustöös. Loeng on vajalik tarbijate kooperatsiooni kaadri ideelis-poliitilise taseme tõstmiseks, eriti kohane tähtpäevade eel. Kasutatav kogu vabariigi piires ja seostatav kohalike oludega.)

Siilivask, K.

35. Kodanlik-demokraatlik liikumine Eestis XIX sajandil.

(Loengus käsitletakse eesti kodanliku rahvuse kujunemist, rahvusliku liikumise tekkimist ja demokraatliku liikumise ning eriti C.R. Jakobsoni osa eesti ühiskonna ajaloos.)

36. Sotsialistlik revolutsioon ja nõukogude võimu taaskehtestamine Eestis 1940.a.

(Loengus käsitletakse lähemalt 1940.a. juuni- ja juulisündmusi Eestis, mis viisid nõukogude korra taaskehtestamisele ja sotsialistliku ühiskonna ülesehitamisele.)

37. Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon Eestis (Tartus).

(Loengus käsitletakse Oktoobrirevolutsiooni sündmusi Eestis, sealhulgas Tartu linnas. Loeng pakub oma konkreetsuse tõttu huvi just Tartu materjalide ees. Eriti on seda sobiv ette kanda Oktoobrirevolutsiooni aastapäeva puhul.)

Trummal, V.

38. Esti ala vanimast asutusest ja selle etnilisest päritolust.

(Loengus antakse lühike ülevaade Eesti alal esinevaist vanimaist arheoloogilistest mälestusmärkidest ja näidatakse nende põhjal Eesti ala järkjärgulise asustamise käiku, ühtlasi vaadeldakse siinsete hõimude ühiskondlik-majandusliku ja kultuurilise arengu iseärasusi ning nende suhteid naaberaladega. Olemasolevate arheoloogia, antropoloogia ja keeleteaduse andmete valguses tutvustatakse lühidalt ka nõukogude teaduse seisukohti eesti rahva etnilise päritolu küsimuses.)

39. Tartu varaseimast ajaloost.

(Loengu sissejuhatuses esitatakse vanimate kirjalike allikate teated Tartu kohta. Seejärel kõneldakse Tartu kujunemisest Eesti ala vanimaks majanduslik-poliitiliseks tsentrumiks, kusjuures käsitletakse ka Tartu vanima geoloogilise mineviku iseärasusi. Lähemalt kirjeldatakse Tartu arheoloogilisi mälestusmärke, eriti Tartu linnuse teket ja arengut.)

Vahre, S.

40. Kuidas muistsed eestlased ja nende naabrid võitlesid saksa rüütlitega.

(Loengus käsitletakse muistsete eestlaste ja nende naabrite - venelaste ja teiste Baltimaade rahvaste ühiseid võitlusi saksa ja Skandinaavia sissetungijate vastu XIII-XIV sajandil.)

Viigi, A.

41. Vangla ei murdnud võitlusvaimu.

(Loengus räägitakse võitlusvormidest, mida poliitilised vangid kasutasid kodanliku Eesti vanglates.)

42. Torma pasunakoori asutamisest.

(Loengus antakse ülevaade, kuidas 19. saj. keskel asutati Tormas üks vanemaid Eesti orkestreid; missuguste ras-

kuetega tuli võidelda, et pille muretseda, kuidas oli organiseeritud orkestri tegevus.)

K u n s t i a j a l u g u .

Gordejeva, S.

45. Tartu linna ajaloo ja vaatamisväärsustest. (Eesti ja vene keeles.)

(Loengus käsitletakse muistsete eestlaste põhilist tegevust ja kumbeid, Tartu ajalugu alates linna asutamisest kui tänapäevani, Tartu Riiklikku Ülikooli, Tartut kui teaduse ja kultuurikeskust, revolutsioonilist tegevust Tartus, Ülikoolilinna vaatamisväärsusi.)

Utter, Õ.

44. Kapitalistlike maade kunstisuunad XX sajandil.

(Loeng käsitleb nii progressiivse kui ka formalistliku kunsti arenemist. Loengus tutvustatakse formalistlike kunstisuundade arenemist ja antakse nende kriitika. Suurem osa materjalist on pühendatud kapitalistlikes riikides töötavate silmapaistvate kunstnike-realistide loomingule.

Loengut illustreeritakse diapositiivide ja reproduktsioonidega.)

45. Kas ainult legend?

(Ookeanide salapärased sügavused, kosmose mõõtmatud avarused, protsessid mikromaailmas, uppunud kontinentide ajalugu, vähetuntud kultuurid varjavad endas suuri ja väikesi saladusi, mille lahendamisel kogu maailma teadlased pead murravad.

Loengus käsitletakse huvitavaid arheoloogilisi leiude ja nendega seoses loodud hüpoteese. Vaevarikka töö, oletuste ja hüpoteesidega kannavad teadlased kivi kivi haaval kokku teadmiste hoonet. Pilku heita sellesse on niisama põnev kui lehitseda huvitavat romaani.

Loengu juurde kuulub film "Ma olin Päikese kaaslane".)

46. Läbi sajandite meie aega.

(Loeng tutvustab renessansikunsti ühe silmapaistvaima esindaja Michelangelo elu ja loomingut. 1964.a. mõõdukas 400 aastat kunstniku surmast. Seoses sellega on kasvanud ka huvi kunstniku loominguga vastu. Loeng käsitleb tema skulptuuri- ja maalikunstialast loomingut.

Loengut illustreeritakse diapositiivide ja reproduksioonidega.)

47. Mis on abstraktne suund kunstis?

(Loengus selgitatakse abstraktse kunsti mõistet, tema tekkimist ja arenemist. Pikemalt peatatakse abstraktse kunsti avaldumisel kaasaegses kodanlikus kunstis ja selle põhjustel. Lõpuks on juttu sellest, miks abstraktne kunst ei ole vastuvõetav nõukogude inimesele, miks teda kritiseeritakse.)

48. Muistse Hellase kunst.

(Loengus antakse ülevaade Kreeka arhitektuuri, skulptuuri ja maali arengust. Materjali põhiline käsitlus algab VIII saj. e.m.a. mälestusmärkidega ja lõpeb ajalisel meie ajaarvamise algul.

Loengut illustreeritakse diapositiividega.)

49. Mõrvatud kultuur.

(Suurte maadeavastuste aeg tõi kasu Euroopale ja hukatust Ameerikale. Hispaanlased tulid Ameerikasse mõõga ja ristiga. Neid meelitas kuld ja hõbe, nende saamahimu varjas ristimärk. Nende teed tähistasid põlevad külad, varemeteks muudetud linnad, tapetud või orjastatud elanikkond, oma õitsengu tipul mõrvatud kultuur.

Loeng käsitleb maiade kultuuri ja kunsti avastamist. Teadlased on palju teinud selle Kesk-Ameerika muietee kultuuri uurimisel, kuid paljusid küsimusi ümbritseb ikka veel saladuste loor.

Loengu juurde kuulub film "Aku-Aku".)

50. Naine läbi sajandite.

(Peaaegu kogu inimühiskonna ajaloo vältel on naine olnud kõige alandavamas, rõhutumas ja sõltuvamas olukorras.

Loengus esitatakse ajaloost ja kunstist üksikud pildikesed, mis näitavad naise olukorda mitmesuguste ühiskondlike formsatsioonide ajal. Kõik see on kõrvutatud materjaliga naise olukorrast nõukogude ühiskonnas.

Sisu emotsionaalsuse tõttu võiks soovitada loengut noorte auditooriumile.)

51. Suurtest avastustest vanaaja ajaloos ja kunstis.

1. Kuningate oru saladus.

("Kindlasti ei ole kogu arheoloogiliste kaevamiste ajaloo jooksul nähtud midagi nii imepärast kui see mille rebis pimedusest välja meie elektrilatern," kirjutas Carter - Tutanhamomi hauakambri avastaja. Loeng jutustab XX saj. ühest suurimast avastusest arheoloogia ajaloos ja Egiptuse ajaloo ning kunsti valdkonnas.

Loengut illustreeritakse diapositiivide ja reproduktsioonidega. Loengu juurde kuulub film "Vana-Egiptuse kunst".)

2. Legendaarne Trooja ja Dioskuria.

(Kui palju varjab maapind ajaloo hämarusse vajunud linnade varemeid - teadaolevaid ja legendaarseid. Nad asuvad väikese künka all tasandikul, kõrbeliivas, džunglites ja merestügvavustee. Paljusid on avastanud teadus, paljud, väga paljud ootavad veel arheoloogi labidakest.

Loengus jutustatakse teadlaste visast ja sihi-kindlast tööst, mis muutis legendi tegelikkuseks, tõi päevavalgele kõikide poolt unustatud ajaloo kadunud linnad Trooja ja Dioskuria.

Loengu juurde kuulub film "Muistne Sevtopolis".)

3. Linn laava all.

(24.aug. 79.a. m.a.j. hukkus Pompeij Vesuuvi tulemäe purske tagajärjel. Päikesepaistelise päeva mõne varase hommikutunni jooksul muutus olematuks kogu linn oma arvuka elanikkonnaga. Mõõdus sadu aastakümneid ja teised inimesed, teiste teadmiste ja kommetega tulid samasse kohta, kus kunagi nii

traagiliselt hukkusid nende esivanemad, ja arheoloog äratas taas ellu selle, mis nii kaua oli puhunud mullapõues.

Loengu juurde kuuluvad filmid "Pompeij" ja "Kohtumine saatanaaga".)

52. Ülevaade antiikskulptuurist.

(Loeng-ekskursioon annab ülevaate antiikskulptuurist TRÜ Klassikalise Muinasteaduse Muuseumi kogude põhjal. Pearõhk on asetatud kreeka skulptuurile, kuna see moodustab põhiosa muuseumi kogudest. Rooma kunstist tutvustatakse peamiselt portreeloomingut.)

53. Ülevaade kaasaegsest kodanlikust kunstist.

(Kaasaegne kodanlik kunst on väga mitmepalgeline. Loengus antakse ülevaade kunstisuundade arengust alates sajandi algusest. Keskne koht loengus on tänapäeva võitlevate kodanlike kunstnike-realistide loomingul.)

R a h v u s v a h e l i n e o l u k o r d .

Alatalu, T.

54. HKP - NLKP.

55. Imperialistlike suurriikide vahelised suhted (USA-Prantsusmaa).

56. Kas Araabia sotsialism on sotsialism?

57. Ladina-Ameerika põhiprobleemid.

58. "Liit progressi nimel" (USA - Ladina-Ameerika).

59. Musta Aafrika probleemid.

60. Olukord Kagu-Aasias.

61. Rahvusvahelise elu aktuaalseid probleeme.

62. Suhted lääneriikide ja arenevate maade vahel.

Blumfeldt, A.

63. Rahvuslik vabadusliikumine kaasajal.

(Loengus näidatakse rahvusliku vabadusliikumise edusamme ja iseärasusi kapitalismi üldkriisi kolmandal etapil, erinevate klasside osa selles võitluses tähtsamates riikide gruppides. Peatatakse mittekapitalistliku aren-

gutee küsimusel ning "mittemarksistliku sotsialismi" kontseptsioonidel.)

Jegorov, J.

64. Kollektiivne julgeolek Euroopas.

(Loeng käsitleb kollektiivse julgeoleku eest peetavat võitlust NSV Liidu juhtimisel enne ja pärast Teist maailmasõda ja Euroopa julgeoleku kindlustamise probleemi XX sajandil.)

Kaarma, J.

65. Maailma naised võitluses rahu, vabaduse ja võrdõiguslikkuse eest.

(Loengus käsitletakse maailma mitmete maade (USA, Prantsusmaa, SFV, Itaalia, Austraalia jt.) naisteorganisatsioonide tegevust ja võitlust rahu kindlustamisel, desarmeerimise ja võrdõiguslikkuse eest. Tuakse andmeid ka nõukogude naiste osatähtsuse kohta kommunistlikus ülesehitustöös Nõukogude Liidus, sealhulgas Eesti NSV-s ja Tartu linnas.)

66. Rahvusvaheline olukord.

(Loengus valgustatakse tähtsamaid päevasündmusi.)

Leito, T.

67. HKP ja ülemaailmne kommunistlik liikumine.

(Loengus leiavad käsitlemist HKP seisukohad rahu, sõja ja sotsialismi võidu küsimustes.)

68. Kagu-Aasia probleemistik.

(Loengus pööratakse peatähelepanu Vietnamile, räägitakse USA sekkumisest Kagu-Aasia, eriti Vietnami poliitikasse ja partisaniliikumisest Lõuna-Vietnamis.)

69. Prantsusmaa ja Euroopa ühtsus.

(Loengus käsitletakse järgmisi küsimusi:

Ch.de Gaulle'i plaan ühendada Euroopa Prantsusmaa juhtimisel; USA tõrjumine Euroopa poliitikast; mitte MLE, vaid eurooplaste kaitse Euroopale; koostöö sotsialismimaadega.)

70. Rahvusvaheline olukord.

(Loengus valgustatakse tähtsamaid päevasündmusi.)

71. USA sise- ja välispoliitilisi probleeme.

(Loengus antakse Johnsoni ja tema kabineti iseloomustus, räägitakse majanduse, relvastuse ja rassiprobleemidest ning USA sekkumisest peaaegu kõigi maailma osade poliitikasse - NATO ja USA, Prantsusmaa ja USA, Aafrika ja USA, Kagu-Aasia ja USA, MSVL ja USA.)

Nõmmik, S.

72. Miks on Ameerika Ühendriigid kapitalistliku maailma tugevamaid riike?

(Loengus analüüsitakse neid põhjusi, mille tulemusena Ameerika Ühendriigid jõudsid kapitalistlikus maailmas esikohale majanduslikult ja haarasid enda kätte poliitikas juhtiva koha imperialismi süsteemis.)

73. Eesti NSV majanduslikest sidemetest teiste liiduvabariikidega.

(Eesti NSV ehitab kommunismi koos teiste liiduvabariikidega. Meie vabariigi osa üleliidulises geograafilises tööjaotuses on muutunud järjest kaalukamaks. Loengu raamides iseloomustatakse nende sidemete arengut sõjajärgsel perioodil.)

Palamets, H.

74. Rahvusvahelisest olukorrast.

(Vestluses antakse ülevaade kaasaegse rahvusvahelise olukorra kõige aktuaalsematest probleemidest noortepäraselt ja lühidalt. Näidatakse NSV Liidu saavutusi kommunistlikus ülesehitustöös ja meie kodumaa järjekindlat võitlust kindla rahu ja julgeoleku eest. Välismaa materjalidest on valitud näiteid just noorte olukorrast.

Vestlus on mõeldud eelkõige V-XI klassi õpilastele.)

Titma, M.

75. "Musta Mandri" põhiprobleemid.

76. Araabia maade ühtsuse probleemid.

77. Sotsialism ja Aafrika teed sotsialismile.

78. Rassiprobleem Aafrikas ning natsionalism.

79. Brasillia ja tulevik.

80. Kuuba täna ja homme.
 81. Ladina-Ameerika probleemid ja nende lahendused.
 82. Isikud ja sündmused Ladina-Ameerikas.
 83. Kagu-Aasia ja USA strateegia.
 84. Malaisia ja Indoneesia vahelised suhted.
 85. Sõda džunglis ja "antikommunism".
 86. Viimased sündmused rahvusvahelisel areenil ja kommentaarid neile.

Volkev, I.

87. Борьба народов за мир.
 /В лекции рассказывается о том, какую роль в предотвращении войны имеет борьба за всеобщее разоружение, о деятельности КПСС в разрядке международной напряженности, а также о роли движения сторонников мира во всех странах./
88. Мирное сосуществование и мировой революционный процесс.
 /В лекции раскрывается взаимосвязь политики мирного сосуществования и мирного революционного процесса и показывается, что в настоящее время мир стал мощным резервом и ускорителем революции./
89. Мирное сосуществование и национально-освободительное движение.
 /В лекции показывается развал колониальной системы империализма и положительное влияние мирного сосуществования на развитие национально-освободительного движения./
90. О возможности предотвращения войн в современную эпоху.
 /На основании документов мирового коммунистического движения, а также Программы КПСС в лекции показывается, какие коренные изменения в международной жизни произошли в современную эпоху, и возможность предотвратить новую мировую войну./

II. FILOLOOGIA.

Keeleteadus.

Ariste, P.

91. Kunstlikud keeled.

(Loengus peatatakse kõigepealt sellel, missugused keeled on aegade jooksul olnud rahvusvahelised. Edasi räägitakse praegustest rahvusvahelistest keeltest. Selatakse, kus on ühe või teise keele peamine esinemissfäär. Ettekanne teises osas puudutatakse kunstliku rahvusvahelise keele probleemi teket ja arengut. Osutatakse, et kunstlik keel pole fantaasia, vaid selle loomine on täiesti võimalik. Analüüsitakse lühidalt tähtsamate kunstlike keelte projekte ning tullakse tulemusele, et seni esitatud projektidest on esperanto ainus tarvitamiskõlvuline. Jõutakse järeldusele, et kunstlik keel ei või kunagi rahvuskeeli kõrvale tõrjuda, ta võib olla üksnes abikeeleks.)

92. Maailma keeled.

(Ettekandes antakse ülevaade maailma tähtsamatest keelkondadest ja nende levikust. Soome-ugri keeli iseloomustatakse lähemalt. Ühtlasi räägitakse sellest, missugused keeled on vanad ja missugused uued kirjanduslikud keeled. Erilist tähelepanu juhitakse Aafrika ja Aasia rahvaste vanadele ja uutele kirjakeeltele. Nõukogude Liidu rahvaste keeltest esitatakse üksikasjaline kirjeldus.)

Kask, A.

93. Eesti kirjakeele arenguetapid.

(Loengus näidatakse, kuidas eesti kirjakeel alates vööraste poolt tehtud abitute kirjapanekutest on jõud-

nud tänapäeva kultuurikeele tasemele. Ühtlasi selgitatakse, missugused tegurid on mõjutanud seda arenemiskäiku.)

94. Eesti kirjakeele ja murrete vahekorras.

(Eesti kirjakeel on kujunenud küll põhja-eesti keskmurde baasil, kuid oma arenemisel on ta rikastunud ka teiste murrete erijoontega. Ettekandes näidatakse, missugune murre on kirjakeelele kõige lähem ja missuguste murrete elemente esineb meie tänapäeva kirjakeeles.)

95. Fr.R. Kreutswald eesti kirjakeele arendajana.

(Fr.R. Kreutswald ei ole ainult "Kalevipeja" leoja ning silmapaistvaim mõõdunud sajandi kirjanik ja kultuuri-tegelane, vaid ta on silmapaistvalt kaasa aidanud ka eesti kirjakeele arendamisel ja rikastamisel. Ettekandes näidatakse, missugune osa oli Kreutswaldil eesti kirjaviiisi kujundamisel ja eesti sõnavara rikastamisel.)

96. Kuidas suhtuda keeleuenduses?

(Keeleuenduse kohta on avaldatud mitmesuguseid seisukohti ja hinnanguid. Loengus näidatakse, mida keeleuendus on andnud meie tänapäeva kirjakeelele.)

97. O.W. Masingu osa eesti kirjakeele ajaloo.

(Et Masing oli esimene, kes tõsiselt kaalus ühise eesti kirjakeele loomise ja selle edaspidise arendamise küsimusi, siis on põhjust lähemalt tutvuda tema seisukohtadega ja keelelise tegevusega.)

Iutrik, H.

98. Keel ja mõtlemine.

(Loengus käsitletakse marksistliku filosoofia tunnetusteooria üht põhiprobleemi. Antakse lühike ülevaade probleemi ajaloost, dialektilise materialismi seisukoht antud küsimuses ning kritiseeritakse idealistlikke seisukohti kaasaegses kodanlikus keeleteaduses.

Loeng on mõeldud auditooriumile, kes on huvitatud keelefilosoofilistest probleemidest.)

Laugaste, G.

99. Keelekultuuri nimel.

(Ettekanne valgustab keele kõiki külgi, milles esineb keelekultuuri rikkuvaid nähtusi (ebakorrektset hääldust, tarbetuid rööpvorme, halba sõnavara ja fraseoloogiat), soovi korral keskendusega ühele komponendile.)

100. Kuidas kõnelevad tartlased oma emakeelt?

(Vastuseks küsimusele on Tartu ja selle ümbruskonna keelepruugi iseloomustus, milles selgitatakse niihästi puhtlokaalseid erijeoni kui ka üldrahvalikumaid kõrvalkaldumisi kirjakeelse kõne nõuetest.)

101. Mida andis I ülevabariigiline emakeele olümpiaad?

(Ettekanne tutvustab olümpiaadi 3 vooru sisu ja tulemusi, asetades pearõhu võistluse materjalidest väljapaistvatele praktilist laadi keeleküsimustele, samuti võistlustõdedest nähtuvatele õpetamismetoodika kitsaskohtadele.)

Mutt, O.

102. Inglise keele tulevikust.

(Ülevaade inglise keele arengutendentsidest hääldamise, uute sõnade moodustamise, grammatilise struktuuri ja ortograafia alal.

Ettekanne on mõeldud eeskätt võõrkeeleõpetajatele.)

103. Kas on olemas Ameerika inglise keelt?

(Ülevaade inglise keele Ameerika variandi kujunemisest ja tähtsamatest foneetilistest, sõnavaralistest, grammatilistest ja ortograafilistest iseärasustest võrreldes Briti variandiga.)

104. Tänapäeva keeleteaduse kajastusi võõrkeelte õpetamise praktikas.

(Ülevaade tänapäeva keeleteaduse (eriti strukturalismi) teoreetiliste seisukohtade rakendamise tulemustest keelte tegelikul õpetamisel, käsitleb ühtlasi ka uusi-meetodeid ja võtteid keelte õpetamisel nii NSV Liidus kui välismaal.)

105. Uusimatest ettepanekutest inglise keele ortograafia reformimiseks.

(Ülevaade inglise keele kirjaviisi ja hääldamise mittevastavuse põhjustest ja viimastest ettepanekutest inglise õigekirjutuse reformimiseks.)

Palmeos, P.

106. Ülevaade soome-ugri keeltest ja rahvustest.

(Ettekanne tutvustab tänapäeva soome-ugri rahvaid ja keeli.)

Reitsak, A.

107. Из истории письма.

/В лекции, предназначенной слушателям среднего уровня, говорится о развитии систем письма, о разновидностях алфавитов, известных в истории человечества./

108. Исторический путь слова.

/Лекция рассчитана на слушателя со средним образованием. В ней говорится об одном из способов обогащения словарного состава языков - о заимствовании слов и своеобразном историческом пути некоторых слов, ставших на современном этапе общеизвестными./

109. Словари на службе человеку.

/В лекции, рассчитанной на аудиторию со средним образованием, дается обзорные типы словарей и говорится о научных исследованиях, ведущихся на современном этапе с целью подготовки качественных, удобных для читателя словарей./

Rätsep, H.

110. Kust pärinevad eesti keele sõnad?

(Loengus selgitatakse lähemalt eesti keele sõnade päritolu, näidatakse, millistest keeltest on eesti keel sõnu laenanud, missugused sõnad on vanad oma sõnad, kuidas eesti kirjakeele sõnavara on rikastatud.)

111. Uued suunad keeleteaduses.

(Loengus näidatakse, missugustes suundades areneb täna-

päeva keeleteadus. Selgitatakse struktuuralse lingvistika, matemaatilise lingvistika põialuseid ja eesmäärke. Peatutakse ka mõnedel masinatõlke küsimustel.)

Smirnov, S.

112. О культуре речи.

/В лекции рассматриваются основные ошибки, которые допускаются в выступлениях, печати, а также разговорно-бытовой речи. Даются рекомендации по их устранению./

113. О происхождении языка.

/В лекции освещаются домарксистские и марксистская теория происхождения языка на фоне сопоставления языка и звуков животных и выделения человека из животного мира./

Valmet, A.

114. Mida teame 13.sajandi eesti keelest?

(Loeng tutvustab 13.sajandi kirjapanekutes leiduvaid eesti-keelseid sõnu ja pärisnimesid ning järeldusi, mida on võimalik teha selle ajajärgu eesti keele kohta.

Loeng on mõeldud kooliõpilastele alates keskmisest koolieast, kohandatav aga ka täiskasvanuile.)

Vääri, E.

115. Keele tekkimine ja arenemine.

(Loengus käsitletakse keele tekkimise kohta leiduvaid seletusi minevikus ja tänapäeval, ühtlasi esitatakse inimese ja keele tekkimise marksistlik käsitlus kõige viimasemate seisukohtade järgi.

Loeng on mõeldud tavalisele auditooriumile ning ettekande kuulamine ei nõua keeleteaduslikke eelteadmisi.)

116. Kuidas kõnelda hästi, huvitavalt ja õigesti?

(Loengus jutustatakse mõningaist hea loengu elementidest: faktidest, sõnavara valikust, piltlikest väljendeist ja enam-vähem õigest keelest, ühtlasi juhitakse tähelepanu ohtudele, mis kõnelejat ähvardavad, kui ta unustab enese-kriitika.

Loeng on mõeldud kõikidele, kes kunagi või kuskil kavatsevad avalikult esineda.)

117. Liivlased ja liivi keel.

(Loengus käsitletakse Kuramaal elavaid viimaseid liivlasi, nende ajalugu ja tulevikku. Esitatakse ka mõningaid näiteid liivi keelest ja näidatakse selle põhjal eesti ja liivi keele lähedast sugulust.

Loeng on mõeldud keelehuvilistele igapäevaste teadmiste laiendamiseks.)

118. Maailma keeled.

(Loengus käsitletakse tähtsamaid keeli ja keelkondi vastavalt nende genealoogilisele sugulusele ja geograafilisele asendile. Eriti juhitakse tähelepanu suurima kõnelejaskonnaga keeltele ja Aasias ning Aafrikas esilenihkuvaile seni vähetuntud keeltele.

Loeng on mõeldud neile, kellel on huvi maailmapoliitika, geograafia ja keeleteaduse vastu.)

K i r j a n d u s t e a d u s j a š u r n a l i s t i k a.

Feldbach, J.

119. Kommunisti kuju sõjajärgses eesti nõukogude kirjanduses.

(Ülevaade saavutustest positiivse kangelase - kommunisti kuju loomisel A.Jakobsoni, E.Männiku, J.Semperi, J.Smuuli ja H.Leberechti teostes.)

120. A.N. Radištšev - kirjanik-revolutsionäär.

121. A.S. Puškin - vene rahva geniaalne poeet.

122. M.J. Lermontovi elu ja looming.

123. N.V. Gogol - vene kriitilise realismi rajajaid.

124. A.N. Ostrovski - vene teatri ajaloo suurkujud.

125. L.N. Tolstoi - vene ja maailmakirjanduse hiiglane.

126. A.P. Tšehhov - novellimeister ja draamakirjanik.

127. Makaim Gorki - sotsialistliku kirjanduse rajaja.

128. Vladimir Majakovski - nõukogude ajastu suur poeet.

129. Aleksel Tolstoi - vene kirjanduse suur sõnameister.

130. Mihhail Šolohhov - nõukogude proosa suurmeister.

131. Aleksander Fadejev - nõukogude romaani rajajaid.

132. Aleksander Tvardovski - tänapäeva suurimaid poeete.

133. Kenstantin Fedin - silmapaistev nõukogude proosameister.

Issakov, S.

134. Из истории русско-эстонских литературных взаимосвязей.

/Лекция строится как перечисление и типологическая характеристика основных этапов русско-эстонских литературных взаимосвязей. Говорится об исторических условиях и специфике каждого этапа. Внутри каждого периода выделяются вопросы о роли эстонской темы в русской культуре и о влиянии русской литературы на эстонскую. Большое внимание уделяется рецепции - восприятию одной национальной культуры другой./

Koger, K.

135. Oskar Lutsu teest eesti kirjandusse.

(Kõne alla võetakse sellised küsimused, nagu Palamuse looduse ja inimeste mõju Oskar Lutsu arengule, kirjaniku esimesed suleharrastused ja trükisõnas esinemised. Juttu tehakse ka sellest, kuidas kirjanikust sai poet, ning kuidas ta elusana põlvast pitsimajast pääses.)

136. Joosep Tootsi lugude sünnist.

(Käsitluse aluseks on rida dokumentaalseid allikaid ja kirjaniku kaasaegsete mälestusi sellest, kuidas ta kirjutas oma kuulsaid Joosep Tootsi lugusid, kuidas need trükimusta nägid ning kirjaniku lõpuks "kakskümmend sammu edasi ja kakskümmend sammu tagasi" kõndima panid.)

137. Kes olid Joosep Toots, Raja Teele, Arno Tali jt. Oskar Lutsu "Kevade" tegelased?

(Oma esinemises tutvustab kõneleja kuulajaid kirjaniku kaasaegsetelt kogutud arvamustega, samuti arhiivide andmete ning fotodega nendest, kes said meie omaaegse populaarseima noorsooraamatu peategelasteks.)

Liiv, G.

138. Theodore Dreiser.

(Ülevaade Dreiseri elust ja loomingust ning autori arengust kommunistliku kirjanikuni. Loeng on mõeldud kõige laiemale kuulajaskonnale.)

139. William Shakespeare.

(Ülevaade Shakespeare'i loomingulisest arenemisest ja tema tähtsusest tänapäeval. Loeng on mõeldud kõige laiemale kuulajaskonnale.)

Lotman, J.

140. М.Ю. Лермонтов. Жизнь и творчество.

/Лекция раскрывает основные этапы жизни и творчества М.Ю.Лермонтова. В лекции прослеживается связь М.Ю.Лермонтова с декабризмом, идеями утопизма и просветительства. Творчество писателя рассматривается как ряд этапов на пути от романтизма к реализму./

141. А.С. Пушкин. Жизнь и творчество.

/Лекция посвящена рассмотрению основных периодов творчества А.С.Пушкина в связи с биографией поэта и событиями в общественной жизни России первой трети XIX в. В лекции говорится о связи молодого Пушкина с декабризмом, о перерастании им декабристских идей, о пути к реализму. Зрелое творчество Пушкина-реалиста анализируется в связи с идеями просветительства и историзма./

142. В.В. Маяковский. Жизнь и творчество.

/В лекции дается периодизация творчества В.В.Маяковского. Говорится о роли партийной деятельности молодого Маяковского для его творчества 1910-х годов, о связи с футуризмом и преодолении её. Особое внимание уделяется творчеству В. Маяковского 1920-х годов. Рассматривается вопрос о социалистическом реализме как художественном методе в творчестве Маяковского послеоктябрьского периода./

143. Советская литература периода Гражданской войны /1917-21/.

/В лекции рассказывается об основных линиях, по которым проходило размежевание молодой советской литературы и литературы эмигрантской. Рассказывается об основных течениях внутри советской литературы, их полемике и единстве. Наиболее детально анализируется творчество А.Блока, В.Маяковского и Д.Бедного./

Peegel, J.

144. Eestikeelse ajakirjanduse süünd.

(Et eesti ajakirjandus saab 1966.a. kahesaja-aastaseks, siis tutvustab loeng eesti ajakirjanduse tekkeraskusi, näitab ajakirjanduse ühiskondlikku olemust ning esitab huvitavaid näiteid varasemast eesti perioodikast (1766-1857).)

145. Maailma ajakirjandus.

(Loeng annab ülevaate ajakirjandusest kui propaganda-vahendist kodanlikes mais, toob näiteid selle süstee- mist ning võtetest; samuti tuuakse andmeid progressiiv- se ajakirjanduse osast välismaal.)

Peep, H.

146. Hugo Raudsepp eesti dramaturgina.

(Ülevaade kirjaniku loomingulisest teest ja tema osast eesti näitekirjanduse kujunemises.)

147. Kirjanduse rahvuslikust spetsiifikast.

(Teoreetiline loeng esteetika ja kirjandusteaduse ühest aktuaalsest probleemist.)

148. Kirjanduslikud võitlused Eestis XX saj. 20.aastatel.

(Ülevaade nimetatud ajajärgu esteetiliste ideaalide teisenemisest, kirjanduslike rühmituste tegevusest ja ajajärgu ilmet kujundanud tähtteostest.)

149. J.Vares-Barbarus - kodanik ja luuletaja.

(Käsitletakse luuletaja elu- ja loomingulugu, tema vaim- se kujunemise käiku eesti kirjanduse üldise arengu taustal.)

Taev, K.

150. Kirjanduse ja kunsti rahvalikkus ja parteilisus.

(Loengus käsitletakse rahvalikkuse mõiste arenemist seoses rahvaliku demokraatliku vormi probleemidega. Eriti peatutakse parteilisuse küsimusel nõukogude kirjanduses.)

151. Kirjandus ja kunet kui tegelikkuse peegeldamise vorm.
(Loengus käsitletakse Lenini peegeldusteooriat ning seda illustreeritakse arvukate näidetega eesti varasemast ja käesoleva aja kirjandusest.)
152. Rahvuslik spetsiifika kirjanduses ja kunstis.
(Loengus valgustatakse rahvusliku omapära probleeme kirjanduses ja kunstis. Analüüsitakse nähtusi eriti eesti materjali põhjal ja võrreldakse seda teiste rahvaste kunstikultuuri saavutustega.)

R a h v a l u u l e .

Kolk, U.

153. Eesti rahvamuusika.

(Loengus räägitakse eesti rahvamuusika liikidest, vanusest, põhijoontest ja omapäradest, kogumise ja uurimise ajaloost ning kasutamisest heliloomingus.

Auditoorium võib olla igasugune, alates lastest ja lõpetades akadeemilise seltskonnaga.)

154. Rahvalaulik ja rahvaluule.

(Loengus räägitakse meie rahvalaulikutest, nende elust. Isikupärasteest joontest nende loomingu ja loomingu-meetodist - rahvaluule varieerimisest ("kudas laule tehti...").

Auditoorium võib olla igasugune, alates lastest ja lõpetades akadeemilise seltskonnaga.)

Laugaste, E.

155. Jakob Hurda folkloristlik tegevus.

(Jakob Hurt töötas rahvaluule kogujana ja publitseerijana 1860.aastast alates kuni oma surmani 1907.a.Selle aja jooksul töötas ta välja detailse kogumistöö meetodi ja defineeris muud olulised teaduslikud põhimõisted, mis on kasutusel tänapäevani. Arvestades tema tegevusaega ja ühiskondlikke tingimusi kujunes J.Hurdast eesti rahvaluuleteaduses silmapaistev kuju.)

III. P E D A G O O G I K A J A M E T O O D I K A .

P e d a g o o g i k a a j a l u g u .

Elango, A.

156. Kodanlik kooliuuendusliikumine ja nõukogude pedagoogika.

(Loengus antakse iseloomustus kooliuuendusliikumisele, nagu see esines kodanlikus Eestis peamiselt J.Käisi juhtimisel, tuuakse esile selle klassiolemus ja näidatakse, mis sealt sobib üle võtta nõukogude kooli.)

157. Kool ja pedagoogika Eestis Oktoobrirevolutsiooni perioodil.

(Loengus antakse ülevaade kooli olukorrast Eestis tsaarivalitsuse lõpul ja nendest uuendustest, mis võeti ette pärast tsaarivõimu kukutamist, eriti pärast oktoobripööret. Koos muudatustega kooli alal vaadeldakse ka marksistliku pedagoogika võitlust kodanlike pedagoogiliste ideede vastu.)

158. Nõukoguliku kooli areng Eestis.

(Loengus tuuakse esile sisulised ja organisatsioonilised ümberkorraldused Eesti NSV koolides alates 1940.aastast, näidates nende positiivset osa rahvahariduse kiires tõusus.)

Kiviväli, G.

159. Haridussüsteemist Inglismaal.

(Loengu eesmärgiks on anda ülevaade küllaltki komplitseeritud haridussüsteemist Inglismaal, mis praegusel kujul teenib peamiselt rikaste huve. Loeng haarab nii alg-, kesk- kui ka kõrgemat haridust. Loengu aluseks on isiklikud tähelepanekud ja ametlik statistika.

Loeng on mõeldud haridusala töötajatele, kuid võib pakkuda huvi ka laiemale kuulajaskonnale.)

160. Partei võitluse kooli ja elu sidemete tugevdamise eest on võitlus kommuniemajastu inimese eest.

(Kooli osast uue inimese kasvatamisel. Partei abinõud kooli lähendamisel elule, tema muutmisel vastavalt kommunismi ehitamise nõuetele. Partei poolt kavandatud abinõude ellurakendamisest Eesti NSV (ka Tartu)koolides. Kooli osast kommunismi materiaalse tehnilise baasi loomisel.)

U r i m i s t ö ö p e d a g o o g i k a s .

Järve, P.

161. Programmeeritud õppimise küberneetilistest aspektidest.

(Õppimise efektiivsust võib vaadelda kui "musta kasti" väljundit. Sisenditeks oleksid õppija, programmi ja õpetava seadme iseärasused. Probleem on selles, et leida sisendite selline kombinatsioon, mis annaks suurima efektiivsuse. Õppija iseärasused kujutavad enesest psühholoogilisi konstante, millest tuleneb psühholoogia tähtsus õpetavate masinate teoorias, kuna igal konkreetsel juhul tulevad ülejäänud sisendid valida õppija iseärasusi arvestades.)

162. Õpetavatest masinatest.

(Kaasajal on tekkinud vastuolu ühiskondliku informatsiooni hulga ja selle loova omandamise meetodite vahel. Õpilased nii alg-, kesk-, üli- kui tehnilistes koolides kannatavad ülekoormuse all, kuid nende teadmised ei vasta sageli elu nõuetele.

Praeguse õpetamise suurimaks puuduseks on vähene tagasiside: õpetajal on vähe informatsiooni sellest, kas õpilane suudab teda jälgida või ei. Olukorra likvideerimiseks on hakatud kasutama nn. õpetavaid masinaid, mis erilisel kujul organiseeritud õppematerjali - programmi - õpilasega kontakti viivad ning kindlustavad küllaldase informatsiooni vahetamise õpilase ja

programmi vahel. On olemas mitmesuguseid programmide ja masinate tüüpe, mis toetuvad erinevatele psühholoogilistele lähtekohtadele. Lähemal ajal on oodata õpetavate masinate laialdasemat kasutuselevõttu just kõrgetes koolides.

Loeng on mõeldud hariduse alal töötajate laiematele hulkadele, üliõpilastele ja kõigile, kes tunnevad huvi pedagoogika aktuaalsete küsimuste vastu.)

Siiman, U.

163. Aktuaalseid probleeme pedagoogilises psühholoogias.

(Loengus käsitletakse uusimaid probleeme, mille alal on tehtud viimasel ajal märgatavaid edusamme nii Nõukogude Liidus kui ka välismaal. Vaadeldakse probleeme, mis on seotud programmeeritud õpetamise, õpilaste individuaalsete iseärasuste, võimete ja andekusega.)

164. Inimese tegevuse psühhoküberneetilistest alustest.

(Loengus käsitletakse seaduspärasusi, millele on rajatud inimese tegevus nii töös, õpinguis kui ka mis tahes muus tegevusvormis. Inimese tegevuse analüüsimisel kasutatakse andmeid, mis on saadud viimasel ajal uurimustes psühholoogia ja küberneetika alal.)

165. Mis on inseneripsühholoogia?

(Loengus käsitletakse aktuaalseid probleeme seoses psühholoogiliste seaduspärasuste rakendamisega tootmises. Käsitletakse inimese ja masina suhteid psühhoküberneetika uusimate avastuste valgusel.)

166. Programmeeritud õpetamine ja õpetamismasinad.

(Loengus antakse ülevaade psühholoogilistest seaduspärasustest, millele on rajatud uus pedagoogiline menetlus - programmeeritud õpetamine. Selgitatakse kasutusel olevate programmide koostamise printsiipe. Kuulajaid tutvustatakse mitmesuguste õpetamismasinatega, mida juba praegu kasutatakse praktikas. Käsitletakse ka programmeeritud õpetamise arenguperspektiive.)

Tani, R.

167. Kommunistlik kasvatus ja keemia.

(Loengus käsitletakse kommunistliku kasvatus e küsimusi seoses keemia õpetamisega meie koolides.

Loeng on ette nähtud õpetajatele.)

Toim, K.

168. Küberneetika ja pedagoogika.

(Loengus tutvustatakse küberneetikaalaste põhimõistetega, nagu süsteem, juhtimine, informatsioon, sidekanal, tagasiside jne. Edasi iseloomustatakse pedagoogilist protsessi küberneetiliseast aspektist ja näidatakse, milline tähtsus on sellel pedagoogika edasiarendamisele. Loeng on mõeldud õpetajatele ja teistele hariduse alal töötajatele.)

169. Loogilise mõtlemise arendamise võimalused algklassides.

(Loengus antakse ülevaade laste loogilise mõtlemise arengu uurimustest, tutvustatakse tegevusvormide vaheldumise printsiipi loogilise mõtlemise arendamise vahendina ja antakse mõningaid näpunäiteid algklasside õpetöö läbiviimiseks, eriti esimeses klassis. Loeng on mõeldud algklasside õpetajatele.)

170. Programmeeritud õpetamine ja selle rakendamise võimalused meie koolipraktikas.

(Loengus tuuakse esile programmeeritud õpetamise põhiprintsiibid, tutvustatakse tähtsamate programmide liikidega ja programmide realiseerimise teedega (õpetavad masinad, programmeeritud õpik). Edasi näidatakse, misugused raskused ja probleemid kerkivad esile seoses programmeeritud õpetamisega. Näidatakse programmeeritud õpetamise elementide rakendamise võimalusi praeguse kooli tingimustes.)

171. Statistilised meetodid pedagoogilises praktikas ja uurimistöös.

(Loengus antakse ülevaade õppe edukuse näitajate (hinded, kontrolltööde vigade arv jne.) statistilisest analüüsist, näidatakse, missuguseid vigu tehakse protsenti-

dega opereerimisel, kui tahetakse võrrelda erinevate koolide ja klasside õppeedukust. Tutvustatakse ka lihtsamate statistiliste võtetega, mida tuleb rakendada, kui tahetakse kontrollida erinevate õppemeetodite efektiivsust. Loeng on mõeldud õpetajatele ning teistele hariduse alal töötajatele.)

K o d u n e k a s v a t u s .

Elango, A.

172. Kuidas kodu võiks avardada laste silmaringi?

(Loengus käsitletakse lastevanemate vestlusi lastega ümbritsevast loodusest ja ühiskondlikest nähtustest, ühiseid jalutuskäike lastega, laste suunamist ajalehtede lugemisele, raadiosaadete kuulamisele jne.)

173. Olulisemaid eksisamme koduses kasvatuses.

(Loengus käsitletakse järgmisi eksisamme koduses kasvatuses: 1) laste hooletussejätmine; 2) laste liigne hooldamine (hellitamine); 3) laste brutaalne kohtlemine; 4) ebajärjekindlus kasvatuses.

Iga eksisammu puhul vaadeldakse selle avaldumisvormi, tekkimise põhjusi ja võitlust selle vastu.)

174. Töökasvatus perekonnas.

(Loengus käsitletakse töö osa inimese kujunemises, vanemate isiklikku eeskuju tööarmastuse kasvatamisel lastes, laste koduste tööde liike ja nende töö pedagoogilist suunamist.)

Indre, K.

175. Laste ettevalmistamine kooliks.

(Loengus esitatakse andmeid selle kohta, millal ja misugustel motiividel tekib lastel huvi lugemise ja arvutamise vastu. Räägitakse ka sellest, mil määral aitab lapse arengule kaasa vaatlusoskuse ja silmaringi avardamine ning üldse psüühiliste protsesside arendamine.

Loeng kuulub esitamisele lastevanematele ja lasteala töötajatele.)

176. Seltsimehelikkuse ja sõpruse kasvatamisest perekonnas.
(Loengus käsitletakse seltsimehelikkuse ja sõpruse mõis-
teid ning osa meie ühiskonnas. Esitatakse ka üldised
nõuded perekondlikule kasvatusel seltsimehelikkuse ja
sõpruse süvendamiseks.)

Järgnevalt käsitletakse seda probleemi vanuseastmete
järgi (imikueast kuni täiskasvanuks saamiseni).

Loeng on mõeldud lastevanematele.)

Lepik, S.

177. Nõukogude patriotismi ja proletaarse internatsionalismi
kasvatamisest eelkoolieas.

(Teema käsitleb proletaarse internatsionalismi ja nõu-
kogude patriotismi olemust ja selle kasvatamise konk-
reetseid vorme eelkoolieas. Nõukogude patriotismi ja
proletaarse internatsionalismi kasvatamise vajadusest
ja tähtsusest kommunismi laiahaardelise ehitamise peri-
oodil.)

Liimets, H.

178. Kasvatusraskustest perekonnas ja nende tekkimise põhjus-
test.

(Loengus vaadeldakse laste sõnakuulmatust, laiskust,
valetamist ja varastamist ning nende nähtuste tekki-
mise põhjusi.)

Lunge, A.

179. Aususe ja õigluse kasvatamisest perekonnas.

(Loengus käsitletakse ausust ja õiglust kui inimese täht-
said moraalseid omadusi, vale põhjusi ning aususe ja
õigluse kasvatamise teid. Loeng on mõeldud lastevane-
matele.)

180. Lapse tahte ja iseloomu kasvatamine perekonnas.

(Loengus antakse ülevaade iseloomu- ja tahtomadustest
ja nende kasvatamise teedest perekonnas. Loeng on mõel-
dud lastevanematele.)

Saviak, J.

181. Kasvatusalasest šsflusest kodudes.

(Mõningate näidete varal näitab antud loengu autor, missuguste vahendite abil ja missuguseid tulemusi ta saavutas raskesti kasvatatavate laste juures paariaastase kasvatusalase šsflustööga nende kodudes.)

182. Vanaisa ja vanaema osa laste kasvatamisel.

(Käesolevas loengus näidatakse vanavanemate osa laste kasvatamisel ühiskonna arenemise taustal - kapitalistliku ühiskonna patriarhaalses perekonnas ja meie praeguses kommunismile siirduva ühiskonna võrdõiguslikel alustel kujunenud perekonnas - , juhitakse tähelepanu iganditest ja muust tingitud vigadele kasvatustöös ja sellele, mida peaksid vanavanemad tegema, et paremini oma kasvatustööga perekonnas ja väljaspool kodu kaasa aidata kommunistliku ühiskonna inimese kujunemisele.)

Unt, I.

183. Kas meie laps on andekas?

(Loeng on määratud lastevanematele. Selgitatakse andekuse mõistet, kasvatuse osa selle arendamisel, andekuse liike ja nende avaldumisviise.)

184. Laps ja raamat.

(Loengus antakse ülevaade lapse kirjanduslike huvide arengust ning jagatakse pedagoogilisi näpunäiteid lastevanematele laste lugemise suunamiseks kodus kasvatuses.)

185. Missugused tegurid mõjutavad inimese kujunemist?

(Loeng on mõeldud lastevanematele. Selgitatakse kasvatuse, pärilikkuse ja keskkonna osa lapse kujunemisel ja näidatakse kasvatuse juhtivat osa.)

Esteetiline ja eetiline kasvatus.

Elango, A.

186. Kollektivism kui nõukogude inimese kõlbeline põhiomadus.
(Loengus käsitletakse kommunismiehitaja moraalikoodeksi üht punkti - kollektiivsust. Nõukogude inimeste seltsimehelik suhtumine üksteisesse vastandatakse kodanlikule individualismile. Kollektiivsuse kasvatamise vahenditena käsitletakse aktiivi kujundamist, ühiseid üritusi, traditsioonide kujundamist, kollektiivi liikmete ideelist karastamist jne.)

Indre, K.

187. Seltsimehelikkus, sõprus ja armastus noorte elus.
(Loengus käsitletakse inimestevaheliste suhete ühiskondlike ja majanduslike aluseid. Esitatakse seltsimehelikkuse ja sõpruse iseloomulikke jooni, näiteid nende kohta. Armastusest räägitakse noorte sõpruse pinnal.
Loeng on esitamiseks noortele.)

Kits, A.

188. Õpi õppima.
(Ettekande eesmärgiks on anda juhtnõure kindlate teadmiste omandamiseks.

Edukalt õppida tähendab produktiivselt töötada. Selleks on vaja soovi omandada teadmisi, keskendada tähelepanu, õppida loovalt, aktiivselt. Õpitud tuleb korrata. Tuleb osata aega kasutada.)

Kurm, H.

189. Esteetiline kasvatus perekonnas.
(Loeng on mõeldud lastevanematele. Selles avatakse esteetilise kasvatus mõiste ja selle tähtsus uue põlvkonna kujundamisel. Lastevanematele antakse nõu, milliste vahenditega, on neil võimalus rajada esteetilise kasvatus alused ja kuidas nad saavad kooli abistada selle ülesande teostamisel. Põhjalikumalt käsitletakse

keskkonna osa esteetilises kasvatuses, esteetilist käitumist, huvi kujundamist kirjanduse, kunsti, muusika jne. vastu.)

190. Milliseid inimesi vajab meie ühiskond?

(Loeng on ette nähtud lastevanematele ja käsitleb harmooniliselt arenenud inimese kasvatamist. Loengus käsitletakse vanemate osa nii vaimse, kõlbelise, polütehnilise, esteetilise kui ka kehalise kasvatusel alal.)

Lepik, K.

191. Käitumiskultuur.

(Loeng hõlmab järgmisi kultuurse käitumise peajooni: viisakus, tagasihoidlikkus, taktitunne, printsiipialsus.

Antud teema tervikuna on väga lai ja võib kõne alla tulla sel juhul, kui esinemiseks on aega vähemalt üks tund. Lühema aja vältel on sobiv esineda teemadel:

1. Kuidas käitub viisakas inimene?
2. Tagasihoidlikkus kui inimest kaunistav omadus.
3. Takt meie käitumises.)

Liimets, H.

192. Raskesti kasvatatavus ja ümberkasvatamise põhimõtted.

(Loengus käsitletakse raskesti kasvatatavate laste psüühikas toimunud muutusi, nende põhjusi ja ümberkasvatamise teid perekonnas ja üldharidusliku kooli tingimustes.)

193. Tunne iseennast!

(Loengus käsitletakse inimeste individuaalseid iseärasusi mälu, mõtlemise, fantaasia ja tähelepanu alal. Antakse ka juhendeid nende funktsioonide kasvatamiseks. Loeng sobib noortele ja ka täiskasvanutele.)

Lunge, A.

194. Armastus, abielu ja perekond nõukogude ühiskonnas.

(Loengus käsitletakse armastust kui abielu tekkimise

eeldust ja õnneliku perekonnaelu tingimust, analüüsitakse ka perekonna lagunemise põhjusi.)

195. Kõlbelise käitumise kujunemine.

(Loengus käsitletakse kõlbelise käitumise ja kõlbeliste harjumuste kujunemist lastel, antakse ülevaade kõlbelise käitumise kasvatamise vahenditest perekonnas. Loeng on mõeldud lastevanematele.)

196. Mis tähendab olla aus ja õiglane?

(Loeng käsitleb ausust ja õiglust kui kommunismiehitaja moraalkoodeksi printsiipe. On mõeldud noortele.)

197. Seltsimehelikkus, sõprus ja armastus.

(Loengus käsitletakse kõrgemate moraalsete tundmuste - seltsimehelikkuse, sõpruse ja armastuse iseärasusi, nende tähtsust inimese elus. Loeng on mõeldud noortele.)

Mälgand, L.

198. Hea toon ja takt.

(Loengus käsitletakse hea käitumise reegleid, samuti õiget lähenemist ning mõistvat suhtumist.)

Orn, J.

199. Raskesti kasvatatavuse tekkimise põhjused ja ümberkasvatamise probleeme.

(Raskesti kasvatatavust tuleb eristada kasvatusraskustest. "Raske" lapse psüühikas on toimunud väärakasvatuse tõttu muutused suhete ja tema mitmesuguste külgede ning pidurduse osas. Need on esile kutsunud vigade poolt eelkõige kodus kasvatases ja kasvatustöös üldse, kusjuures keskkonna tingimused ja lapse arengu individuaalsed iseärasused võivad olla eelduseks. Ümberkasvatamisel tuleb eelkõige leida põhjused, ebasoodsad tingimused kõrvaldada, luua positiivsed suhted ja tugevdada pidurdust.

Teema on lai ja võimaldab loenguid pidada mitmest erinevast aspektist lähtudes.)

Siimann, U.

200. Isiksuse komponendid ja nende kujunemine.

(Loengus käsitletakse isiksuse kujunemise põhjusi. Vaadeldakse sünnipärase omaduste, miljöö ja sihipärase õpetamise mõju isiksuse arengule. Vaadeldakse ka temperamendi, huvide, võimete ja karakteri kujunemise seaduspärasusi.)

Taba, A.

201. Eluruumide sisustamine ja kujundamine.

(Vastavalt aja nõuetele on muntunud nõuded ka ruumide kujundamise, mööbli valiku ja paigutamise suhtes. Kaasajal ruumide sisustamisel pööratakse tähelepanu otstarbekale ruumide kasutamisele, värvide ja dekoratiiv-esemete heale koosmõjule ruumis ja võimaliku vaba ruumi säästmisele. Eesmärgiks on luua mugavad eluruumid puhkamiseks ja loominguliseks tööks.)

202. Lauakatmine ja -rombed.

(Kultuurse käitumise hulka kuuluvad lauakombed. Üldiste nõuete selgitamisele kaasneb igapäevase, piduliku ja kohvilaua katmise demonstratsioon.)

E r i a i n e t e m e t o o d i k a .

Elango, A.

203. Klassijuhatajatund ja selle metoodika.

(Loengus põhjendatakse, milleks klassijuhatajatund on tarvilik, ja antakse metoodilisi juhatusi selle sisustamiseks poliitinformatsiooni ja eetiliste vestlustega.)

Haas, O.

204. Diafilmi kasutamise metoodikast võõrkeelte õpetamisel.

(Loeng on määratud keeleõpetajatele. Selles tutvustatakse kuulajaid diafilmide eeliste ja puudustega, saate tekstide koostamise alustega, diapjektori ja mag-

netofoni sünkroonilise kasutamisega. Antakse ülevaade TRÜ kinolaboratooriumis valmistatud võrkeelsetest diafilmidest.)

205. Keelteklassi rajamisest koolis ja selle sisustamisest.
(Loeng on määratud üldharidusliku kooli keeleõpetajatele ja direktoritele. Selles kõneldakse eelarvest, vajalikest aparaatidest, helilintidest, keelteklasside tüüpidest ja sobivusest.)
206. Keskkooliõpilaste tüüpilistest inglise keele häädamisvigadest ja nende vastu võitlemisest.
(Loeng ja seminar keskkooli vanemate klasside õpilastele või keeleõpetajatele (inglise k.). Käsitletakse eestlaste tüüpilisemaid häädamisvigu, nende sagedust ja võimalusi vigade vältimiseks. Seminaris kontrollitakse soovijate häädamist ja püütakse võimalikke vigu kõrvaldada. Antakse juhendeid edasiseks tööks enesekontrollimisel.)
207. Laboratoorse keeleharjutuste koostamise ja kasutamise meetodikast.
(Loeng on määratud keeleõpetajatele. Käsitletakse laboratoorse keeleharjutuste erinevusi tavalistega võrreldes, keelteklassi olemasolu korral avanevaid uusi võimalusi näitlikustamisel ja tehnilistest õppevahenditest tulenevaid eritingimusi. Tutvustatakse ka kõige sobivamaid harjutustüüpe.)
208. Tartu Riikliku Ülikooli keeltelelaboratooriumi fonoteegist.
(Loeng on määratud keeleõpetajatele, keskkooli vanemate klasside õpilastele ja teaduslike asutuste töötajatele. Tutvustatakse keeltelelaboratooriumi helifondiga ja sobivusega keeleõppijate erigruppidele.)

Liimets, H.

209. Klassijuhatajatunni meetodika.
(Loengus käsitletakse klassijuhatajatunni kui kasvatus-
töö vormi ülesandeid. Pikemalt vaadeldakse kõlbeliste küsimuste käsitlemist, selle erinevaid viise.

Loeng on mõeldud klassijuhatajatele ja koolide juhtkonnale. Loengu kestus 3-4 tundi.)

Palamets, H.

210. Ajaloo õpetamise aktuaalseid küsimusi IV klassis.

(Ettekanne on määratud IV klassi ajalooõpetajaile. Selles antakse ülevaade nendest õpetuslikest ja kasvatuslikest eesmärkidest, mis on seatud IV klassi ajalookursuse ette, tutvustatakse õpetamise põhimeetodeid ja nende tugevaid ja nõrku külgi, selgitatakse tööd ajalooliste põhimõtete kujundamise valdkonnas.)

211. Meie õpilased ja kinokunst.

(Loengut võib esitada kahes variandis: a) noortele ja b) pedagoogidele ja lastevanematele. Loengus antakse ülevaade kino osast Tartu keskkooliõpilaste kultuurialases silmaringis ulatusliku faktilise materjali alusel. Tuuakse esile õpilaste maitse muutumine vastavalt nende vanuse ja arengutaseme muutumisega, selgitatakse neid põhjusi, miks kinokunst on noorte hulgas eriti populaarne, miks kunstilised filmid panevad noori kaasa elama. Pedagoogidele määratud variandis selgitatakse meetodeid, kuidas oleks võimalik teadlikult kujundada õpilastes head kinoalast maitset, äratada neis huvi kinokunsti kui tõelise kunsti vastu.)

212. Populaarteaduslike loengute ja vestluste näitlikustamisest.

(Ettekanne on mõeldud algajatele lektoritele ja propagandistidele. Selles tutvustatakse näitlikustamise teoreetilisi aluseid, demonstreeritakse näitlikkuse põhilisi liike, võimaluse korral näidatakse näitlikustamist tehniliste vahendite kaasabil (diaprojektor, universaalprojektor "ЛЭТИ-55", magnetofon, flanellograaf). Lektoritele antakse juhendeid näitlike vahendite valmistamiseks oma jõududega (näidete kartoteek, laiali jaotatavad materjalid).

Reimand, J.

213. Koolimatemaatika seostamisest majandusliku eluga.
(Loengus antakse valikuline ülevaade nimetatud küsimuse
ajaloost ja tutvustatakse moodsa majandusmatemaatika
neid planeerimismeetodeid, mida võiks käsitleda kesk-
koolis.)

Unt, I.

214. Õpilaste iseseisvast tööst tunnis.
(Loeng on määratud õpetajatele. Käsitletakse iseseisva
töö mõistet, tähtsust, liike ja juhendamist.)

IV. BIBLIOGRAAFIA.

Kudu, E.

215. Kuidas ja miasuguste teatmeteoste abil leida vajalikke fakte?

(Loengus antakse ülevaade entsüklopeediatest, bibliograafilistest leksikonidest, sõnastikest ja teistest teadmikest ning selgitatakse, kuidas ja missugustele küsimustele saab nende abil vastuseid.)

216. Kuidas leida vajalikku kirjandust (raamatud, artiklid)?

(Loengus antakse ülevaade üldistest ja erialabibliograafiast ning bibliograafiast, mille abil saab informatsiooni välismaal ilmunud erialasest kirjandusest.)

Noodla, K.

217. Kuidas tekkis kiri?

(Loengus räägitakse sellest, kuidas "kirjutamine" algas kivi- ja puupulkadest ning jõudis üle mitmesuguste joonistuste tänapäeva kirjatähedeni.)

218. Kuidas valmistati käsikirjalist raamatut?

(Loengus jutustatakse, kuidas keskajal valmistati "paberit" loomanahkadest, kirjutati pakse raamatuid hanesulega. Pärast maaliti raamatusse uhked illustratsioonid ja pandi kõiteks rasked puukaaned.)

Peep, L.

219. Raamat ja tema tulevik.

(Raamatute hulk kasvab järjest, sest neid ilmub üha rohkem. Kuhu neid kõiki mahutada? Raamat on oma välimusest suur ja kohmakas, tema valmistamine on aeganõudev ja

keerukas toiming. Missugune on raamat tulevikus? Kae raadio, kino ja televisioon tõrjuvad raamatu välja? Neid küsimusi käsitletakse loengus.)

V. F I L O S O O F I A J A E S T E E T I K A

F i l o s o o f i a .

Blum-Russak, R.

220. О формах перехода к социализму.

221. Характер и особенности современной эпохи.

Hütt, V.

222. В.И. Ленин и философские проблемы современной физики.

/В лекции рассматриваются философские вопросы современной физики /в особенности квантовой механики/ в свете работы Ленина "Материализм и эмпириокритицизм". Анализируются с точки зрения диалектического материализма новейшие достижения современной теоретической физики. Критикуются идеалистические извращения в интерпретации квантовой механики со стороны зарубежных физиков /Гейзенберг, Розенфельд/, философов - позитивистов и неотомистов./

Loit, T.

223. Kodanliku ideoloogia peamised suunad noorsoo maailmavaate mõjutamisel kaasaajal.

(Loengu eesmärgiks on seatud analüüsida peamisi võtteid ja vahendeid, mida kasutab kodanlik ideoloogia kaasaajal kapitalistlike maade noorsoo maailmavaate kujundamiseks. Seoses sellega püütakse ühtlasi anda peamised suunad kodanliku ideoloogia mõju vähendamiseks.)

Matrov, E.

224. Критика современной буржуазной социологии.

/В лекции подвергаются критическому анализу главные черты и важнейшие социологические, а также основные направления современной буржуазной социологии./

Peer, L.

225. Oluliste erinevuste kadumisest vaimse ja füüsilise töö vahel.

(Loengus käsitletakse oluliste erinevuste kadumist vaimse ja füüsilise töö vahel kommunistliku ühiskonna ülesehitamise käigus meie maal. Nõukogude inimeste igapäevast elust ja tööst pärinevate materjalide alusel analüüsitakse nende erinevuste ületamise teid, näidatakse, kuidas kommunismi materiaalse tehnilise baasi loomise protsessis, kommunistliku ühiskonna inimese kasvatamisel taanduvad teravad piirid vaimse ja füüsilise töö vahel. Rõhutatakse tehnilise progressi, automatiseerimise, tootmisprotsesside kompleksse mehhaniseerimise ja sellega seoses haridustaseme üldist tõusu ning eriti polütehnilise hariduse osa selles. Ühtlasi antakse ülevaade sellest, kuidas muutuvad füüsilise ja vaimse töö iseloom ja struktuur seoses teaduse ja tehnika progressiga.)

Rebane, J.

226. Mis on dialektiline loogika?

(Loengus käsitletakse dialektilise ja formaalse loogika vahet. Kuulajatest saavad vajalikke teadmisi eriti need, kes on õppinud loogikat ja filosoofiat ülikoolikursuse ulatuses.)

227. Teadvuse tekkimisest.

(Loengus vaadeldakse teadvuse tekkimist inimkonna ajaloolises arengus. Peatähelepanu pööratakse teadvuse sotsiaalsele iseloomule.)

Ruus, M.

228. Proletariaadi diktatuuri riigilt üldrahvalikule riigile.

(Loengus antakse ülevaade sellest, kuidas on toimunud areng proletariaadi diktatuuri riigilt üldrahvalikuks riigiks, kuidas üldrahvalik riik on kogu rahva tahte ja huvide väljendajaks. Käsitletakse ka rahvamasside osa suurenemist riigijuhtimisel.)

Tammaru, J.

229. Kaasaegse füüsika filosoofilised küsimused.

(Loengus valgustatakse uuema füüsika (kvantteooria, relatiivsusteooria, elementaarosakeste füüsika jne.) filosoofilisi küsimusi, samuti küsimust füüsika seosest teiste teaduste ja filosoofiaga ning nende vastastikust mõju.)

Valt, L.

230. Looduse ümberkujundamise filosoofilisi probleeme.

(Loeng on mõeldud laiale kuulajaskonnale, mistõttu seda on võimalik modifitseerida nii, et ta pakub mõningat huvi ka loodusteadusliku ettevalmistusega kuulajale.)

231. Teaduse metodoloogia aktuaalseid probleeme.

(Loeng on arvestatud esmajoones täppisteaduste esindajatele. Puudutatakse füüsikaliste teooriate loogilise struktuuri, geneesi ja arenguga seotud küsimusi.)

232. Teaduse osa kommunismi ehitamisel.

(Vastavalt auditooriumi iseärasustele on võimalik loengu teemat kitsendada ja käsitlust süvendada, tõstes esile järgmised alaprobleemid: 1) loodusteaduste osa kommunismi ehitamisel; 2) ühiskonnateaduste osa kommunismi ehitamisel; 3) teaduse muutumine tootlikuks jõuks; 4) teaduse arengu seaduspärasused kommunismile ülemineku perioodil; 5) inimese ja looduse suhete muutumine seoses teaduse ja tehnika arenguga; 6) teadus ja ideoloogia.)

Lepik, S.

233. Mis on kommunistlik ja religioosne moraal?

(Teema käsitleb kommunistliku moraaali kasvatamise vajadust ja näitab, et seal, kus pesitsevad iganditena kodanliku moraaali tõekspidamised, leiavad kodanlike moraalsete tõekspidamiste õigustusena aset sageli religioossed tõekspidamised. Loengus räägitakse religioosse moraaali olemusest, tema reaktsioonilisusest, kommunistliku ja religioosse moraaali vastandlikkusest ning võitluse vajadusest religioossete moraalsete tõekspidamiste vastu.)

234. Mis on kommunistlik moraal?

(Teema käsitleb moraalifaktori osatähtsuse kasvu kommunismi laiahaardelise ehitamise perioodil, moraaali kui ühiskondliku teadvuse vormi olemust, kommunistliku moraaali olemust ja kommunistliku ning kodanliku moraaali vastandlikkust. Näidete varal analüüsitakse kommunistliku moraaali põhiprintsiipe: kollektivismi, sotsialistlikku internatsionalismi ja patriotismi, kommunistlikku suhtumist töösse, sotsialistlikku humanismi. Räägitakse NLRP võitlusest kommunistliku moraaali kasvatamisel.)

Liiv, G.

235. Esteetilistest kategooriatest.

(Antakse populaarne ülevaade esteetika peamistest printsiipidest seostatult näidetega tegelikust elust, kirjandusest ja ajaloost. Loeng on mõeldud nendele, kes ei ole veel tutvunud esteetika kui filosoofilise mõistega.)

Lööper, M.

236. Naise osast ühiskonnas.

(Loengus näidatakse naise osa ja selle muutumist ühiskondlikus tootmises ühiskondlike formatsioonide kaupa. Tootmisvahendite arenemisega arenes matriarhaalne ühis-

konnastruktuur patriarhaalseks. Klassiühiskonna tekega tõrjuti naine eemale ühiskondlikust tootmisest, ta jäeti ilma juriidilistest ja moraalsetest inimõigustest.

Esitatakse näiteid kirjanikelt, kunstnikelt ja ajaloolastelt, kes mõistsid hukka naiste õigusteta olukorra mitmetes ühiskondlikes formatsioonides.

Loengus leidub andmeid naisliikumisest, naiste seisundist kodanlikus Eestis. Loengu lõpuosa on pühendatud naiste olukorra muutumisele ja naiste saavutustele sotsialismi ajal. Käsitletakse ka naiste osatähtsust üleminekul kommunismile.)

Rehe, E.

237. Kunstiliigid ja nende omavaheline seos.

(Loengus selgitatakse esmalt, millest on tingitud eri kunstiliikide olemasolu, ja vaadeldakse nende klassifitseerimise lähteid. Edasi käsitletakse eraldi tähtsamaid kunstiliike ning näidatakse, kuidas nad on omavahel seotud, et elunähtuste mitmekesisust paremini edasi anda.)

238. Marksistlik-leninlik esteetika - kõrgem etapp esteetika kui ühiskonnateaduse arengus.

(Loengus avatakse esmajoones esteetika kui ühiskonnateaduse spetsiifika ja näidatakse selle kohta teiste ühiskonnateaduste hulgas. Seejärel antakse lühike ülevaade sellest, kuidas esteetikaprobleemidele on lähenenud subjektiivsed ja objektiivsed idealistid ning materialistid. Eriti rõhutatakse vene XIX sajandi revolutsioonäärde-demokraatide mõtete sügavust ja progressiivsust, kuid näidatakse ka seda, milles seisid revolutsiooniliste demokraatide puudused. Edasi käsitletakse marksistliku esteetika tekkimist ning selle edasiarendamist V.I.Lenini poolt. Loengu lõpus rõhutatakse marksistlik-leninliku esteetika teooria osatähtsust kommunismi ülesehitamise perioodil, millal keskseks probleemiks on igakülgsest arenenud inimese kasvatamine.)

239. Nõukogude kunsti parteilisus kui rahvalikkuse kõrgeim avaldus.

(Käesolevas loengus selgitatakse kunsti parteilisuse ja rahvalikkuse mõisteid ning vaadeldakse, kuidas eri aega del on nendesse probleemidesse suhtunud. Edasi vaadeldakse, milles seisneb nõukogude kunsti rahvalikkus. Nimetatud küsimustega on lähedalt seotud ka kunstniku loominguvabaduse probleem, mis lahendatakse põhiliselt NLKP Keskkomitee otsustest lähtudes.)

240. Rõivastuskultuurist.

(Seoses esteetilise kasvatuse tõhustamise vajadusega nõuavad erilist käsitlemist olustikukultuuri probleemid eriti aga rõivastusküsimused. Loengus vaadeldakse laias laastus rõivastuskultuuri ajaloolist arengut, selgitatakse, mida kujutab endast mood, ja näidatakse, et mood ja maitse pole sugugi adekvaatsed mõisted. Järgnevalt vaadeldakse tähtsamaid tingimusi, mida tuleb arvestada, et olla isikupäraselt, maitsekalt ja kaasaegselt rõivastatud.)

241. Tegelikkuse esteetiline tunnetamine (esteetilised kategooriad).

(Loengus käsitletakse esteetika põhiprobleemi - inimeste esteetilist suhtumist tegelikkusesse. Viimane avaldub esteetiliste kategooriate ilus (kaunis), ülev, traagiline, koomiline jt. kaudu, mille olemust püütaksegi avada. Nimetatud kategooriad on tihedalt seotud ajastu esteetilise ideaali mõistega ning esteetilise maitse küsimusega, mida samuti põhijoontes valgustatakse.)

VI. TEADUSLIK ATEISM.

Kalnin, V.

242. Ebaarstimine ja selle kahjulikkus.

(Loengus iseloomustatakse rahvameditsiini, eriti tuuakse esile selles esinevaid ebaõigeid, müstilisi ettekujutusi haiguste olemusest ning kahjulikke ravivõtteid, nii minevikus kasutatud kui ka kaasajal kohati säilinud posimise järgi.)

Liigant, M.

243. Elu kosmoses.

(Loengus käsitletakse kaasaja teaduse seisukohti elu tekkimisest ja arenemisest. Vaadeldakse elu võimalikust teistel taevakehadel, eriti meie päikesesüsteemi planeetidel.)

Lööper, M.

244. Kas on olemas hing (teadus ja usk inimese vaimsest talitlusest)?

(Ajaloos vältel oli välja kujunenud ja valitsenud idealistlik seisukoht kehast eraldi eksisteeriva hinge olemasolu kohta. Usundite toetusel see seisukoht püsis kaua.

Loengus käsitletakse selle väärteooria tekkimise ja püsimise põhjusi, näidatakse, kuidas loodusteaduste arenguga, inimese aju anatoomilise ja kliinilise uurimisega ning I.P.Pavlovi töödega koerte kõrgema närvitalitluse alal see väärteooria lõplikult kummutati.

Inimese vaimse talitluse ja aju uurimise näidete vabal tõestatakse kaasaja teaduse seisukoht, et inimese

vaimne talitlus (hinge tegevus) on peaaegu koore rakkude funktsioon ja ei saa esineda iseseisvalt, aju koore rakkudest eraldi eksisteeriva hingena)

Mitt, A.

245. Ateistliku töö ülesanded ja eesmärk.

(Ettekandes põhjendatakse ateistlikku tegevust kui elanikkonna ideoloogilise kasvatustöö lahutamatu osa. Ühtlasi tutvustatakse kuulajaid sektantide tegevusega, mis viib usklike irdumiseni kommunismi aktiivsest ning teadlikust ülesehitustööst ühelt poolt ja nõukogude seasandlusega vastuolus oleva tegevuseni teiselt poolt (keelatud sektid).)

246. Kurat - jumala truu sulane ning lähem abiline.

(Loengus valgustatakse kujutluse tekkimist kurjade vaimude mõistest 1) teaduslikust seisukohast, 2) piibli materjalide alusel ja 3) ristiusu "pühaisade andmete" järgi. Ettekande materjalide põhjal paljastatakse ristiusu "armu ja hirmu" poliitikat õpetuses müütilisest taevariigist ja põrgust.

Ettekanne on kavandatud suvalisele kuulajaskonnale.)

247. "Meie isa, kes sa oled taevas, pühitsetud olgu sinu nimi ..."

(Teatraliseeritud loeng annab põhjaliku ülevaate sellest, keda peavad kristlased oma "isaks" ja millised on tema omadused. Ettekannet saadab kirikumuusika (magnetofonilt) ja piiblitekstide demonstreerimine ekraanil diaprojektoril "ЛЭТМ" abil.

Loeng on kavandatud laiemale kuulajaskonnale, kuid seda on võimalik ette kanda vaid võimsa raadiovõimendaja ja küllalt suure ekraani olemasolu korral.)

248. Mida kujutab endast piibel ja kuidas seda rakendada religioosete seisukohtade kummutamiseks?

(Loengus antakse üksikasjalik ülevaade piibli koosseisust ja algallikatest, piibli üksikute kirjutiste kujunemise käigust, piibli vastuoludest ja absurdsustest. Käsitletakse üksikasjalikult vana testamendi masoreet-

liku teksti kujundamist, piibli tekstide tõlkeid (Septuaginta ja Vulgata) ja piiblile kaasaegse vormi andmist. Üksikasjalikult ajaloolisest aspektist käsitletakse uue testamendi koostisosade kujundamist (apokalüpsis, neli evangeeliumi, apostlite tegude raamat, läkitused). Uue testamendi käsitleusega paralleelselt analüüsitakse ristiusu tekkimise ja levimise põhjusi. Eriti analüüsitakse apokalüpsise sisu ja kirjeldatakse võtteid mida kasutatakse sektantide seas apokalüpsise sisu kehendamiseks kaasajale ja nõukogudevastases propagandas. Selgitatakse piibliõpetuste kasutamist eksploatatorlike klasside poolt eksploateeritavate klasside vaoshoidmiseks ja näidatakse "pühakirja" vaenulikkust mõistuse ja teadmiste suhtes.

Materjal on kavandatud kasutamiseks loenguna (kestus 4 tundi) või loengute tsüklina koos praktilise harjutusmaterjali esitamisega (diafilmid, magnetofonilindid; kestus 6-8 tundi) ateismi propagandistide ettevalmistamisel.)

249. Miks ma ei usu jumalat?

(Loengus kirjeldatakse kaasaja kiriku püüdeid maha vaikida piibli absurdsusi ja taandada piiblijumalat Jehoovat jumaluse mõistele üldse. Loengus näidatakse, et piibli tekstid viivad süvenenud lugeja ateistlikele positsioonidele.

Loeng on kavandatud laiemale kuulajaskonnale.)

250. Mis on piibel?

(Loengus antakse ülevaade piibli koosseisust ja üksikute kirjutiste kujunemise käigust, piibli tähtsamate peatükkide sisust, piibli vastuoludest ja absurdsustest. Käsitletakse piibli tekstide tõlgete kujunemist (Septuaginta ja Vulgata) ja piiblile kaasaegse vormi andmise käiku. Lühidalt peatatakse vana testamendi allikate selgitamisel ja masoreetse teksti kujunemisel. Selgitatakse "piibliõpetuste" kasutamist eksploatatorlike klasside poolt eksploateeritavate klasside vaoshoidmiseks ja näidatakse "pühakirja" vaenulikkust mõistuse ja tead-

miste suhtes.

Loeng on kavandatud laialdasele kuulajaskonnale.)

251. Sinu tahtmine sündigu.

(Ettekanne kujutab endast piibli tekstide ja piltide alusel koostatud diafilmi seletust vastava helitausta saatel. Diafilmis on kajastatud ka meie kaasaja tege-
likkus.

Kui lähtuda ristiusu kontseptsioonist, et kõik, mis maailmas toimub, toimub jumala tahtel, siis "kristlaste jumal" esineb vastutavana mitte ainuüksi piiblis kajastatud kuritegude eest, vaid näiteks ka kõigi metsikuste eest, millega SS-mõrvarid on hakkama saanud.

Ühtlasi on diafilmi abil analüüsitud ristiusu alan-
davat suhtumist naisesse.

Ettekannet saab pidada ainult niisugustes ruumides, kus on võimalik võimendaja kaudu esitada magnetofonilt helitausta.)

252. Tartu Rahvaülikooli loodusteaduste ja ateismiteaduskond.

(Loeng annab ülevaate loodusteaduste ja ateismiteadus-
konnas tehtavast ulatuslikust ning mitmekesisest tööst
võitluses religioosete iganditega viimaste aastate
jooksul.

Loeng on kavandatud laiemale kuulajaskonnale.)

253. Teaduslik ateism võitluses kommunistliku ühiskonna kujun-
damise eest.

(Loengus selgitatakse, et ateistlike ideede propageeri-
mine on lahutamatu lüli ideoloogilises võitluses eks-
pluataatorite ideoloogia vastu. Kirjeldatakse mõnin-
gaid võtteid, millega vaimulikud püüavad hoida ühte osa
meie elanikkonnast religioosse vaimupimeduse kütkeis
ja nende püüdeid kiriku tegevuse kohandamiseks kaas-
ajal. Näidatakse kätte ateistide ülesanded võitluses
religioosete iganditega.

Loeng on kavandatud laiemale kuulajaskonnale.)

Raid, J.

254. Kirik kodanlikus Eestis.

(Loengus antakse ülevaade kiriku ja religiooni olukor-
rast kodanlikus Eestis, näidatakse riigi ja kiriku vahe-
kordade ajaloolist arengut ning religiooni mõju järk-
järgulist kahanemist. Loengu üks peatükk on pühendatud
kiriku õnnestavale tegevusele noorsoo hulgas.

Loengu eesmärgiks on ajaloolise materialismi abil
ümber lükata kodanluse ideoloogide väide selle kohta,
et eesti rahvas on usklik rahvas.)

255. Nõukogude valitsuse ja NLKP suhtumine religioonisse ja
kirikusse.

(Loengus käsitletakse järgmisi põhiküsimusi: religioos-
sete igandite püsimise põhjused teatud osa nõukogude
inimeste teadvuses; Nõukogude valitsuse suhtumine reli-
gioonisse ja kirikusse; Kommunistliku Partei suhtumine
religioonisse ja kirikusse; teadusliku ateismi propa-
ganda peamised vormid ja meetodid.)

256. Kiriklikest pühadest ja kombetalitustest.

(Loeng käsitleb põhiliselt luterlikke, katoliiklikke ja
õigeusu kiriku tähtsamaid kirikupühi etnograafilisest
aspektist. Loeng on mõeldud ettevalmistatud auditooriu-
mle (propagandistid, rahvaülikoolide kuulajad jt.)

Riives, V.

257. Maailma ehitus ja areng.

(Loengus antakse ajalooline ülevaade ideedest maailma
ehituse arengu kohta ning käsitletakse ka kaasaegseid
kosmoloogia- ja kosmogooniaprobleeme. Eriti tuuakse
esile ideoloogilist võitlust, mis on toimunud sellel
alal materialistliku ja idealistlik-religioosse maailma-
vaate vahel.)

Saarma, J.

258. Religioon ja teadus vaimuhaigustest.

(Ettekandes antakse ülevaade religioossetest ekslikest
vaadetest vaimuhaiguste olemusele ja sellest tulenevast

suhtumisest vaimuhaigete eest hoolitsemisse ja ravimisse (kurjast vaimust vaevatuse teooria ja vaimude väljaajamise praktika).

Usundilistele eksiõpetustele vastandatakse kaasaja teaduse andmed vaimuhaiguste olemuse kohta ja moodsa psühhiaatria vahendid psüühiliste haiguste ravimiseks.)

Sepp, R.

259. Kas on olemas telepaatia?

(Loengu esimeses osas kirjeldatakse katseid, mis tõestavad, et eksisteerib inimeste kaugmõjustus ja mõtete sisu ülekandumine; teises osas tutvustatakse kaugmõjustuse mitmesuguseid vorme - telepaatiat, selgeltnägemist, eeltaju (ennustamist) jne.; kolmandas osas käsitletakse mainitud nähtuste idealistlikke ja ebateaduslikke seletusi - spiritismi, okultismi jms.; neljandas osas selgitatakse materialistlikku lähenemiseviisi nende nn. ülemeeliste nähtuste seletamisele.)

Soomere, I.

260. Hüпноос ja meditsiin.

(Loengus käsitletakse psühhoteraapia mõistet ja klassifikatsiooni, hüпноosi mitmesuguseid avaldusvorme, hüпноosi teooriat, hüпноootilise une sügavust ja selle tähtsust meditsiinile, hüпноosi ja kriminalistikat, hüпноosi rakendamist meditsiinis ja muudel aladel.

Loengut on võimalik näitlikustada epidiaskoobi abil.)

261. India ja joogid.

(Loengus antakse järgmised põhipunktid: jooni India antiikkultuurist ja keskkonnast jooga filosoofia tekkimisel; jooga kui filosoofiline süsteem; tema eelkäijad ja alaliigid; näiteid joogide võimetest; jooga süsteem, meditsiin ja kultuurism; mõningaid praktilisi järeldusi.)

262. Keha ja vaim.

(Loengus käsitletakse inimese tervikliku uurimise probleeme ja raskusi, psühhomorfoloogilisi küsimusi (psüühiliste funktsioonide lokaliseerimine, anatoomia ja talendi

probleem, välimuse ja iseloomu küsimus jt.), psühho-
füsioloogilisi küsimusi (psüühilised refleksid, nn.
füsioloogilise kella probleem, psüühofarmakoloogia,
alateadvuse probleem jt.), uurimistöö perspektiive.

Loengu illustreerimiseks on tarvis epidiaskoopli.)

263. Psühhiaatria ja psühholoogia.

(Loengus käsitletakse psühhiaatria aeglase arengu mõnin-
gaid põhjusi, psühhiaatria kui teaduse arengu jooni
seoses psühholoogiaga, psühhiaatria suundi välismaal
(Jungi sügavpsühholoogia ja parapsühholoogia), psühhia-
aatria abi psühholoogiale, meditsiinilise psühholoogia
küsimusi kaasajal Nõukogude Liidus ja välismaal, pato-
psühholoogia üksikküsimusi - emotsionaal-tahtesfääri
ja ühiskondlikku patopsühholoogiat -, ning antakse mo-
mendi hinnang.)

264. Telepaatia ja kaasaegne teadus.

(Loengus käsitletakse telepaatia uurimise ajalugu ja suh-
tumist telepaatiasse tänapäeval, telepaatia uurimise
metoodilisi küsimusi, telepaatilise katse optimaalsete
tingimuste otsingut, telepaatiat loomariigis, telehüp-
noosi katseid välismaal ja Nõukogude Liidus, seletus-
hüpoteese ning perspektiive ja suundi telepaatia uuri-
misel.)

Tani, R. ja Koorits, A.

265. Teadus ja usk keemilistest nähtustest.

(Loeng koos demonstratsioonkatsetega selgitab tänapäeva
teaduse valgusel usuteenrite poolt rahvamasside petmi-
seks kasutatud "keemilisi imesid" ja usu pidurdavat mõju
keemiateaduse arengule.)

Teesalu, S.

266. Kas unenäod ennustavad?

(Loengus selgitatakse une olemust ja une vajalikkust orga-
nismile. Antakse ülevaade unenägude tekkepõhjustest.
Tunakse näiteid mitut liiki unenägude kohta ja selgita-
takse, millest on tingitud unenägudele ennustava tähen-

duse omistamine.)

Villako, K.

267. Rahvameditsiin ja ebaarstimine.

(Ettekandes antakse ülevaade rahvameditsiini ja arstiteaduse arenemisest ja nende omavahelisest seosest. Esitatakse rahvaomase arstiteaduse põhilised seaduspärasused (koos meil levinud ravieeskirjadega mõnede haiguste kohta). Ettekande lõpuosas käsitletakse tänapäeval vajalikku suhtumist rahvameditsiini ja igasuguse ebaarstimise ohtlikkust inimese tervisele.)

VII. MAJANDUSTEADUS.

P o l i i t i l i n e ö k o n o m i a .

Bronštein, M.

268. Пути интенсификации производства сельского хозяйства.

/В лекции рассматриваются экономические проблемы интенсификации сельского хозяйства на основе материалов Эстонской ССР./

Indre, K.

269. Materiaalse huvitatuse printsiip ja kolhoosnikute isiklik abimajapidamine.

(Loengus käsitletakse kolhoositootmise kasvu ja materiaalse huvitatuse printsiibi rakendamise osatähtsust ja mõju isiklikule abimajapidamisele.)

Kitšatova, M.

270. Sotsialismi ehitamise seaduspärasused.

(Üleminek kapitalismilt sotsialismile kui seaduspärane protsess. Sotsialismi ehitamise seaduspärasused ja nende avaldumise eri vormid erinevates maades.)

271. Sotsialismi maailmasüsteem kui inimühiskonna arengu otsustav tegur.

(Sotsialismi maailmasüsteemi kujunemine. Uut tüüpi rahvusvahelised suhted. Sotsialistliku maailmasüsteemi arengu põhisuunad.)

Krinal, V.

272. Noorte rahvusriikide majanduslikust arenemisest.

(Loengus räägitakse lühidalt koloniaalsüsteemi lagunemisest ning noorte rahvusriikide tekkimisest. Analüüsitakse revolutsiooni iseloomu arenevates maades, sealset industrialiseerimist, agraarsuhete arenemist ja majanduslikku läbikäimist teiste riikidega, eelkõige Nõukogude Liiduga. Näiteid esitatakse Araabia Ühinenud Vabariigi, India, Indoneesia, Birma jt. riikide kohta.)

273. Sotsialistlik maailmasüsteem ja selle arenemine.

(Loengus antakse ülevaade sotsialismi maailmasüsteemi tekkimisest ja majanduslikust arenemisest. Peamist tähelepanu pööratakse sotsialistlike riikide majanduslikule arenemisele ja nendevahelisele koostööle.)

Köörna, A.

274. Kapitalismilt kommunismile üleminek on inimkonna arenmise peatee.

(Loengus iseloomustatakse kapitalismilt kommunismile ülemineku seaduspärasusi. Antakse ülevaade maailma kapitalismi kriisist, kapitalismi hukkumise ja kommunismi võidu paratamatusest.)

275. Sotsialismi ja kapitalismi majanduslik võistlus.

(Loengus valgustatakse sotsialismi ja kapitalismi võistluse käiku ja perspektiive NLKP programmi valguses.)

Laar, S.

276. Nõukogude rahva heaolu tõus.

(Loengus käsitletakse tootmist kui heaolu tõusu otsustavat tegurit, samuti teisi tegureid, mis määravad rahva heaolu tõusu. Jälgitakse seniseid tulemusi nõukogude rahva heaolu tõusu alal ja esitatakse perspektiivseid

ülesandeid rahva heaolu tõstmisel.)

Larin, I.

277. Sotsialismi ja kapitalismi majanduslik võistlus.

(Loengus käsitletakse sotsialismi ja kapitalismi rahuliku majandusliku võistluse olemust, käiku ja perspektiive.

ЭКОНОМИЧЕСКОЕ СОРЕВНОВАНИЕ МЕЖДУ СОЦИАЛИЗМОМ И КАПИТАЛИЗМОМ.

/В лекции рассматриваются сущность, развитие и перспективы экономического соревнования между социализмом и капитализмом./

Loim, M.

278. Kommunismi materiaalse tehnilise baasi loomine - NSV Liidu majanduse peaülesanne.

(Mida mõista kommunismi materiaalse tehnilise baasi all? Käsitletakse selle loomise peamist teed, tööviljakuse järjekindlat tõusu, tõõstuse, põllumajanduse jt. rahvamajandusharude igakülgset arengut.)

279. Töõviljakuse järjekindel kasv sotsialistlikus ühiskonnas.

(Töõviljakuse tõusu rahvamajanduslik tähtsus ja kasvutempo. Töõviljakuse tõõstmise peamised teed ja reservid ettevõtetee.)

Maamets, L.

280. Toodangu suurenemisest ja kolhoosnikute tulude kasvust Eesti NSV kolhoosides.

(Loengus tuuakse andmeid tootmise kasvust Eesti NSV kolhoosides. Selgitatakse tootmise ja kolhoosnikute tarbimise kasvu perspektiive, näidatakse, missugused peaksid olema kõige ratsionaalsemad proportsioonid kolhooside kogutulu jaotamisel tootmise laiendamiseks ja kolhoosnikute vajaduste paremaks rahuldamiseks.)

Maiste, B.

281. Sotsialistliku põllumajanduse majanduslikud probleemid.

(Loengus käsitletakse sotsialistliku põllumajanduse, eeskätt kolhooside arenemist alates 1953.a., samuti ka põhjusi, mis raskendasid põllumajanduse arenemist. NLKP

1965.a. märtsipleenum oli suureks sammuks kolhoositootmise arenemise majanduslike tingimuste loomisel. Loengus käsitletaksegi sotsialistliku põllumajanduse ees seisvaid ülesandeid.

Loeng on koostatud põhiliselt Eesti HSV materjalide alusel.)

Metsa, H.

282. Jaetuspõhimõtted üleminekul sotsialismilt kommunismile.

(Töö järgi jaotamise põhimõte, selle edasine arenemine. Ühiskondlike fondide kasv, nende osatähtsuse tõus töötajate vajaduste rahuldamisel.)

283. Tööstuse osa kommunismi materiaalse tehnilise baasi loomisel.

(Loengus antakse kommunismi materiaalse tehnilise baasi mõiste, käsitletakse tööstuse arendamise peamisi suundi ja kogu rahvamajanduse täielikku rekonstrueerimist.)

Müür, H.

284. Rahvamajanduse juhtimise ja planeerimise parandamine käesoleval ajal.

(Sotsialistliku rahvamajanduse plaanipärane arenemine, tähtsamad proportsioonid, nende muutumine. Tootmise juhtimise ja planeerimise täiustamine.)

Rekker, G.

285. Tööpäev ja selle lühendamine sotsialistlikus ühiskonnas.

(Loengus tuleb käsitlemisele tööpäev kui sotsiaal-majanduslik kategooria, tööpäeva lühendamise probleem sotsialistlikes maades ja tööst vaba aja kasutamine.)

286. Tööpäev sotsialistlikus ja kapitalistlikus ühiskonnas.

(Loengu põhipunktid on järgmised: tööpäev kui sotsiaal-majanduslik kategooria, tööpäeva spetsiifilised jooned kapitalismi ja sotsialismi tingimustes ning tööliklassi võitlus kapitalistlikes maades tööpäeva lühendamise eest.)

287. Materiaalsete ja kultuuriliste hüvede jaotamise vormid
kommunismi ehitamise ajajärgul.

(Jaotamine ja tootmine on omavahelises seoses: jaotamine
oleneb tootmisest. Peamiseks jaotamise vormiks on töö
järgi jaotamine. Selle kõrval omandab kord-korralt
suurema tähtsuse ühiskondlike fondide jaotamine kas
tasuta või soodustatud tingimustes. Üleminekul kommu-
nismile suureneb ühiskondlike fondide osatähtsus rahva
vajaduste rahuldamisel.)

288. Palgakorralduse täiustamise põhisuunad tööstuses.

(Loengus käsitletakse aja- ja tükipalga täiustamist,
premeerimissüsteemi edasiarendamist. Kasutatakse koha-
like ettevõtete arvmaterjali.)

Vanaaseme, Ü.

289. Kooperatiiv-kolhoosliku ja riikliku omandi lähenemise
teed.

(Loengus iseloomustatakse omandi vorme ning käsitletak-
se peamisi teid, mille kaudu kooperatiiv-kolhooslik
omand läheneb riiklikule omandile ja kasvab hiljem üle
kommunismi ühisomandiks.)

K a u b a n d u s j a r a h a n d u s .

Arumaa, H.

290. Metallist ja sünteetilistest kiudainetest niitide kasu-
tamine silmkoest toodetes.

(Ettekandes iseloomustatakse metallist niite ja nende
liike, eriti alumiiniumist niiti "lureks", selle liike,
omadusi ja tootmist. Käsitletakse ka silmkoest venivate
(suurusnumbrita) toodete valmistamist, sünteetilis-
test kiududest elastikniitide, näilise keerduvusega
niitide ja mahuliste lõngade valmistamist.)

291. Rõivaste detailide ühendamine liimimisega masstootmis-
protsessis.

(Ettekandes käsitletakse liimimisprotsessi füüsikalist, keemilist ja elektrilist olemust; liimide liike ja nende eriomadusi, rõivaste liimimisel kasutatavaid menetlusi: liimimist termoplastilise kilega, liimimist liimilindiga. Käsitletakse ka plastikaadist rõivaste detailide ühendamist punktkeevitamisega.)

Hagelberg, R.

292. Rahanduse osast NSV Liidu rahvatulu jaotamisel.

(Loengus vaadeldakse rahvatulu jaotamise põhiproportsioone, rahvatulu jaotamise kanaleid: hindade süsteemi, rahandussüsteemi ja teenuste osutamist. Käsitletakse veel rahanduse osa rahvatulu jaotamisel ja ümberjaotamisel.)

Kauer, Ü.

293. Raha olemus ja tekkimine ning funktsioonid NSV Liidus.

(Loengus antakse ülevaade raha kui majandusliku kategooria olemusest. Üksikasjalisemalt on selgitatud raha vajalikkust sotsialistlikus ühiskonnas, tuginedes konkreetsetele raha funktsioonidele. Samuti leiavad käsitlust mõisted "väärtuse mõõdupuu", "hindade mastaap" jne. Puudutatakse ka meil valitsevat hinnapoliitikat, raharingluse organiseerimist ja raha osa kommunismi materiaalse tehnilise baasi loomise perioodil.)

Konsin, A.

294. Mineraalainete osa tervislikul toitumisel.

(Loengus käsitletakse mineraalainete tähtsust inimorganismi elutegevuses, sealjuures makro- ja mikroelementide bioloogilisi funktsioone, mineraalainete defitsiidist ja liigrohkusest tingitud tervisehäireid ning mineraalaineid toiduainetes.)

295. Piim ja selle tähtsus toitumisel.

(Loengus käsitletakse piima ja piimaproduktide toodangu arengut Nõukogude Liidus ja toodangu suurenemise pers-

pektiive, piima ja piimaproduktide tähtsust laste ja täiskasvanute ratsionaalsel toitlustamisel, samuti nende kasutamist ravis ja profülaktilisel eesmärgil.)

Pauts, H.

296. Müüjate käitumiskultuur.

(Teema käsitleb tarbijate kaubandusliku teenindamise kultuuri probleemistikust ühte praktikale väga olulist küsimust - müüjate käitumiskultuuri. Ettekandes vaadeldakse müüjate käitumiskultuuri olemust, tähtsust, käitumisreegleid, praktikas esinevaid käitumisreeglite rikkumisi, nende negatiivsust ja käitumiskultuuri edasise töstmise teid ning ülesandeid.)

297. Tarbijate teenindamise progressiivsed vormid nõukogude kaubanduses.

(Teema käsitleb partei ja valitsuse poolt kaubandusele antud ülesandeid tarbijate kaubandusliku teenindamise kultuuri edasise töstmise alal, milles on eriline tähtsus tarbijate kaubandusliku teenindamise uudsetel, progressiivsetel vormidel.

Loengus vaadeldakse tarbijate kaubandusliku teenindamise progressiivsete vormide olemust, tähtsust, sellealaseid seniseid saavutusi ja edasisi ülesandeid.)

Viires, P.

298. Kapitaalmahutused ja nende efektiivsus kaubanduses.

(Kaubanduse arendamine nõuab suuri kapitaalmahutusi. Rahvamajanduslikult on väga tähtis, et minimaalsete kuludega saavutataks maksimaalseid tulemusi. Selleks on vaja rakendada kõige ökonoomsemaid projekte, selliseid, mille tasuvuse aeg antud momendil kõige paremini vastab rahvamajanduse arengu tasemele ja vajadustele.)

299. Kaubanduse materiaalne baas. Kaubandusvõrgu organiseerimine ja planeerimine.

(Teema haarab kaubandusvõrgu väljaarendamise küsimusi linnades. Käsitletust leiavad sellised probleemid, nagu kaubandusettevõtete tüübid, ettevõtete suurus ja nende

paiknemine jne. Jõutakse järeldusele, et kaubandusvõrgu väljaarendamine peab toimuma selliselt, et see oleks rahvamajanduslikult efektiivne ja tarbijatele mugav.)

300. Kaubanduse materiaalne baas NSV Liidus ja selle edasiarendamise probleemid.

(Teema haarab küsimusi kapitaalmahutuste efektiivsusest kaubanduse materiaalse baasi rajamisel ja kaubandusvõrgu ratsionaalseid majanduslikke küsimusi.)

VIII. Õ I G U S T E A. D U S.

R i i g i- j a h a l d u s õ i g u s .

Alaküla, G.

301. Valimisprintsipiibid meie maal.

(Loengus esitatakse meie põhilised valimisprintsipiibid, mida kõrvutatakse kodanlike maade valimisprintsipiibidega koos vastavate näidetega USA-st ja ka kodanlikust Eestist.)

Püss, K.

302. Halduslikud mõjutamisvahendid ja nende rakendamise kord.

(Loengus käsitletakse nii otseste haldussunnivahendite (isiku kinnipidamine, haldustehnilised, haldus-sanitaarsed, haldus-finantsilised jt. sunnivahendid) kui ka halduskaristuste tähtsust nõukogude õigusnormide täitmise tagamisel, nende liike ning nende rakendamise õiguslike aluseid ja rakendamise korda.)

303. Sotsialistliku seaduslikkuse tagamisest nõukogude riigihalduses.

(Loengus käsitletakse sotsialistliku seaduslikkuse tagamise eri viise riigihalduses: riiklikku kontrolli, ühiskondlikku kontrolli, prokuratuuri-, kohtu- ja arbitraaži organite osa sotsialistliku seaduslikkuse kindlustamisel

nõukogude riigihaldusorganite tegevuses.)

304. Töötajate kaebeõigus ja selle tähtsus sotsialistliku seaduslikkuse tagamisel.

(Loengus käsitletakse töötajate kaebeõiguse olemust ja tähtsust, kaebuste ja avalduste vastuvõtmise, nende läbivaatamise ja lahendamise korda, samuti kaebuste ja avalduste suhtes vastuvõetud otsuse täitmise korda.)

Sildmäe, I.

305. Kohalikud riigivõimu- ja haldusorganid.

(Loeng annab ülevaate kohalikest riigivõimu- ja haldusorganitest ning võiks olla kasutatav seoses kohalike nõukogude valimiskampaaniaga.)

306. Nõukogude riigivõimu- ja haldusorganite süsteem ja nende tegevuse põhimõtted.

(Loengus antakse ülevaade nõukogude riigiorganite süsteemist ja põhiprintsiipidest, mille alusel riigiorganid on moodustatud ning tegutsevad.)

307. Riigivõimu- ja haldusorganite aktid.

(Loengus antakse ülevaade riigivõimu- ja haldusorganite aktide iseloomust, vastuvõtmise korrast, avaldamisest, jõustumisest, kehtivusest, omavahelistest suhetest jne.)

308. Saadiku töö valimisringkonnas.

(Loeng on mõeldud ülevaatenähtena kohalike nõukogude rahvasaadikutele, aga samuti nõukogude aktivistidele (rahvaülikoolis).)

R i i g i j a õ i g u s e t e o o r i a n i n g
a j a l u g u .

Vihalem, P.

309. Kodanliku Eesti riigi tekkimine.

(Loengus näidatakse: 1) kuidas saksa imperialistid ja eesti kodanlikud natsionalistid püüdsid Nõukogude-vastase võitluse huvides petlikult ennast näidata rahvaste enesemääramise loosungi pooldajatena; 2) kuidas pärast

novembrirevolutsiooni olid saksa imperialistid sunnitud novembris-detsembris 1918 riigivõimu eesti kodanlusele üle andma. Loengus paljastatakse Entente'i imperialistide kavatsusi Eesti muutmiseks oma mandaat- või protektoraatasumaaks.)

310. Riigi väljasuremise sisemised ja välised tingimused.

(Loengus antakse riigi väljasuremise probleemi lahendus marksistlik-leninlikus teoorias, käsitletakse riigikaitse põhifunktsiooni osatähtsust ning selle hääbumise eeldusi ja aega, sotsialismi võidu võimalusi kapitalistlikus maailmas ja selle eeldusi. Vaadeldakse ka kommunismi ülesehitamise majanduslikke eeldusi, võitlust kuritegevuse likvideerimise eest, töödistsipliini kindlustamise eest. Viimase osana analüüsitakse kommunistliku ühiskonna omavalitsust.)

311. Sotsialismile üleminek rahulikul teel Eestis.

(Loengus käsitletakse: 1) sotsialismile rahulikul ja parlamentaarsel teel ülemineku võimalusest kaasaja kodanlikus ühiskonnas; 2) sotsialismile rahulikku üleminekut Eestis pärast relvastatud ülestõusu õnnestumist Petrogradis; 3) sotsialismile rahulikku üleminekut Eestis 1940.a.)

R a h v u s v a h e l i n e õ i g u s .

Alaküla, G.

312. Sotsialistlike riikide koostöö.

(Loengus asetatakse pearõhk sotsialistlike riikide koostöö majanduslikule vormile ja organisatsioonidele (nagu VMAN jt.). Samuti käsitletakse nende maade vahelise koostöö peamisi probleeme, nagu rahvusvaheline tööjaotus jm.)

Uustal, A.

313. Nõukogude Liidu võitlus relvastuse vähendamise ja massilise hävitamise relvade keelamise eest.

(Loengu põhiküsimustena käsitletakse relvastuse vähendamise tähtsust rahvusvahelise rahu kindlustamisel, NSV Liidu ettepanekuid relvastuse vähendamiseks sõjajärgsel perioodil, NSV Liidu võitlust ÜRO-s relvastuse vähendamiseks, NSV Liidu ettepanekuid üldiseks ja täielikuks desarmeerimiseks Genfi 18 riigi nõupidamisel.)

314. Panama kanal peab kuuluma Panamalt.

(Loengus käsitletakse kanali rajamise ajalugu, kanali tehnilisi seadmeid, USA ja Panama 1903. aasta lepingut kanali eksploateerimiseks, Panama õigustatud nõudmisi 1903. a. lepingu muutmiseks.)

315. Ühinenud Rahvaste Organisatsioon.

(Loengus käsitletakse ÜRO moodustamist, organisatsiooni eesmärke ja ülesandeid, organisatsiooni peamisi organeid, nende moodustamise korda ja ülesandeid, organisatsiooni senist tegevust.)

T s i v i i l õ i g u s .

Ananjeva, J.

316. Isiklik omandiõigus kommunismi ehitavas ühiskonnas.

(Loengus esitatakse populaarselt tsiviilseaduste normid, mis reguleerivad isiklikku omandiõigust, vara kasutamist, valdust ja käsutamist. Rõhutatakse isikliku omandi tarbimislikku iseloomu ja näidatakse isikliku omandiõiguse kuritarvitamise tagajärgi. Loeng on mõeldud elanikkonnale, rahvaülikooli kuulajatele, süvendatud kujul aga praktikutele.)

Право личной собственности в обществе, строящем коммунизм.

/В лекции в популярной форме излагаются основные нормы нового гражданского законодательства, регулирующие приобретение, пользование, владение и распоряжение

личной собственности. Особо подчеркивается ее потребительный характер и излагаются последствия злоупотребления правом личной собственности. Лекция для населения./

317. Tsiviilõiguste teostamine (Eesti NSV uue koodeksi järgi).

(Loengus analüüsitakse populaarselt kodanike õigus- ja teovõime küsimusi. Kõneldakse subjektiivsete tsiviilõiguste teostamise garantiidest, nende teostamise viiridest ning teostamise viisidest. Seoses viimasega esitatakse ka sätteid tehingute ja aegumise kohta. Loeng on mõeldud laiematele rahvahulkadele, rahvaülikooli kuulajatele, süvendatud kujul aga ka juristidele-praktikutele.)

Осуществление гражданских прав/по новому кодексу ЭССР/.

/В лекции в популярной форме рассказывается о гражданской правоспособности и дееспособности граждан. Говорится о гарантиях осуществления субъективных гражданских прав, о пределах их осуществления и способах. В связи с последним излагаются и основные положения о сделках и исковой давности. Лекция мыслится для широких слоев населения./

Laasik, E.

318. Eluruumi üürileping.

(Loengus käsitletakse kõiki eluruumide kasutamist puudutavaid küsimusi. Loengut võib esitada mitmest aspektist, olenevalt auditooriumist ja soovist. Põhilised küsimused, mida võib käsitleda, on: a) eluruumide kasutusse andmine üksikutes elamufondides; b) üürilepingu vormistamine üksikutes elamufondides; c) üürniku perekonnaliikmete õiguslik seisund; d) eluruumide alalhoidmine ajutiselt äraolijaile; e) eluruumide üürilepingu muutmine ja elamispinna ülejääkide äravõtmine; f) allüürnike ja ajutiste elanike õiguslik seisund; g) eluruumi üürilepingu lõpetamine ja väljatõstmine haldusning kohtu korras.)

319. Vastutus kodanikele vigastuse või muu tervisekahjustuse tekkimise korral ettevõtetes, asutustes ja organisatsioonides.

(Loengus käsitletakse eelkõige neid tingimusi, millal tekib tsiviilõiguslik vastutus kannatanu ees tööõnnetuse puhul, ühtlasi antakse ülevaade sellest, kellel on õigus hüvisele kahju eest vigastuse korral, samuti ka tootja kaotuse korral. Üksikasjalikult peatatakse hüvise suuruse väljaarvutamise põhilistel võimalikel juhtudel. Lõpuks selgitatakse hüvise nõudmise protsessuaalset korda (organid, kelle poole peab kannatanu pöörduma, kui tema tervisele on tekkinud tööõnnetuse või elukondliku trauma tagajärjel kahju.)

Pihla, E.

320. Elamuehituse kooperatiivide õiguslikust korraldusest Eesti NSV-s.

(Ettekanne käsitleb Eesti NSV-s kehtivat seadusandlust elamuehituse kooperatiivide asutamise, kooperatiiv- elamute ehitamise, eksploateerimise ning elamuehituse kooperatiivide liikmete õiguste ja kohustuste õigusliku reguleerimise kohta.)

Rahi, P.-U.

321. Pärimine kolhoosiperes.

(Käsitletakse järgmisi põhilisi küsimusi: kolhoosiperes olev vara, kolhoosipere liikmete isikuline koosseis, pärandi avanemisest kolhoosipere ühe liikme surma korral, pärandi avanemisest kolhoosipere viimase liikme surma korral.)

Rink, H.

322. Elamuehituse kooperatiivide õiguslik korraldus Eesti NSV-s.

(Loengus antakse ülevaade kooperatiivelamute ehitamise eeskirjadest Eesti NSV-s, kommenteeritakse Eesti NSV elamuehituse kooperatiivide näidisühikirja. peatatakse eriti elamuehituse kooperatiivide liikmete õigustel ja

kohustustel.

Loeng on mõeldud neile, kes tunnevad huvi kooperatiivsest ehitamisest osavõtmise vastu, samuti ka elamukooperatiivide liikmetele.)

323. Leiutajate ja ratsionaliseerijate õigused ja nende õiguste kaitse.

(Loengus antakse ülevaade leiutajate ja ratsionaliseerijate mittevaralistest kui ka varalistest õigustest ja nende õiguste kaitse viisidest. Käsitletakse ka patendiõiguse küsimusi leiutiste valdkonnas. Seda tehakse lähtudes "Avastuste, leiutiste ja ratsionaliseerimisetepanekute põhimäärusest" ja teistest uutest seadusandlikest aktidest.

Loeng on mõeldud ettevõtete leiutajatele ja ratsionaliseerijatele ning insener-tehnilisele personalile.)

324. Kodanike isiklik omandiõigus elamule uues Eesti NSV tsiviilkoodeksis.

(Loengus käsitletakse isikliku omandi olemust ja selle erinevust eraomandist. Antakse ülevaade kodanike isiklikust omandiõigusest elamule: individuaalelamute ja aedade valdamise, kasutamise ja käsutamise ning pärimise õigusest. Seda tehakse uue nõukogude tsiviilseadusandluse, eriti Eesti NSV uue tsiviilkoodeksi eeskirjadest lähtudes.

Loeng on mõeldud eeskätt individuaalelamute omanikele ja nende perekonnaliikmetele ning individuaalehitajatele.)

Salumaa, E.

325. Nõukogude seadusandlus abielust ja perekonnast.

(Loengus käsitletakse nõukogude perekonna edasise kindlustamise probleeme, antakse ülevaade abikaasade, samuti vanemate ja laste ning teiste perekonnaliikmete õiguslikest vahetõkordadest.)

Alaküla, G.

326. Noorte broneerimine nõukegude tööõiguse järgi.

(Loengus selgitatakse noorukitele, eeskätt kaheksandate klasside lõpetajatele ja tootmisõpetusega keskkoolide lõpetajatele nende õigusi seoses noorte broneerimisega.

Näited ja praktika kogemused hõlmavad aastaid 1958-1964 Tartu Linna TSN TK plaanikomisjoni andmetel.)

327. Soodustusi tootmistööd katkestamata edasiõppijatele.

(Loengus käsitletakse mitmesuguste soodustuste andmist töölistele ja teenistujatele, kes jätkavad õppetööd tootmistööd katkestamata.)

Eisler, M.

328. Tööliste ja teenistujate töölevõtmise ja vallandamise kord.

(Loeng on lühikeseks ülevaateks tööliste ja teenistujate töölevõtmise ja vallandamise üldisest korrast kehtiva seadusandluse põhjal.

Seoses töölevõtmise käsitlemisega peatatakse lähemalt üksikute töötajate kategooriatega sõlmitavate töölepingute iseärasustel, lõplikule töölevõtmisele mõningatel juhtudel eelneval katseajal ja töötajate õigel töölevormistamisel (sealhulgas ka tööraamatute pidamise korral).

Seoses töötajate töölt vallandamisega käsitletakse lähemalt järgmisi probleeme: tööliste või teenistujate lahkumine töölt omal soovil, ametiühingu kohaliku või kaitiskomitee osatähtsus administratsiooni algatusel toimival vallandamisel (Töök. § 47 p. "a", "c" ja "d" põhjal), töötajaga lõpparve tegemine ja vallandus-toetuste maksmise üldine kord.

Analüüsitakse ka meie vabariigi ülemkohtu ja Tartu linna rahvakohtu praktikad loengus käsitletavate probleemide piires.)

Mäll, J.

329. Tõõseadusandluse põhialused.

(Loengus käsitletakse tõõliste ja teenistujate tõõlevõtmise, üleviimise ja vallandamise küsimusi.)

K r i m i n a a l õ i g u s j a - p r o t s e s s .

Adojaan, J.

330. Kohtueelne uurimine nõukogude kriminaalprotsessis.

(Loengus käsitletakse kohtueelse uurimise vorme (juurdlust ja eeluurimist), uurijana juurdlust teostava isiku volitusi, uurimise menetlust ja ülesandeid ning protsessiosaliste õigusi kohtueelse uurimise staadiumis. Loeng on ette nähtud rahvamalevlastele, juurdlus- ja eeluurimisorganite tõõtajatele ja muudele nõukogude aktivistidele.)

331. Kriminaalasja kohtulik arutamine.

(Loengus käsitletakse sotsialistliku õigusemõistmise üldprintsipi, kohtuliku arutamise eesmäärke ja ülesandeid ning korda. Loeng on ette nähtud kohtu rahvakaasistujatele, seltsimeheliku kohtu liikmetele ja teistele aktivistidele.)

332. Kuritegudega tekitatud materiaalse kahju hüvitamine nõukogude kriminaalprotsessis.

(Loengus käsitletakse materiaalse kahju hüvitamise menetlusi: kannatanu, tsiviilhageja ja tsiviilkostja õiguliku seisundi, kahju väljamõistmise jm. küsimusi.)

Loeng on ette nähtud riiklike ja ühiskondlike organisatsioonide tõõtajatele, samuti prokuratuuri ja uurimis-juurdlusorganite tõõtajatele.)

333. Protsessiosalised nõukogude kriminaalprotsessis.

(Loeng käsitleb süüdistatava, kannatanu, kaitsja, tsiviilkostja protsessuaalseid õigusi kriminaalprotsessis ja nende osavõttu protsessist.)

Loeng on ette nähtud kohtu rahvakaasistujatele,

seltsimeheliku kohtu liikmetele ja teistele aktivistidele.)

Kõrgesaar, A.

334. Neorad. alkohol ja kuritegevus.

(Loengus käsitletakse alkoholismi olemust ja levikut noorte hulgas, alkoholismi ja kuritegevuse seost. Näiteid esitatakse Tartu linna rahvakohtu ja prokuratuuri kriminaaltoimikutest. Märgitakse noorte kultuuri- ja haridustaseme tõstmise ja vaba aja sisustamise tähtsust võitluses alkoholismi ja kuritegevusega.)

Leppik, J.

335. Kriminalistikast ja tema kasutamisest kuritegude uurimisel.

(Ettekandes käsitletakse mitmesuguste loodus- ja tehniliste teaduste uemate saavutuste rakendamist kurjategijate avastamisel ja kuritegude uurimisel.)

Lukksepp, M.

336. Sotsialistliku omandi riisumistega võitlemise küsimusi.

(Loengus käsitletakse kohtupraktikast võetud näidete varal sotsialistliku omandi vastaste kuritegude liike ja nende põhjusi ning kuritegusid soodustavaid asjaolusid.)

Paltser, A.

337. Hädakaitse nõukogude kriminaalõiguse järgi.

(Loengus antakse ülevaade hädakaitse olemusest ja tähtsusest võitluses kuritegevusega. Eriti peatutakse küsimusel, missugused asjaolud annavad õiguse hädakaitsele ja millise kahju tekitamine ründajale on vaadeldav hädakaitseks. Loengus tuuakse näiteid kohtu- ja uurimisorganite praktikast.)

Püssa, O.

338. Kuidas teadus aitab avastada kuritegusid?

(Loengus käsitletakse mitmesuguste loodus- ja tehniliste teaduste uuemate saavutuste rakendamist kurjategijate avastamisel ja kuritegude uurimisel. Peamist tähelepanu pööratakse kriminalistika osale nii uurimisorganite kui ka ekspertide töös.)

Raal, E.

339. Alkohol ja kuritegevus.

(Loengus käsitletakse alkoholi ja kuritegevuse, eriti aga noorte kuritegevuse probleeme Tartu linna ja Eesti NSV praktika andmeil ning näidatakse konkreetseid abinõusid alkoholismi ja kuritegevuse vastu võitlemiseks. Loengus esitatakse vastavaid statistilisi andmeid ja mitmesuguseid näiteid elust.)

340. Kuritegusid toimepannud isikute parandamine ja ümberkasvatamine töötajate kollektiivides.

(Loengus käsitletakse endiste õigusrikkujate, ennekõike aga vahi alt enne tähtaega tingimisi vabastatud isikute parandamise ja ümberkasvatamise küsimust töötajate kollektiivides. Loeng baseerub Tartu linna TSN TK juures asuva järelevalvekomisjoni töökogemuste üldistamisel ja on illustreeritud mitmesuguste näidetega.)

IX. ARSTITEADUS.

Arstiteaduse ajalugu.

Kalnin, V.

341. Esimesed naisarstid Eestis.

(Loengus käsitletakse naiste kõrgema meditsiinilise hariduse arengu esimesi etappe Venemaal ja Eestis; iseloomustatakse sealhulgas esimesi eesti rahvusest naisarste Eestis, nende tegevust praktilisel, pedagoogilisel ja teaduslikul alal. Loengut illustreeritakse pildimaterjaliga.)

342. Fr.R. Kreutzwald - rahva tervise eest võitleja.

(Loengus käsitletakse meditsiiniliste probleemide kohta ja osatähtsust Fr.R.Kreutzwaldi tegevuses rahvalaenu- ja demokraadina, iseloomustatakse tema tervishoiu- alast propagandat ning vaateid tähtsamates meditsiinküsimustes.)

343. Kodanlike tervishoiuteooriate kaasaegsed suunad ja nende kriitika.

(Loeng on mõeldud meditsiinitöötajatele (arstidele ja keekmeditsiinitöötajatele). Loengus antakse lühike ülevaade tervishoiuteooria arengust, iseloomustatakse kodanlike tervishoiuteooriate kaasaegseid suundi ning esitatakse nende eklektiline ja apologetiline iseloom. Valgustatakse progressiivseid tervishoiutegelasi kapitalistlikes maades ning tervishoiu erinevust sotsiaalselt erinevates võrreldes kapitalistlike maade tervishoiuga.)

Tallmeister, E.

344. Doktor Friedrich Robert Faehlmanni tegevusest arstina

Tartus mõeldunud sajandil.

(Tõus valgustatakse ühe esimese eesti rahvusest arsti ja folkloristi dr. Fr.R. Faehmanni arstikku tegevust Tartus mõeldunud sajandi algul, eriti tema võitlust nakkushaigustega. Ühtlasi analüüsitakse dr.Fr.R.Faehmanni teaduslikku tegevust seoses tema poolt 1846.a. avaldatud monograafiaga düsenteeria levikust ja selle põhjustest Tartus.

Saar, Z.

345. Arsti (tervishoiutõõtaja) moraalist ja eetikast.

(Loengus käsitletakse kommunistliku moraaali ja eetika mõistet, kapitalistliku ja kommunistliku moraaali erinevusi. Arsti moraaali ja eetika käsitlemisel selgitatakse järgmisi küsimusi: a) arst kui Nõukogude Liidu kodanik, b) arsti ja patsiendi vahekord, c) arsti ja haige vahekord ning d) tervishoiutõõtajate omavaheline vahekord.)

T o i t u m i n e j a t e r v i s .

Arak, A.

346. Kuidas tervislikult toituda?

(Loengus antakse lühike ülevaade tähtsamatest toiduainetest (valgud, rasvad, süsivesikud jne.), rõõgitakse meil levinud tähtsamate toiduainete toiteväärtumest, vitamiinide tähtsusest ja sellest, kuidas koostada oma päevast toidumenüüd.)

347. Vitamiinid.

(Loengus antakse ülevaade tähtsamatest toiduainetest ning vitamiinidest ja nende avastamise ajaloost. Käsi käsitletakse lähemalt tähtsamaid vitamiine ja nende puuduse korral esinevaid häireid (C-, A-, B₁-, D-vitamiin jt, vähemtähtsad vitamiinid). Käsitletakse ka iga-päevast toitumist vajalike vitamiinide sisalduse seisukohalt.)

Kask, M.

348. Haiguste profülaktika küsimusi.

(Tervislike eluviiside abil on võimalik vältida haigusi. Loengus käsitletakse järgmisi küsimusi: hügieeniliste harjumuste juurutamine alates lapseeast, kahjulikud harjumused ja nende kaotamine, nakkushaiguste vältimise põhilised abinõud, mitmesuguste teiste haiguste vältimise võimalustest (vähk, südamehaigused, seedeelundkonna haigused jne.), tervislikud eluviisid.)

349. Sportlase toitumisest.

(Sportlikud saavutused olenevad suurel määral sportlaste toidust. Loengus käsitletakse toitumise iseärasusi eri spordiharude puhul, vitamiinide ja mikroelementide osatähtsust, dopingut ja toidurežiimi küsimusi.)

350. Tööhügieeni küsimusi.

(Loengus käsitletakse mitmesuguse kutsetööga seoses olevaid hügieeniküsimusi. Räägitakse töö kahjustavast toimemest tööliste tervisele (sundasendite kahjulikkus, tolmud, gaasid, mürgised aurud, kutse- ja nakkushaigused) ja nende kahjustuste vältimisest (hea mikrokliima, üld- ja kohtventilatsioon, sobiv valgustus, müra- ja vibratsioonivastased abinõud jne.).

Lepp, Ü.

351. Kuidas veeta suvepuhkust?

(Loengus käsitletakse küsimusi suvepuhkuse ratsionaalses veetmisest. Jälgitakse aktiivse puhkuse veetmise hüvesid, organismi karastamist ja treenimist (eriti vereringesüsteemi osas). Peatutakse noorema ja vanema ea, tervete ja haigete puhkuse veetmise individuaalsetel erinevustel).

Rannak, E.

352. Kondiitrisaaduste ja keediste toiteväärtusest.

(Loengus käsitletakse järgmisi küsimusi: 1) lähteained kondiitrisaaduste ja keediste valmistamisel, nende kee-

miline koostis ja toiteväärtus; 2) kondiitrisaaduste retseptuur ja nende valmistamise tehnoloogia; 3) valmistoodete hinnang mitmesuguste toidukomponentide sisalduse ja ökonoomse ning tervisliku toitumise seisukohalt.)

353. Kuidas tervislikult toituda?

(Tervislik toit peab sisaldama parajal hulgal kõiki inimorganismile vajalikke komponente, kuid ei või sisaldada tõvestavaid mikroobe, mürgiseid aineid ega teisi võõra-aineid. Loengus antakse hinnang toiduainetele nende maitsvuse ja tervisliku, ökonoomse toitumise seisukohalt ning toiduvaliku iseloomustus, arvestades inimese iga ja tööd.) ^

354. Konservid, nende hüved ja pahed toitumisel.

(Loengus käsitletakse järgmisi küsimusi: 1) konservide liigitus lähteainete ja valmistamise viiside järgi; 2) eri liiki konservide valmistamise retseptuur ja keemiline koostis; 3) mürgiste ainete sisaldumise võimalused konservides; 4) konservide kasutamise mugavus ja ökonoomsus; 5) hinnang konservidele tervisliku toitumise seisukohalt.)

355. Sport, toit ja tervis.

(Normaalse kehalise arengu ja tervise tagamiseks on vajalik mitmekülgne kehaline tegevus, kuid kehakultuuri ja treeningu efektiivsus sportlike saavutuste ja hea tervise tagamisel oleneb oluliselt toidu keemilisest koostisest. Sportlaste toidu valikul on tarvis eelistada mitmekülgse koostisega toiduaineid. Hea tervise- ja sportlastel on meeldiv rüht, terve süda, elastsed veresooned, terved ja ilusad hambad jne., ning nendel esineb harvem sporditraumasid.)

356. Tervisliku toitumisega krooniliste haiguste vastu.

(Toidu hulk ja keemiline koostis peab rahuldama inimorganismi füsioloogilisi vajadusi.

. Toidu ebarahuldava keemilise koostise korral teki-
vad häired organismis (hambastes, lihastes, siseelundites, närvisüsteemis jne.). Teatav tähtsus taoliste tervisehäirete tekkel võib olla ka mikroobidel, mürki-

del ja teistel teguritel.

Mõnede krooniliste haiguste tekkel on ebakohane toit otsustava tähtsusega, nagu hambakaariese, ateroskleroosi ja struuma puhul. Ka teiste haiguste korral ei saa toitu ignoreerida.)

Riiv, J.

357. Ilmastik ja inimese tervis.

(Loengus näidatakse haigestuvuse ja surevuse sõltuvust kliimatilistest ja geograafilistest tingimustest. Iseloomustatakse mitmesuguste kliimatiliste piirkondade ravivat mõju erinevatele haigustele. Eraldi analüüsitakse mitmesuguste meteoroloogiliste tegurite otsest mõju organismi talitlusele. Näidatakse, kuidas on võimalik vältida ilmastiku kahjustavat mõju inimesele. Osa loengu materjali esitatakse originaalse uurimismaterjali alusel.)

Saava, A.

358. Isiklikust hügieenist.

(Loengus käsitletakse peamiselt ihu puhtuse eest hoolitsemist: pesuvee ja seebi õiget valikut, pesemise mitmesuguseid viise, saunu. Antakse lühike ülevaade ka rõivastuse ja jalanõude hügieenist ning töö-, puhkuse- ja unerežiimist.)

Sarv, J.

359. Toitlustamine machaiguste puhul.

(Ettekandes käsitletakse toitlustamise küsimusi mitmesuguste machaiguste, nagu maokatarr, haavandtõbi jt. puhul. Dieeti seostatakse teiste ravivõtetega ühtses kompleksse ravi süsteemis.)

Tiik, H.

360. Kehaline tegevus ja tervis.

(Tootmise laialdane automatiseerimine, vaimse töö osatähtsuse suurenemine tootmises on järsult vähendanud inimese kehalist koormust. Inimesed liiguvad vähe värs-

kes õhus, istuvad palju ning seetõttu väheneb nende kehaline tublidus. Vähese koormuse tagajärjel väheneb siseorganite töövõime ning arenevad mitmesugused haigused. Kehalise koormuse, vaimse koormuse ning tervise vahekordadest ja seostest kõneldaksegi käesolevas loengus.)

Uibo, M.

361. Isiklik tervishoid.

(Loengus käsitletakse nõudeid, mida on igal inimesel tarvis täita, et püsida tervena: hoolitsust naha puhutuse eest, keha karastamist, õige päevarežiimi tähtsust, rõivastumise tervishoidu, õige toitumise tähtsust.)

362. Kuidas õigesti toituda?

(Loengus käsitletakse järgmisi küsimusi: 1) toit kui väliskeskkonna olulisem faktor; 2) missuguseid aineid ja kui palju vajab inimese organism vastavalt vanusele ja elukutsale; 3) missugustest toitudest saab inimene endale vajalikud komponendid; 4) missugune peab olema toidurežiim; 5) missugused kahjustused arenevad ebaratsionaalse toitumise tagajärjel.)

Vapra, A.

363. Elu pikendamise probleem.

(Loengus antakse ülevaade vananemise põhjustest, tuuakse näiteid kaua elanud inimeste kohta. Antakse ka näpunäiteid töövõimelisuse ja tervise säilitamiseks kõrges eas.)

N a k k u s h a i g u s e d .

Danilovitš, A.

364. Gripp.

(Loengus esitatakse andmeid gripi nakkusallika, ülekandeteede, kliinilise sümptomatoloogia, sagedamini

esinevate komplikatsioonide ja profülaktika kohta.)

365. Sooltenugilised ja nende vältimine.

(Loengus käsitletakse inimesel sagedamini esinevaid sooltenugilisi ja nendesse nakatumise viise, haiguse sümptomatoloogiat, ülekandeteid ja abinõusid haigestumise vältimiseks.)

366. Toidutoksikoinfektsioonid.

(Loengus käsitletakse haiguse nakkusallikat, ülekandeteid ning nakkuse levikuviise. Esitatakse haiguse kliiniline sümptomatoloogia, esmaabi ja nakkuse vältimise abinõud.)

Tallmeister, E.

367. Mikroobid ja nende tähtsus igapäevases elus.

(Ettekandes antakse üldine ettekujutus mikroobidest, nende fermentidest ja ainevahetusproduktidest. Edasi selgitatakse nende tähtsust ainete ringimisprotsessidele maakeral, nende osa mitmesugustes käärimis- ja roiskumisprotsessides ja ka organismi oluliste talitluste mõjustajana nõndanimetatud normaalse mikrofloora koostises.)

Tammepõld, E.

368. Kuidas vältida haigestumist düsenteeriasse.

(Loengus käsitletakse düsenteeria levikuteid ja düsenteeriasse nakatumise võimalusi. Tutvustatakse kuulajaid düsenteeria kliinilise kuluga ja selle iseärasustega tänapäeval. Eriti selgitatakse düsenteeria levikut vältivate ürituste iseloomu ja tõhusust.)

369. Loomadelt inimesele levivad nakkused.

(Loengus käsitletakse meie vabariigi tingimustes olulisematesse loomadelt inimestele levivatesse nakkushaigustesse, nagu marutaudi, brutselloosi, siberi katku, suu- ja sõrataudi ning toksoplasmoosi nakatumise võimalusi, haiguste kliinilist kulgu ja tõrjeabinõusid.)

370. Nakkushaiguste leviku põhjused ja likvideerimise võimalused.

(Loengus analüüsitakse tingimusi, mis on vajalikud nakkushaiguste levikuks (nakkusallikas ja nakkuse ülekanded, inimorganismi vastuvõtlikkus). Kuulajaid tutvustatakse ka tähtsamate nakkushaigustevastaste üritustega Eesti NSV-s.)

371. Nakkuslik kollatõbi.

(Loengus käsitletakse nakkuslikku kollatõppe ehk Botkini tõppe nakatumise võimalusi, haiguse esmaseid tunnuseid ja hilisemat kulgu, raviprobleeme ja profülaktikat.)

S i s e h a i g u s e d .

Kõrge, K.

372. Neeruhaigused.

(Loengus käsitletakse olulisemate neeruhaiguste (neerupõletiku, neerukivitõve jt.) tekkimise põhjusi, haigusnähte ja haiguse vältimist, samuti nende haiguste ravi põhihooni.)

373. Reumatism.

(Loengus käsitletakse reumatismi tekkimise põhjusi, haiguse vorme, profülaktikat ja ravi.)

S ü d a m e - j a v e r e s o o n t e h a i g u s e d .

Lepp, Ü.

374. Ateroskleroosist ehk veresoonte lubjastumisest.

(Loengus käsitletakse veresoonte lubjastumise põhjusi ja selle vältimist, eriti pannakse rõhku elurežiimi ja õige toitlustamise küsimustele.)

375. Hoidke oma südant.

(Ettekandes antakse ülevaade südametaliitluse mõjustatavusest välistingimustest ja südametegevuse kohanemis-

võime treenimisest. Kirjeldatakse südant kahjustavaid tegureid ja viimaste toime vältimist.)

Linkberg, A.

376. Veresoonkonna oblitereeruvad haigused.

(Ettekandes antakse ülevaade veresoonkonna haiguste etioloogiast (tekkimise põhjustest), profülaktikast, esinemise sagedusest ja lõpuks ravimeetoditest - nii konservatiivsetest kui ka operatiivsetest. Demonstree-ritakse röntgenipilte haigetest ja tervetest veresoon-dest.)

Podar, U.

377. Ateroskleroos.

(Loengus: 1) määratletakse ateroskleroosi koht ja osa haigestumuses ja suremuses; 2) selgitatakse ateroskle- roosi ja tema tähtsamate tüsistuste (südameinfarkt jt.) tekkimise viise morfoloogilisest seisukohast; 3) käsit- letakse ateroskleroosi teket soodustavaid tegureid ja sellega seoses ateroskleroosi profülaktikat.

Illustreerimiseks on ette nähtud tahveljoonised ja anatoomilised preparaadid.)

Riiv, J.

378. Rinnaangiin ja abinõud selle vältimiseks.

(Loengus selgitatakse populaarteaduslikus vormis, mis on rinnaangiin ja südame infarkt, kirjeldatakse anginoos- sete valude tekkemehhanismi ja haiguse olemust. Erilist rõhku asetatakse abinõudele, kuidas on võimalik rinna- angiini tekkimist vältida. Käsitletakse lähemalt ate- roskleroosi profülaktikat: dieeti, närvitalitluse regu- leerimist jm.

Lühidalt puudutatakse ka rinnaangiini ravi põhi- mõtteid, näiteks südame pargarterite puudulikkuse ki- rurgilist ravi.)

Vapra, A.

379. Kõrgvererõhuhaigus.

(Loengus antakse ülevaade kõrgvererõhu esinemisest, selle tekkimise põhjustest, kliinilisest pildist ja ravist.)

N ä r v i h a i g u s e d .

Karu, E.

380. Miks on alkohol kahjulik?

(Ettekandes räägitakse alkoholi imendumise ja põlemise seadusepärastest, joobe tunnustest ja alkoholi kahjulikkusest inimese psüühilisele ja kehalisele tegevusele.)

381. Neuroosid, nende vältimine ja ravi.

(Ettekandes käsitletakse järgmisi küsimusi: neurooside põhjused (eluolustikulised traumad, ülekoormatus j.m.), neurooside seos närvisüsteemi tüübiga, neurooside sümptoomid ja neurooside profülaktika ning ravi küsimused.)

382. Uimastusvahendite kasutamise ohtlikkus.

(Ettekandes käsitletakse järgmisi küsimusi: mitmesuguste uimastusvahendite kasutamine tavalises elus, organismi harjumine nendega ja uimastusvahendite liigtarvitamise ohtlikkus, psüühilised häired uimastusvahendite kasutamise tagajärjel, profülaktika ja ravi.)

Raatma, A.

383. Eriküsimusi kohtuarstiteaduses.

(Loengus käsitletakse järgmisi küsimusi: 1) alkoholi osatähtsus kuritegevuses ja õnnetusjuhtumite tekkes; 2) kutsealased tervisekahjustused (põhjused, liigid, profülaktiline töö); 3) ekspertiis liiklusavariide puhul.)

Raudam, E.

384. Mispärast inimesed minestavad?

(Antakse ülevaade äkitselt tekkiva teadvuse kaotuse

põhjustest ja sel puhul esinevatest ajutegevuse häiretest. Käsitletakse minestuste vältimist ja esmaabi.)

385. Peavalud.

(Loengus esitatakse andmeid peavalude tekkimise põhjustest, nende vältimisest ja ravist.)

Saarma, J.

386. Emotsioonid ja psühhohügieen.

(Suur osa psüühilistest häiretest areneb psühhogeensetel põhjustel: rasked elamused, konfliktised situatsioonid, psüühiline pingeseisund jne. Väga paljud neist psühhotraumadest on tingitud inimestevaheliste suhete häirumisest, mis oleksid välditavad inimeste teadlikkuse korral.

Psühhotraumade negatiivne toime vaimsele tegevusele ja tervisele kulgeb emotsioonide kaudu. Negatiivsed emotsioonid pärsivad organismi ja eriti närvisüsteemi tegevust. Positiivsed emotsioonid stimuleerivad organismi tegevust ja tõstavad närvikava töövõimet.

Ettekandes antakse iseloomustus psühhohügieeni põhinõuetele inimestevaheliste suhete aspektist.)

K õ r v a -, n i n a - j a k u r g u h a i g u s e d .

Sibul, S.

387. Esmaabist kõrva-, nina- ja kurguhaiguste korral.

(Loengus antakse ülevaade sellest, kuidas toimida kodus tingimustes kõrva, nina ja kurgu haigestumise korral enne arstiabi saamist.)

Särgava, V.

388. Kuulmise parandamise võimalustest.

(Loengus antakse ülevaade kuulmishäiretest ja nende ravimise võimalustest. Erilist tähelepanu osutatakse kuulmist parandavatele operatsioonidele otoskleroosi

ja kroonilise keskkõrvapõletiku puhul. Käsitletakse ka kuulmisaparaate.)

K i r u r g i a .

Linkberg, A.

389. Rinnanäärme hea- ja pahaloomulised kasvaja, nende esinemise diagnoosimine, ravi ja profülaktika.

(Loengus esitatakse rinnanäärme kasvajatest üldine ülevaade, peatutakse pikemalt rinnanäärme pahaloomulistel kasvajatel, nende ravil ja profülaktikal.)

Petlem, H.

390. Elu ja surma piiril.

(Loengus käsitletakse äkksurma põhjusi, muutusi organismis äkksurma korral ja võimalusi organismi elustamiseks.)

391. Plastmasside kasutamisest kirurgias.

(Loengus käsitletakse vigastuste ja põletikkude tõttu hävinud kudede asendamist plastmassidest valmistatud proteesidega.)

392. Vähktõbi, selle vältimine ja ravi.

(Loengus käsitletakse vähktõbe soodustavaid faktoreid ja mitmesuguseid haigusprotsesse, mis eelnevad vähktõvele. Juhitakse tähelepanu ka vähktõve profülaktikale. Erilist tähelepanu pööratakse sagedamini esinevate vähktõve vormide kombineeritud ravi küsimustele tänapäeval.)

Rulli, A.

393. Nõukogude kirurgia saavutusi.

(Loengus käsitletakse aja antiseptikat, tuimastamist, vereülekannet, plastilise ja üldkirurgia arengut ja kaasaegset taset.)

394. Pisitraumad ja nende tüsistused.

(Loengus käsitletakse pisitraumade teket, nende vältimist, ravi ja neist tekkivaid võimalikke tüsistusi, peamiselt sõrme mädasööbajaid.)

Siirde, E.

395. Söögiteede söövitustest.

(Antakse ülevaade kangetoimeliste ainete (hapete, seebikivi jt. lahuste) kahjustavast toimest suu, neelu ja söögitoru limaskestale, mis põhjustab eluaegset invaliidistumist.

Õnnetused juhtuvad enamasti hooletuse tagajärjel, eriti lastega. Ettekande ülesandeks on selgitustöö õnnetuste vältimiseks.)

Sillastu, V.

396. Kasvajad.

(Käsitletakse kasvajate tekkimise põhjusi, kasvajate jaotamist hea- ja pahaloomulisteks vormideks. Antakse lühike iseloomustus hea- ja pahaloomuliste kasvajate olemusest ja erinevustest. Loengus puudutatakse ka kasvajate profülaktikat.)

Tiik, H.

397. Võitlus vähktõve vastu.

(Kaks miljonit surmaohvrit aastas, viis miljonit haiget igal aastal seab vähktõve inimkonna vaenlaseks number üks. Mis põhjustab vähktõbe, kuidas on vähktõbi levinud maailma erinevates maades, kuidas toimub võitlus vähiga? Nende probleemide lahendamiseks töötavad tuhanded teadlased maailmas ja nii mõndagi on saavutatud.)

Vainer, L.

398. Kirurgia edusammud tänapäeval.

(Loengus käsitletakse kirurgia arengut minevikust tänapäevani. Peatutakse mõningatel saavutustel, mille abil kirurgia on jõudnud tänapäeva tasemini.)

399. Südamekirurgia.

(Loengus käsitletakse kirurgilisi ravivõimalusi südame išeemilise haiguse puhul. Peatutakse ka stenokardia kirurgilisel ravil.)

400. Veresoonte kirurgia.

(Loengus käsitletakse kirurgilisi ravivõimalusi tuikveresoonte umbumise puhul.)

G ü n e k o l o o g i a .

Gross, K.

401. Emale tütest.

(Loengus käsitletakse tütarlapse isikliku hügieeni aluseid. Kuulajad saavad vastuse ka sellele, miks ning kuidas selgitada tütrele seksuaalprobleeme.)

402. Naistehaigused.

(Loengus käsitletakse põletikulise iseloomuga günekoloogilisi haigestumisi ning naise suguelundite heaning pahaloomulisi kasvajaaid.)

403. Naistehaiguste vältimine.

(Loengus käsitletakse tervete eluviiside ning isikliku hügieeni osatähtsust naistehaiguste vältimises. Pea- rõhk on asetatud aborti kahjulikkuse selgitamisele ning rasestumisvastaste meetodite kirjeldamisele.

Loengul demonstreeritakse mehhaanilisi ning keemilisi rasestumisvastaseid vahendeid.)

R ö n t g e a o l o o g i a .

Tammeorg, J.

404. Radioaktiivsed ained teadlaste abistajatena.

(Loengus antakse ülevaade radioaktiivsetest ainetest, tuuakse näiteid nende kasutamisest bioloogias, põllumajanduses, meditsiinis. Räägitakse ka radioaktiivsest ainest kui hävitusrelvast. Loeng on näitlikustatud

tabelite ja radioaktiivse aine ning tema avastamise demonstreerimisega.)

Vapra, A.

405. Röntgenikiired ja nende rakendamisest meditsiinis.

(Loengus antakse ülevaade röntgenikiirte leiutamise ajaloost ja nende rakendamisest meditsiini mitmetes harudes.)

Villako, K.

406. Radioaktiivsete isotoopide kasutamine ja kiirituskahjustused.

(Loengu esimeses osas käsitletakse radioaktiivsete isotoopide rakendamise praktilisi võimalusi, isotoopide tähtsust eriti arstiteaduses ning haigete uurimisel. Kuulajatele selgitatakse mürgistatud aatomite meetodi põhimõtteid ja rakendamisviise.

Loengu teises osas esitatakse ülevaade ioniseerivate kiirguste kahjustavast toimest inimese organismile, kiiritustõve tekkimisest ja kiiritustõve korral tekkivatest muutustest organismis. Näidatakse teid kiirituskahjustuste vältimiseks.)

F a r m a a t s i a .

Tammeorg, J.

407. Ravimtaimed ja keemia.

(Loengus selgitatakse, missugune osatähtsus on ravimtaimedel praeguse keemilise sünteesi ajastul. Antakse ülevaade ravimtaimede uurimisest NSV Liidus ja selle perspektiivid.

Loeng on illustreeritud diapositiividega, milleks on vajalik diaskoop.)

Laste tervishoid ja laste-
haigused.

Keres, L.

408. Esmaabi lapse haigestumisel.

(Loengus käsitletakse ohtlike haiguste olulisi tunnuseid, mida vanemad suudavad kindlaks teha, ja kodust esmaabi, milleks tuleb alati valmis olla.)

409. Koduloomad laste nakatajatena.

(Selgitatakse, missuguseid nakkushaigusi võivad lastele tuua koduloomad, hiired, rotid, tuvid jt. Käsitletakse haiguste alg tunnuseid.)

Saar, Z.

410. Imikute ja väikelaste seedeelundite nakkushaigustest.

(Loengus käsitletakse enteraalsete infektsioonide tekkimise põhjusi ja vältimise võimalusi. Eriti suurt rõhku pannakse imiku ja väikelapse toiduhügieeni ning -režiimi selgitamisele.)

411. Kuidas vältida laste nakatumist ja haigestumist tuberkuloosi?

(Loengus käsitletakse tuberkuloosi ohtlikkust, leviku põhjusi üldse ja Eesti NSV-s konkreetselt. Antakse algteadmisi tuberkuloosi sümptomatoloogiast, eriti imiku- ja väikelapseas. Põhjalikult käsitletakse profülaktiliste ja nakkustõrje abinõude organiseerimist perekonnas ja lastekollektiivides.)

412. Mida peab teadma iga ema laste nakkushaiguste vältimisest?

(Loengus käsitletakse laste nakkushaiguste leviku põhjusi. Näidatakse, mida peab tegema perekonnas ja lastekollektiivides nakkushaiguste vältimiseks. Selgitatakse immuuniteediküsimusi ja kaitseüstimate tõhusust.)

Saava, A.

413. Laste päevarežiim.

(Loengus käsitletakse eraldi eelkooliealiste ja kooliealiste laste päevarežiimi küsimusi. Eelkooliealiste las-

te päevarežiimi osas on peamist tähelepanu pööratud une- ja söögiaegade ning puhkeaja õigele organiseerimisele sõltuvalt laste individuaalsetest iseärasustest.

Kooliealiste laste päevarežiim koosneb koolirežiimist ja kodusest režiimist. Käsitletakse režiimi üksikuid elemente, väsimuse profülaktikat ja puhkuse õiget organiseerimist.)

414. Laste toitlustamisest.

(Loengus räägitakse laste toidutarvidusest ja sellest, millistel põhjustel võib toit olla lastele ebasobiv. Puudutatakse laste toidu tähtsamaid koostisosi.)

Sildver, L.

415. Tuberkuloosi vältimisest varaealistel lastel.

(Ettekandes näidatakse tuberkuloosse haigestumise ohtlikkust varaealistele lastele ja käsitletakse tuberkuloosi nakatumise vältimise võimalusi varaealistel.)

416. Varaealiste laste toitmisest.

(Loengus käsitletakse varaealiste laste õige toitmise vajadust ja pööratakse tähelepanu lapse tervist kahjustavatele toitmisvigadele.)

417. Vitamiinide vaegusest lastel kevadperioodil.

(Loengus on üksikasjaliselt käsitletud D- ja C-vitamiini vaegusseisundite profülaktikat.)

418. Subfebrilseuse esinemisest lastel.

(Loengus käsitletakse subfebrilseuse (pikemaajaline kerge palaviku eeinemine) sagedasemaid põhjusi, analüüsitakse subfebrilseid seisundeid varaealistel ja vanemaealistel lastel ning räägitakse nimetatud seisundite statsionaarse uurimise vajadusest.)

Tälli, H.

419. Lasta karastamisest.

(Ettekandes räägitakse karastamise osatähtsusest laste vaimse ja füüsilise arengu soodustajana ning õhu, vee ja päikese kasutamisest karastamisprotseduuris. Ettekanne on mõeldud lastevanemate ja laste kasvatajate

sanitaarharidusliku taseme tõstmiseks laste tervise tugevdamisel.)

420. Õnnetusjuhtumite vältimine lapseas ja esmaabi nende puhul.

(Ettekandes antakse ülevaade imiku- ja väikelapseas esinevatest õnnetusjuhtumitest, nende vältimisest ja esmaabi osutamisest kodustes tingimustes. Ettekanne on mõeldud laetevanematele ja laete kasvatajatele nende sanitaarharidusliku taseme tõstmiseks.)

I. KEHAKULTUUR JA SPORT.

K e h a k u l t u u r j a t e r v i s .

Gross; H.

421. Suusatamise tervistavast mõjust.

(Loengus antakse ülevaade nendest faktoritest, mis avaldavad tervistavat toimet suusatamisel. Ühtlasi antakse juhendeid rõivastumiseks ja varustuse (suuskade, keppe, sidemete) valimiseks.)

Mõtlik, E.

422. Kehakultuur ja sport inimeste igapäevasesse ellu.

(Nõukogude kehakultuuriliikumise peaesmärk on võitlus miljonite tervise eest. Teha kehakultuur rahva abilliseks võitluses pika loomingu eluea eest - selles väljendub kõige eredamalt partei programmi üks juhtmõtteid: "Kõik inimese heaks, kõik inimese õnne nimel."

Loeng-ettekanne peaks näitama, mida tähendab kehakultuuri ja spordi juurutamine inimeste igapäevasesse ellu ja kuidas seda võiks teostada paremini ja kiiremalt.)

Okk, I.

423. Kehakultuur, tervis ja töövõime.

(Loengus käsitletakse kehakultuuri osatähtsust organismi tugevdamisel ja pika eluea saavutamisel. Tuuakse näiteid igapäevasest elust selle kohta, kuidas tänu kehakultuurile ja spordile on võitu saadud mitmesugustest rasketest haigustest.)

Loengu viimases osas valgustatakse tootmisvõimlemise kui aktiivse puhkuse ühe vormi teoreetilisi aluseid. Näidatakse tootmisvõimlemise suurt efektiivsust töötajate töövõime tõstmisel.)

Viru, A.

424. Kehaliste harjutuste mõju organismile.

(Loengus antakse ülevaade progressiivsetest muutustest organismi ehituses ja elutalitluses süstemaatilisel kehaliste harjutuste sooritamisel, näidatakse selle tähtsust tervise tugevdamisel ja vastupanuvõime suurendamisel väliskeskkonna negatiivsete mõjude talumiseks, esitatakse faktid kehalise tegevusetuse negatiivse mõju kohta.)

425. Terves kehas on terve vaim.

(Loengus esitatakse kaasaja teaduse saavutuste varal tõestatud seisukohad ja faktid vaimse ja kehalise töövõime omavahelise sõltuvuse kohta.)

426. Väsimus.

(Loengus esitatakse põhilised seisukohad väsimuse olemusest ja selle arengu iseärasustest erineva iseloomuga töö puhul. Käsitletakse ka väsimust soodustavaid ja vältivaid abinõusid.)

Laidvere, J.

427. Eetiti sportlased olümpiamängudel.

(Loeng annab täieliku ülevaate eestlaste esinemistest ja saavutustest olümpiamängudel alatee Stekheldi mängudest 1912.a. ja lõpetadee Rooma olümpiamängudega ning IX taliolümpiamängudega Innsbruckis 1964.a.)

428. Olümpiamängud antiikajal.

(Loeng annab süstemaatilise ülevaate antiikaja olümpiamängude tekkimise põhjustest, mängude kava kujunemisest ja mängude korrast, selgitab nende kultuurilise-poliitilist tähtsust ja näitab mängude osatähtsuse kadumise põhjusi.)

429. Ülevaade kaasaegsetest olümpiamängudest.

(Loeng annab süstemaatilise ülevaate kaasaegsete olümpiamängude tekkimisest ja arenemisest ligi 70 aasta vältel. Räägitakse ka olümpiamängude organiseerija Pierre de Coubertini osatähtsusest.

Ettekanne näitab olümpiamängude suurt tähtsust rahvastevahelise rahu ja sõpruse arendamise seisukohalt, eriti alates Helsingi olümpiamängudest 1952.a., ja kogu maailma järjest suurenevat huvi kaasaegsete olümpiamängude vastu.)

Mõtlik, E.

430. Rahvusvahelise olümpialiikumise kaasaegsed probleemid.

(Rahvusvaheline olümpialiikumine en kaasaajal rahvaste ühiskondlikus elus väga tähtsal kohal. Olümpiamängud on muutunud rahu ja sõpruse sümboliks. Rahvusvahelises olümpialiikumises on aga kerkinud terve rida probleeme, mille tundmine peaks huvitama kõiki spordisõpru ja laiemat üldsust. Eriti vajavad lähemat selgitust olümpialiikumise demokratiseerimine ja diskrimineerimise vastu võitlemise probleemid.)

S p o r t l i k t r e e n i n g .

Gross, H.

431. Uusi andmeid suusatamisviiside tehnikast.

(Loengus esitatakse uusi, viimaste aastate andmeid maailma tugevamate suusatajate tehnikast ja ühtlasi demonstreeritakse 10-20 min.vastavaid õppefilme.)

Kudu, F.

432. Sportliku treeningu põhialustest.

(Loengus räägitakse sportliku treeningu peamistest põhimõtetest ja nende rakendamisest sportlikus tegevuses.)

Simson, E.

433. Isomeetrilisest jõutreeningust.

(Loengus esitatakse ülevaade vastava treeningu ajaloolisest arenemisest ja kasutamiskiisidest ning metoodikast.)

R a s k e j õ u s t i k j a e n e s e k a i t s e .

Tähnäs, A.

434. Džuudo- ja sambomaadluse tekkimine ja ajalooline areenimine.

(Loengus käsitletakse džuudo esimesi algeid ja tema edaspidist levikut Hiinast Jaapanisse ja sealt edasi teistesse riikidesse. Järgnevalt antakse ülevaade NSV Liidus harrastatava samalaadse enesekaitse ja sambomaadluse spordiala arengu kohta.)

435. Džuudos kasutatavad ründaja kahjutukstegemise viisid.

(Loengus käsitletakse ründaja kahjutukstegemise viise vastavalt mitmesuguste vahendite (relv, nuga, kepp jne.) vastu.)

436. Enesekaitseviisid lükkide vastu.
 (Loengus tutvustatakse praktiliste näidete abil mitmesuguseid enesekaitsevõtteid käe-, jala- ja relvalükkide vastu, samuti ka ründaja kahjutukstegemise mooduseid.)
437. Enesekaitseõpetsemise džuudo- ja sambomaadluse teoreetilised alused. Haarded ja haaretest vabanemise viisid.
 (Loengus esitatakse ülevaade džuudo- ja sambomaadluse teoreetilistest aluetest, käsitletakse tundlike kohtade paiknemist ja selle ärakasutamise võimalusi. Tutvustatakse mitmesuguseid haarete viise ja neist vabanemise võimalusi.)
438. Korrarikkujate ja määratsete kahjutukstegemine ja nende transportimise moodused.
 (Loengus näidatakse praktiliste näidete varal määratsete kahjutukstegemise viise ja nende toimetamist vastavatesse sellele ettenähtud kohtadesse.)

V õ i m l e m i n e .

Sahva, U.

439. Võimlemine kesk- ja vanemas eas.
 (Loengus käsitletakse järgmisi küsimusi: organisatsioonilised vormid kesk- ja vanemaaliste kehakultuuriliseks, võimlemise mõju inimese organismile, meetodilised erinevused töös kesk- ja vanemaalistega.)
440. Võimlemispidustused meil ja mujal.
 (Ettekandes käsitletakse võimlemispidustuste ajalugu ja eesmärki, antakse ülevaade populaarsematest võimlemispidustustest Eestis, Tšehhoslovakkias, samuti üleliidulistest võimlemispidustustest. Ettekasne on verustatud rikkaliku illustreeriva materjaliga.)

Valgmaa, H.

441. Võimlemine ja sport.

(Loengus käsitletakse võimlemise ajalugu, erinevaid arengusuundi ning kohta tänapäeva spordiliikumises.)

T u r i s m .

Kiviväli, G.

442. Inglismaa tänapäev.

(Loengus antakse ülevaade Inglismaa elu-olust tänapäeval. Lühidalt haaratakse nii majanduslikku, kultuurilist kui ka olustikulist elu. Loengu aluseks on isiklikud tähelepanekud ja ametlik statistika.

Loeng on mõeldud laiemale kuulajaskonnale, kes on huvitatud reisikirjeldustest. Loengut võib piirata ka mõne üksiku aspektiga (näit. kultuurielu, majanduselu, perekonnaelu Inglismaal), et rahuldada kitsamat kuulajaskonda.)

Sakk, E.

443. Tooge kaasa parimad mälestused.

(Loengus antakse juhiseid algajatele, kuidas pildistada ja vändata filmi reisir olles ja missuguste aparaatide ning vahenditega neil tuleks ühel või teisel puhul tegutseda, missugused materjalid kaasa võtta.

Lühidalt käsitletakse ka motiivide valikut ja kompositsiooniküsimusi pildistamisel reisi või matka olukorras ning reisi- või matkafilmi loomise probleeme.)

Vääri, E.

444. Kultuurimärkeid Saksa Demokraatlikust Vabariigist.

(Loengus esitatakse tähelepanekuid Saksa Demokraatlikust Vabariigist. Peatähelepanu suunatakse tähtsalle kultuuri-keskustele Berliinis, Potsdamis, Leipzigis ja Dresdenis. Lähemalt käsitletakse noorte elu ja haridusprobleeme.

Loeng on mõeldud nii õpetajaile kui ka õpilastele.)

445. Kaks nädalat Jugoslaavia teedel.

(Loengus esitatakse tähelepanekuid Jugoslaavia põhjaosa inimestest, loodusest, kultuurist ja haridusest. Peatatakse Serbia, Horvaatia ja Sloveenia omapäral ning Vahe-mere ranniku mälestusmärkidel.)

II. M A T E M A A T I K A J A F Ü Ü S I K A .

T e o r e e t i l i n e f ü ü s i k a .

Kard, P.

446. Pilk elementaarosakeste maailma.

(Loengus antakse ülevaade tänapäeva elementaarosakeste füüsikast. Jutustatakse mateeria struktuurist, stabiilsete ja ebastabiilsete osakeste omadustest ning uutest huvitavatest probleemidest. Näidatakse mateeria struktuuri uurimise praktilist tähtsust.)

Lembra, J.

447. Elementaarosakeste kiirendajad.

(Loengu algul antakse elementaarosakeste kiirendaja definitsioon, millele järgneb kiirendajate klassifitseerimine. Edasi kirjeldatakse tähtsamaid tegutsevate kiirendajate tüüpe. Lõpuks peatutakse kiirendajate raketustel.)

448. Tuumafüüsika põhimõisteid.

(Esimese loengu algul tutvustatakse aatomituumade üldisi omadusi. Sellele järgneb radioaktiivsuse ja dosimeetria käsitlemine. Teisel loengul kirjeldatakse tuumareaktsioonid (lõhustumis- ja sünteesireaktsioonide praktiline rakendamine kaasa arvatud), kosmilist kiirgust ja elementaarosakeid.)

Mättas, L.

449. Valguse täielik sisepeegeldumine ja mitmekihilised optilised katted.

(See on teoreetilise iseloomuga loeng, milles tutvusta-

takse valguse täieliku sisepeegeldumise nähtust ja vaadeldakse mitmekihiliste optiliste katete kasutamise võimalusi antud valdkonnas.)

Piir, I.

450. Meetri ja sekundiga aega ja pikkust mõõtmis.

(Antakse lühike ülevaade aja ja pikkuse mõõtmisemethodika arengust alates kaugemast minevikust kuni aatomikelladeini ja valguse lainepikkuse abil määratud pikkusühikuni. Näidatakse, et kaasaja füüsika põhiidee aja ja ruumi ühtsusest avaldub ka aja ja pikkuse mõõtmise uute meetodite ja etaloonide ühtsuses: ühe ja sellesama nähtuse atomaarne kiirgusprotsess on aluseks nii pikkuste kui ka ajavahemike mõõtmisel.)

E k s p e r i m e n t a a l - j a ü l d f ü ü s i k a.

Dementjev, G.

451. Loengute tsüklid: Masinaehitusalaane joonestamine; arvutuslühikati kasutamine; elementaarne tugevusõpetus; masinaelementid; materjalide õpetus; metallide tehnoloogia alused.

(Loengud on populaar-praktilise iseloomuga ning annavad kuulajatele praktilisi võtteid, mis peaksid kergendama nende ratsionaliseerimistööd.)

Haav, A.

452. Õhukeed kihid, nende saamine ja kasutamine.

(Ettekendes antakse lühike ülevaade mõnedest tähtsamatest õhukeste kihtide saamise meetoditest, kusjuures erilist tähelepanu pööratakse vaakuumaurustamisaale kui õhukeste kihtide saamise meetodile. Kirjeldatakse vss-tavat aparatuuri. Häägitakee õhukeste kihtide omadustest ning kihtide kasutamisest teaduse ja tehnika mitmesugustes harudes.)

Mankin, O.

453. Seejuskiired.

(Loengus käsitletakse infrapunaste kiirte olemust, nende omadusi, saamise ja registreerimise viise ning praktilisi rakendusi, kusjuures peamine rõhk on pandud viimasele. Infrapunaste kiirte soojuslik toime võimaldab ehitada infrapunaseid kuivateid mitmesuguste tööstuste tarvis. Infrapunased kiired leiavad oma soojusliku toime tõttu rakendamist bioloogias ja meditsiinis. Infrapunaste kiirte väikese hajumise tõttu on võimalik kasutada neid signalisatsiooniks ja fotografeerimiseks läbi udu. Infrapunasel fotograafial on oluline tähtsus ka bioloogias, meditsiinis, kunstis (eriti kunstiajaloo) ja isegi kriminaalistikas.)

Pae, A.

454. Defektoskeopia.

(Ettekandes käsitletakse materjalides ja seadmetes esinevate pragude, lõhede, tühimike ja teiste samalaadsete defektide kindlaksmääramise meetodeid, s.o. magnet-, ultraheli-, röntgen-, gamma- ja luminesentsdefektoskoopiat.)

Prüller, P.

455. Ilmastiku ja õhu ionisatsiooni toime inimesele.

(Ettekande eesmärgiks on tutvustada meteoroloogiliste tegurite, nagu õhutemperatuur, rõhk, niiskus, tsüklonid, pikalaineline elektromagnetiline kiirgus (infralained), õhuelektri (ionisatsioon) ja kosmiliste tegurite (Päikese laigud, kosmiline kiirgus) mõju inimese tervisele ja heolule.

Antakse ülevaade küsimusest rahvusvahelises ulatuses ja NSV Liidus ning põhjendatakse ilmastiku toimet Pavlovi ideelele tuginedes.

Ettekande esimeses osas antakse olemasoleva uusima kirjanduse põhjal ülevaade probleemi kohta, käsitletakse ilmastiku mõju taimedele ja loomadele, kirjeldatakse

aastast ja 24-tunnilist rütmi inimese elutegevuses ja eriti ilmastikutüüpide (hea, väga hea, tsükloonaalne ilm jne.) mõju mitmesugustele haigustele (südame-, koppsuhaigused jne.) ning suremusele.

Ettekande teises osas käsitletakse ettekandja ja TRÜ sisehaiguste kateedri juhataja dr. Riivi koostööl uuritud Tartu 1960. ja 1961.a. haigestumuse (6000 juhtu) ja suremuse (1600 juhtu) sõltuvust Tartu ilmastikust ja ilmastikutüüpidest.

Ettekanne on mõeldud laiemale kuulajaskonnale ja seda illustreeritakse diaprojektsioonpiltidega.)

456. Õhu ionisatsiooni ja elektroaerosoolide toime inimesele.

(Loengu eesmärgiks on tutvustada elektriseeritud (ioniseeritud) õhu ja elektroaerosoolide (pihustatud ja elektriliselt laetud ravimite - penitsilliini, streptomütsiini jne. vesilahused) rakendamist ravivahendina kliinikutes.

Antakse ajalooline ülevaade probleemi kohta, tutvustatakse õhu ionide (elektriliselt laetud õhu molekulide) tekke mehhanismi ja käsitletakse aeroioonide klimatoloogilist tähtsust. Käsitletakse elektriseeritud õhu toime mehhanismi inimorganismis ja tutvustatakse elektriseeritud õhu ja eriti elektroaerosoolide rakendamist rea haiguste (bronhiaalastma, kopsutuberkuloos, oseenä jne.) ravil NSV Liidus ja välismaal ning eriti Tartu arstide dots. E.Siirde ja dots. E.Raudami kogemusi elektroaerosool- ja ioniseeritud hapniku teraapia alal.

Ettekanne on mõeldud esmajoones tervishoinala töötajatele ning seda illustreeritakse epiprojektsioonpiltidega.)

Reinet, J.

457. Elektriliselt laetud osakesed õhus ja nende kasutamine arstiteaduses, tööstustes ja põllumajanduses.

(Õhku koos temas hõljuvate vedela või tahke aine osakesetega võime vaadelda kui aerosooli. Kui need osakesed

kannavad kae positiivset või negatiivset elektrilaengut, siis nimetatakse sellist aerosooli elektroaerosooliks.

Elektroaerosooli, mis on tekitatud väga mitmesuguste ravimite pihustamisel, kasutatakse tänapäeval arstiteaduses väga paljude haiguste ravil, nn. inhalatsiooniteraapias ja ruumide desinfektsioonil.

Samuti on väga suur tähtsus elektreaerosoolidel tööstuses. Nii näiteks kasutatakse värvaine kandmisel esemetele elektriliselt laetud värvipihu, mis võimaldab kokku hoida värvainet ja automatiseerida värvimisprotsessi.

Erakordselt suure tähtsusega on aga aerosoolide ja elektroaerosoolide kasutamine põllumajanduses, viljapuude ja teiste kultuuride kahjurite tõrjes, loomataudide ravis ja umbrohu hävitamisel kemikaalidega ning põllumajanduslike kultuuride väetamisel keemiliste väetisainetega.)

458. Kahjulikud elektrilaengud tööstuses ja nende kõrvaldamine.

(Tööstuses tekivad väga paljudes tööprotsessides tugevad elektrilaengud, mis põhjustavad toodangu praaki ning vähendavad töötootlikkust ja põhjustavad koguni õnnetusi tulekahjude, plahvatuste jne. näol. Ettekandes vaadeldakse kahjulikkude elektrilaengute tekkimise põhjusi ja esitatakse meetodeid ning kirjeldatakse vahendeid nende kõrvaldamiseks.)

459. Äike ja piksekaitse.

(Välgu ja müristamise nähtusi nimetatakse äikeseks. Tugevates õhupüstvooludes tõusvas veeaururikas õhus tekib veeauru kondensatsioon ja veepiiskade muundumine jääkristallideks - raheks. Seetõttu tekivad pilvedes erinevad elektrilaengud, mis põhjustavad välgu ja sellega kaasneva müristamise.)

Esineb väga mitmesuguseid välguliike: joonvälk, pindvälk, keevälk, keravälk jne. Nende tekkimisest ja nende poelt tekitatud kahjust, õnnetustest ja piksekaitsest jutustatakse ettekandes.)

Saks, O.

460. Ülinõrkade alalisvoolude mõõtmisest.

(Ettekanne käsitleb $10^{-12} + 10^{-17}$ A suurusjärgus alalisvoolude ning aeglaselt muutuvate voolude mõõtmise probleeme.

Kõneldakse ülinõrkade voolude mõõtmisest mehhaanilise, lamp- ja dünaamilise elektromeetri abil.

Ettekanne on mõeldud kuulajatele, kes tunnevad elektriliste mõõtmiste elementaarseid aluseid keskkooli füüsikaprogrammi ulatuses.)

Tigane, I.

461. Elektronmikroskoopia ja selle kasutamine.

(Teema käsitleb üldisi elektronmikroskoopia probleeme, tutvustab kaasaegseid elektronmikroskoobe ja nende kasutamise võimalusi teaduslikus uurimistöös ning tööstuses.)

L u m i n e s t s e n t s .

Klement, F.

462. Luminesents ja selle rakendus.

(Ettekandes käsitletakse järgmisi küsimusi: luminesents kui füüsikaline nähtus ja tema olemus; nähtuse põhilised seaduspärasused; luminesentsi omadused, mis võimaldavad tema laialdast rakendust; üksikute rakenduste kirjeldused elektroonikas, valgustehnikas, keemias, meditsiinis jm.)

Pae, A.

463. Luminesentsi rakendus meditsiinis.

(Ettekandes selgitatakse luminesentsi ja luminesentsanalüüsi mõistet, demonstreeritakse mõnd luminesentsanalüüsiks kasutatavat seadet ja antakse lühike ülevaade luminesentsanalüüsi rakendustest meditsiini eriharudes.)

Rebane, K.-S.

464. Luminestsents teaduses ja tehnikas.

(Loengus antakse ettekujutus luminestsentsi olemusest ja räägitakse luminestsentsi tähtsamatest kasutamisaladest. Tuuakse andmeid Tartu teadlaste saavutustest luminestsentsi alal. Analüüsitakse luminestsentsi mõnede liikide (elektreluminestsents) kasutamise võimalusi ja arenguperspektiive tulevikus. Kui auditooriumis on olemas vastavad tingimused (peab olema pimendatav ja omama üht elektrikontakti), siis lisatakse loengule rida demonstratsioone.)

A s t r o n o o m i a j a k o s m o n a u t i k a .

Kuusman, I.

465. Tulevik ja kaasaeg astronautikas.

(Loengus antakse ettekujutus sellest, kui kaugele on inimkond jõudnud kosmilise ruumi vallutamisel, missugused vahendid on tal selleks kasutada.

Teadusliku põhjendusega ja hüpoteeside varal puudutatakse järgmisi küsimusi: kui kaugele on võimalik minna kosmilise ruumi vallutamises? Millised on kosmose uurimise sihid ja praktiline eesmärk? Kas eksisteerib elu ja on olemas kõrgeltarenenud olevused teistes maailmades? Kas on võimalik nendega sidet pidada? Kas pole juba praegu võimalik kinni püüda mingeid signaale? Kas Maad on külastanud kauges minevikus kosmilised külalised?)

Liigant, M.

466. Ünaimaid saavutusi kosmose vallutamisel.

(Loengus antakse ülevaade uusimatest saavutustest kosmose uurimisel ja vallutamisel inimese poolt, selle teaduslikust ja praktilisest tähtsusest. Peatutakse edasistel perspektiividel lähemate taevakehade tundmaõppimiseks.)

Lias, R.

467. Neutriino.

(Loengu eesmärgiks on selgitada neutriino osa kaasaegse füüsika maailmapildis. Leeng sisaldab ülevaate neutriino hüpoteesist beetalagunemise protsessides, neutriinoga teostatavatest reaktsioonidest, kahte liiki neutriino vajalikkusest ja neutriino võimalikust tähtsusest kosmoloogias.)

Kuulajailt eeldatakse mõningaid teadmisi keskkooli füüsikast.)

468. Maailma ehitus ja areng.

(Ettekandes antakse ajalooline ülevaade ideedest maailma ehituse ja arengu kohta ning käsitletakse ka kaasaegseid kosmologia- ja kosmagooniaprobleeme. Eriti käsitletakse ideoloogilist võitlust, mis on toimunud sellel alal materialistliku ja idealistlik-religioosse maailmavaate vahel. Ettekanne on määratud ilma erilise ettevalmistuseta kuulajaskonnale.)

469. Päikesesüsteemi väikekohad.

(Ettekandes käsitletakse komeete, meteore, väikeplanete ja ainet planeetidevahelises ruumis. Näitlikustamiseks esitatakse diapositiive ja diafilmi. Ettekanne on määratud ilma erilise ettevalmistuseta kuulajaskonnale.)

I l m a e n n u s t u s .

Liidema, H.

470. Öökülmad.

(Öökülmad tekitavad meie kliimatingimustea suurt kahju põllu- ning aiakultuuridele. Öökülm ning selle poolt tekitatud kahjustused kuuluvad komplitseeritud nähtuste hulka, mis sõltuvad meteoroloogilistest tingimustest ning taimedes arenevatest bioloogilistest protsessidest.)

Käesolevas ettekandes käsitletakse öökülmi peami-

eelt meteoroloogilisest aspektist. Antakse ohtlikkude öökilmade iseloomustus, püütakse selgitada nende tekkimise füüsikalisi põhjusi. Edasi esitatakse tähtsamaid öökülma prognoosi meetodeid ning käsitletakse abinõusid võitluseks öökülma vastu.)

Kürk, H.

471. Kas aatomi- ja vesinikupommide plahvatused mõjustavad ilma?

(Viimastel aastatel võis sageli kuulda, et mitmesuguste ilmastikuhäirete põhjuseks on aatomi- ja vesinikupommide plahvatused. Ettekandes näidatakse, et selline arvamine ei pea paika; ilmastikuhäired on tingitud muudest põhjustest. Samuti käsitletakse aktuaalset probleemi - ilmade ja kliima kunstlikku mõjustamist kaasaja võimaluste seisukohalt.

Ettekanne on arusaadav algharidusega kuulajaskonnale.)

472. Kas saab ilma ennustada kohalike tunnuste järgi?

(Ettekanne eesmärgiks on kuulajate silmaringi laiendamine ja konkreetse juhise andmine ilmade ennustamiseks kohalike tunnuste järgi. Antakse lühike ülevaade ilma kujundavatest põhiteguritest ja ennustamise kaasaja meetoditest. Üksikasjalikumalt käsitletakse ilma ennustamist kohalike, eriti meteoroloogiliste tunnuste järgi ja selle teaduslikke põhjendusi.

Ettekanne on mõeldud kuulajaskonnale, kellelt ei nõuta erilist ettevalmistust.)

Matemaatika ja matemaatika
metoodika.

Baren, S.

473. Kaasaegse ridade teooria.

(Leeng on mõeldud matemaatilise ettevalmistusega kuulajatele.)

Jõgi, E.

474. Eksponent- ja logaritmvõrrandite lahendamisest.

(Leeng on mõeldud keskkooli viimaste klasside õpilastele keskeelis emandatud teadmiste täiendamiseks.)

Kangro, G.

475. Diferentsiaalide väliskorrutise kasutamisest matemaatilises analüüsis.

(Diferentsiaalide väliskorrutise mõiste võimaldab mitmeid analüüsi põhilisi küsimusi käsitleda ülevaatlikul kujul ühtselt seisukohalt lähtudes. Selle põhjuseks on asjaolu, et diferentsiaalide põhiline omadus - invariantsus muutujate vahetuse suhtes - jääb kehtima diferentsiaalide väliskorrutise puhul. Mitmesuguste jeon- ja pindintegralide teisendamiseks saab tuletada üldise valemi, mis sisaldab klassikalise Greeni, Stekeei ja Ostrogradski valemeid.)

Klement, F.

476. Kaasaegse teaduse arengu omapärasusi.

(Ettekandes käsitletakse järgmisi küsimusi: spetsialiseerimise (diferentseerimise) ja integreerimise protsessid teaduse arengus; komplekssete teadusharude tekimine; teaduse matematiseerimine; mõtleivate masinate osa teaduse arengus; küberneetika, tema olemus ja tähtsus; teadus ja tehnika; individuaalne ja kollektiivne looming; plaanipärasus ja loominguline initsiatiiv; üksikud tulevase teaduse probleemid.)

Kõiv, J.

477. Elektronarvutite ehitus ja nende rakendamine.

(Loengus käsitletakse elektronarvutusmasinate ehitust, tööpõhimõtet ja nende ajaloolist arengut. Esitatakse mõningaid andmeid ajakohaste elektronarvutusmasinate omaduste ja võimete kohta. Tuuakse näiteid arvutusmasinate praktilise rakendamise võimalustest ja püütakse ette näha nende võimalikke rakendusi tulevikus.)

Lepik, Ü.

478. Mehhaanika kuldne reegel.

(Loengus käsitletakse virtuaalsete nihutuste printsiibi ajalugu ja formulatsiooni. Lahendatakse läbi mõningaid näiteülesandeid. Loeng on mõeldud keskkooli vanemate klasside õpilastele.)

Oja, A.

479. Modelleerimine elektronarvutite abil.

(Loengus selgitatakse, missugusel viisil saab elektronarvutite abil modelleerida mitmesuguseid dünaamilisi protsesse. Modelleerimist käsitletakse kui üht olulist meetodit rahvamajanduses esinevate probleemide lahendamisel.)

Pukk, K.

480. Elektronaju tulevik.

(Loengus käsitletakse elektronarvutite arengu põhisuundi, räägitakse uutest elementidest, mis leiavad elektronarvutis kasutamist. Samuti käsitletakse arvutite rakendusi lähemas tulevikus ja peatatakse mõningatel põhimõttelistel küsimustel, mis puudutavad inimaju ja "masinaju" vahet.)

Loeng on populaarses vormis ja mõeldud eeskätt nooremale põlvkonnale.)

Sõrmus, T.

481. Trigonomeetriliste funktsioonide defineerimisest

funktsionaalvõrrandite kaudu.

(Selgitatakse trigonomeetriliste funktsioonide defineerimise mitmesuguseid võimalusi. Näidatakse, kuidas aluseks võetud definitsioonile tuginedes tuletatakse trigonomeetrias tuntud seosed ja omadused.

Ettekanne on ette nähtud keskkoolide lõpuklassidele ja matemaatikast huvitatutele.)

Velsker, K.

482. Arvutusvõtteid.

(Ettekandes käsitletakse põhiliselt neid arvutusvõtteid, mida rakendatakse peast- ja poolkirjalikul arvutamisel. Käsitletavad võtted annavad alati täpse tulemuse.)

Võhandu, L.

483. Matemaatika ja rahvamajandus.

(Ettekandes näidatakse konkreetse juhtimise vajadust rahvamajanduses. Tuakse rida näiteid vabariigi matemaatikute poolt tehtud töödest, mis on seotud rahvamajanduse rea aladega. Kirjeldatakse raskusi, mis teki-
vad uue ja vana vahelises võitluses ja näidatakse teid nende hletamiseks.

Teema sobib igasugusele kuulajaskennale.)

484. Matemaatika meetodite rakendamiseest meditsiinis.

(Ettekandes näidatakse, kuidas täppisteaduste meetodid tungivad üha rohkem teistesse teadusharudesse, sealhulgas ka meditsiini. Tuakse rida näiteid Tartu matemaatikute ja moedikute koostöös saadud tulemustest. Kirjeldatakse elektronarvutite kasutamiat meditsiinis.
Teema sobib peaaegu igasugusele kuulajaskonnale.)

Koppel, A.

485. IX sajand. füüsika ja inimesed.

(Ettekandes käsitletakse kaasaegse füüsika ja "klassikalise" füüsika ühiseid jooni ja kvalitatiivseid erinevusi. Antakse ülevaade loodusnähtuste valdkonnast, mida uurib nüüdisaegne füüsika. Käsitletakse füüsika ja tehnika orgaanilist seostumist, samuti füüsika kokkupuutepunkte mitmesuguste inimtegevuse aladega.)

Piir, I.

486. Frédéric Joliot-Curie - füüsik ja võitleja.

(Ettekandes antakse ülevaade kunstliku radioaktiivsuse ühe avastaja - prantsuse füüsiku ja ühiskonnategelase F.Joliot-Curie elust, teaduslikust ja ühiskondlikust tööst.)

Rebane, K.-S.

487. Aatomienergia rahuotstarbeks.

(Loengus tuuakse andmeid nelja põhilise aatomienergia liigi kasutamise kohta (tuumareaktorid, radioaktiivsus, termotuumaprotsesseid, elementaarosakeste kiirendajad). Kirjeldatakse nende töö põhimõtet, tuuakse andmeid majandusliku efektiivsuse kohta, arutatakse nende kasutamisalasid tulevikuperspektiivide seisukohalt. Kuu-lajaskonna soovi järgi võib lähemalt käsitleda ka ükskõik millist neist neljast kasutusala-st.)

Tamme, E.

488. Eesti matemaatika minevikust ja tänapäevast.

(Tõsisemad edusammud matemaatika arengus Eesti NSV territooriumil on seotud Tartu ülikooliga, milles juba mõõdnud sajandil töötasid mitmed silmapaistvad matemaatikud. Kodanlikul perioodil juhtisid siin matemaatilist elu esimesed eesti rahvusest matemaatikaprofessorid J.Sarv, H.Jaakson ja G.Rägo. Kiiresti hakkas mate-

maatiline uurimistöö arenema pärast Nõukogude Eesti vabastamist 1944.a. Tähtsat osa etendavad ka Tartus ja Tallinnas loodud arvutuskeskused, millede lahendamise paljusid teistes teadustes ja majanduselusel üleskerkinud ülesandeid.

Loeng on mõeldud neile, kes tunnevad huvi matemaatika vastu.)

XII. K E E M I A.

Allsalu, M.-L.

489. Keemilise analüüsi meetodid tänapäeval.

(Analüütilise keemia areng on tihedalt seotud tootmise arenguga. Tänapäeva tootmine esitab keemilisele analüüsile üha uusi ja suuremaid nõudmisi. Paljudel juhtudel on vaja määrata elementide jälgi (lisandi kontsentratsioon 10^{-6} - $10^{-8}\%$) või analüüsida aineid, mis on kättesaadavad mikrogrammilistes ja väiksemates hulkades. Analüütilise keemia edusammudest oleneb ka keemiateaduse ja teiste loodusteaduste areng. Keemilise analüüsi areng on aga omakorda seotud saavutustega keemias, füüsikas ja teistes naaberteadustes.

Kõrvuti keemiliste analüüsimeetoditega rakendatakse tänapäeva analüütilises keemias laialdaselt füüsikalise-keemilisi (kromatograafia, polarograafia, adsorptsioon-spektraalanalüüs) ja füüsikalisi (emissioon-, luminesents-, radioaktiivatsiooni analüüs jt.), mis oma tundlikkuse ja kiiruse poolest ületavad sageli keemilisi analüüsimeetodeid. Väikeste ainehulkade määramisel rakendatakse mikro- ja ultramikromeetodeid.

Loengus antakse tähtsamate kaasaegsete analüüsimeetodite lühike iseloomustus, kasutamisalad ja arenguperspektiivid.)

Kuus, H.

490. Kaasaegse keemia saavutused.

(Ettekandes peatatakse kaasaegse keemia sellistel saavutustel, nagu sünteetiliste ja kunstkiudainete valmistamine, plastmassid ja nende omadused jne. Ühtlasi käsitletakse kaasaegse keemia saavutuste kasutamise võimalust ja sellega kaasnevat majanduslikku efekti.)

Laanpere, H.

491. Ained, mis puhastavad teisi (ioniidid).

(Ioonivahetusmeetodid leiavad iga aastaga järjest laialdasemat kasutamist nii paljudes tööstusharudes kui ka teaduses. Väga mitmesugused tehnoloogilised protsessid aatomenergia tööstuses, farmaatsia- ja toiduainetetööstuses ning mujal põhinevad ioonitide kasutamisel.

Laboratoorses uurimustel kasutatakse ioonivahetajaid analüüsimeetodite täiustamisel, uute meetodite väljatöötamisel, amiinohapete ja haruldaste muldmetallide eraldamisel. Suureneb ioonitide kasutamine arsti teaduses.

Loengus antaksegi ülevaade ioonivahetajatest, nende ehitusest ning omadustest. Populaarses vormis käsitletakse ioonivahetusprotsessi olemust. Peaõhk on asetatud ioonitide mitmesugustele kasutusaladele.)

Loodmaa, V.

492. Elektrokeemia ja tema rakendused.

(Loengus käsitletakse elektrokeemiat kui üht keemiateaduse haru ning vaadeldakse mitmeid elektrokeemial põhinevaid tööstuslikke protsesse.

Käsitletakse metallide galvaanilist katmist, metallide elektrolüütilist rafineerimist, vesiniku elektrolüütilist tootmist ja raske vee saamise probleemi, orgaanilist elektrosünteesi, korrosiooni ja võitlust sellega.)

Palm, U.

493. Energia. ühiskond ja keemia.

(Loeng annab ülevaate kaasaja energeetilistest ressursidest ning perspektiividest nende laiendamise valdkonnas. Areng on mõeldamatu ilma energiatarbe suurenemiseta. Kaasaja põhiressursid - nafta, gaas, süsi jne. - pole aga lõpmatud. Loengus näidatakse, millised on tulevikühiskonna energiatarbe rahuldamise teed.)

494. Kuidas valmistatakse keemilisi elemente kunstlikult?

(Loengus näidatakse, et tänu füüsika ja keemia kiirele arengule viimase paari aastakümne jooksul on saanud võimalikuks keemiliste elementide kunstlik valmistamine. See asjaolu pole ainult teoreetilise tähtsusega, vaid vaatamata suhteliselt lühikesele ajale on leidnud juba laia rakendamist aatomienergia inimese tahtele alistamise valdkonnas.)

495. Uraan - vana element uute elukutsetega.

(Loeng annab ülevaate aatomisisese energia vabastamise teedest. Erilist tähtsust selles mõttes omab element uraan. Kuid uraanil on peale nimetatut ka teisi elukutseid - ta aitab fotograafias toonida pilte, meedikud abistab kasvajate ravimisel jne. Isegi põllumajanduses on uraan leidnud rakendamist saagikuse suurendamisel.)

Past, V.

496. Elektrokeemia rakendusid.

(Metallide saamine, puhastamine ja kaitsmine korrosioonist, keemiliste veduallikate tootmine, elektro-süntees ja elektrolüüs - see on vaid kõige tähtsamate tootmise ja tehnika harude loetelu, milles elektrokeemia etendab kaasajal otsustavat osa. Elektrokeemia kõige uuemad saavutused pole aga üldiselt veel leidnud juurutamist tootmisse. Elektrokeemia saavutustest ning nende saavutuste praktilise kasutamise võimalustest ja osast tehnilises progressis räägitakse loengus.)

497. Võitlus metallide korrosiooni vastu.

(Metallidega puutume kaasajal kõikjal kokku. Kuigi kal-leid metalle asendatakse mitmel peel edukalt odavate plastmassidega, jääb metall ka tulevikus tööstusele, transpordile ja põllumajandusele hädavajalikuks mater-jaliks. Seal, kus on metalle, tuleb tegemist teha me-tallide õelaima vaenlase - korrosiooniga. Et heapere-mehelikult kasutada masinaid, tööriistu, metallkonst-ruksioone, metallist peelfabrikaate, peavad töötajad teadma, miks korrodeeruvad metallid ja kuidas metalli-de hävinemist ära hoida. Nendele küsimustele ongi pü-hendatud loeng.)

Pullerits, R.

498. Kunstlikest kividest.

(Loeng on suuremalt jaolt pühendatud sünteetilisele ru-biinile ja teemandile. Konkreetsete näidete kaudu sel-gitatakse nende kalliskivide järjest kasvavat prakti-list tähtsust.

Loengu teises esas käsitletakse uusi odavaid, mass-teodanguks sobivaid materjale, nagu silikaltsiiti, si-talle ning nende praktilist tähtsust.)

Rägo, M.

499. Füüsikalise-keemiline analüüs, selle omapära ja rakenda-mine.

(Füüsikalise-keemilise analüüsi kui meetodi omapära seis-neb selles, et ta võimaldab ainete analüüsi ilma ana-lüüsita, s.t. ilma uuritavat objekti lagundamata, tema füüsikaliste omaduste uurimise teel. Teisest küljest võimaldab see uurimismeetod teada saada uuritava ob-jekti omadusi tema keemilise järgi ning valmistada tea-tad füüsikaliste omadustega aineid.)

500. Katalüsaatoritest ja nende tähtsusest keemiliste prot-seaside kulgemiskiiruse regulaatoritena.

(Keemilised protsessid looduses, tehnikas ja laboratoo-riumides kulgevad katalüsaatorite toimel. Omades vaja-

likke teadmisi sellel alal, võib keemik reguleerida nende protsesside kulgemiskiirust ja suunda, mis on otsustava tähtsusega paljudes keemilise tehnoloogia harudes ja eksperimentaalses töös.)

Suit, H.

501. Keemia meie igapäevases elus.

(Loengus selgitatakse igapäevaste elunähtuste keemilist külge konkreetsete näidete varal. Antakse ülevaade mõningate uute materjalide omadustest, mida tuleb arvestada nende kasutamisel.)

Suit, L.

502. Keemia saavutused rahvamajanduse teenistuses.

(Loengus töestatakse konkreetsete näidete varal, et praktiliselt on kõik elualad vähemalt kaudselt sõltuvad keemia arengu tasemest. Lähima mineviku ja tänapäeva andmete kõrvutamine näitab, et keemia osatähtsus NSV Liidu rahvamajanduses kasvab pidevalt ja on veelgi suurem tulevikus. Keemia saavutuste otstarbekas kasutamine, samuti keemia edasine intensiivne areng on hädavajalik kommunismi materiaalse ja tehnilise baasi loomisel.)

Достижения химии - на службу народному хозяйству.

/В лекции доказываются на основе конкретных примеров, что практически все области деятельности человека зависят по крайней мере косвенно от уровня развития химии. Сопоставлением данных ближайшего прошлого с современными обосновывается утверждение, что роль химии в народном хозяйстве СССР постоянно возрастает и в будущем станет ещё больше, чем в современных условиях. Показывается, что при создании материально-технической базы коммунизма необходимо целесообразное использование достижений химии, а также дальнейшее интенсивное развитие химии./

503. Klaasi minevik ja tulevik.

(Loengus on antud lühike ülevaade klaasi tootmise ajaloost. Iseloomustatakse klaasi osatähtsust kaasaegses teaduses, tehnikas ja igapäevases elus. Eriti suurt tähelepanu pööratakse mikrokristallilisele klaasile - tänapäeva suurimale saavutusele uute mineraalsete materjalide tootmise valdkonnas. Konkreetsete näidete varal kirjeldatakse tulevikuperspektiive seoses mikrokristallilise klaasi kasutuselevõtmisega.)

Прошлое и будущее стекла.

/В лекции даётся краткий обзор истории производства стекла. Характеризуется роль стекла в современной науке, технике и повседневной жизни. Особое внимание уделяется микрокристаллическому стеклу - крупнейшему достижению в области производства новых минеральных материалов. На основе конкретных примеров рассматриваются перспективы применения микрокристаллического стекла в будущем./

Timotheus, H.

504. Orgaanilise sünteesi saavutused kaasajal.

(Orgaaniline süntees on tähtsamaid lõike keemias. Sii kuulub mitmesuguste ravimite, värvainete, lahustite, plastmasside jne. keemiliste saamismenetluste väljatöötamine ja rakendamine praktikas, samuti omandab orgaaniline süntees järjest enam tähtsust biokeemias seoses eluprotsesside ja pärilikkuse keemilise külje väljaselgitamisega.)

Tuulmets, A.

505. Keemiliste nähtuste seaduspärasustest.

(Loengus selgitatakse konkreetsete näidete varal keemiliste nähtuste olulisemaid kvalitatiivseid ja kvantitatiivseid seaduspärasusi.)

Vihalem, R.

506. Elektrienergia keemilisel teel.

(Loengus vaadeldakse keemilisel teel elektrienergia saamise võimalusi. Et soojuselektrijaamade kasutegur on väga väike, siis omandab "keemiline elekter" tulevikus nähtavasti küllalt tähtsat osa. Loengus pööratakse põhilist tähelepanu kõige ökonoomsemale ja viimasel ajal väga intensiivselt uuritavale elektri tootmise viisile keemilisel teel - nn. kütuselemendile, mille puhul tekitatakse elektrivoolu gaasilise hapniku ja vesiniku "põletamisega".)

XIII. B I O L O O G I A ja G E O L O O G I A .

B i o l o o g i a .

Alles, P.

507. Mesilasperede talvitumine.

(Talvitumise otstarbekohane organiseerimine leob soodsad eeldused tugevate mesilasperede kujundamiseks, vähendab söödakulu ja aitab kaasa toodangute tõstmiseks. Olulise tähtsusega on sobivate tarutüüpide kasutamine, pesade katmine ja ventilatsioon korraldamine talvitusperioodil.)

508. Toitepiima mõjust organismidele ja tõutunnuste kujunemisele.

(Mesilasema toitepiim on olulise tähtsusega biostimulaator. Toitepiimal on ulatuslik mõju tõutunnuste kujunemisele mesilasperedel. Nimetatud kasulike omaduste realiseerimiseks on vaja organiseerida toitepiima senisest ulatuslikumat kasutamist ja tootmist.)

Aul, J.

509. Inimese põlvnemisest.

(Loengus antakse ülevaade inimese põlvnemise alaste tead-
miste käigust. Ühtlasi tunakse fakte, mis põhjendavad
inimese põlvnemist. Lähemalt peatatakse inimese kujune-
mise viimasel etapil ja valgustatakse seda küsimust
uuemate andmete põhjal.)

Elias, A.

510. Kuulsaid botaanikuid Tartu ülikooli ajaloost.

(Loengus käsitletakse maailmakuulsate botaanikute elu
ja tööd, eriti nende töötamist Tartu ülikooli botaa-
nikakateedris ja botaanika-aias.)

Kalamees, K.

511. Eesti mürgised seened ja rohttaimed.

(Loengus antakse ülevaade mürgiste seente ja taimede
levikust Eestis, nendes sisalduvatest mürkainetest,
nende ohtlikkusest inimese ja looma organismile ning
põhiteadmised esmaabist mürgituste korral.)

512. Kevadises seenemetsas.

(Loengus näidatakse, et ka kevadel võib metsast saada
korvitäie söögiseeni. Käsitletakse selliseid varakeva-
dise söögiseeni, nagu kogritsad, mürkliid, kõrgesed jt.
Selle kõrval tunakse andmeid ka paljude meil väga harul-
daste kevadseente kohta.)

513. Vähetuntud söögiseeni.

(Loengus antakse ülevaade paljudest Eestis väga levinud,
kuid rahva seas senini vähetuntud headest söögiseentest,
nagu tindikud, sirmikud, heinikud jt., käsitletakse
nende toiteväärtust ning kasutamiseviise.)

Kallak, H.

514. Kaasaegseid kujutlusi raku ehitusest ja elutegevusest.

(Kaasaegsete arusaamiste järgi ei ole rakk enam proto-
plasmatilgake, vaid kõrgesti organiseeritud "moleku-
lide vabrik". Kaasaegse tsütoloogia põhiprobleeme tuleb

lahendada molekulaarsel tasemel. Elektronmikroskoop aitab meil tungida raku ehituse peentesse struktuuri-
desse, spektrofotomeetria, röntgenograafia, autoradio-
graafia jt. füüsikalise-keemilised uurimismeetodid -
tema elutegevusse. Keskne keht rakkude elutegevuses
kuulub DNH molekulidele. Nendes sisalduva geneetilise
informatsiooni alusel sünteesitakse spetsiifilisi val-
ke, mis omakorda juhivad kõiki eluga seotud keemilisi
reaktsioone.)

Kukk, E.

515. TRÜ botaanika-aija kogud.

(Loengus (koos ekskursiooniga) antakse lühike ülevaade
TRÜ botaanika-aija ajaloost ja tähtsamatest botaaniku-
test, kelle töö on tihedalt seotud botaanika-aiaga.
Kogude tutvustamisel (see toimub vastavalt ekskursiooni
marsruudile osakondade ja kasvuhoonete kaupa) juhitakse
tähelepanu rahvamajanduslikku ja teaduslikku tähtsust
omavatele liikidele ning haruldustele. Ühtlasi tuakse
üksikuid andmeid liikide kasutamise võimaluste kohta.
Huvitavamate kasvuhoonetaimede tutvustamisel esitatakse
andmeid nende leviku ökoloogia ja bioloogia kohta.)

516. Vetikad - uued kultuurtaimed.

(Loengus tutvustatakse kuulajatele uusi taimeorganisme,
mida on viimastel aastakümnetel hakatud edukalt kultu-
veerida. Tuakse andmeid kultiveeritavate vetikate si-
saldiste ja nende kasutamise võimaluste kohta. Lähemalt
kirjeldatakse seadmeid ja tingimusi kultuuride kasvata-
miseel. Esitatakse andmeid seniste saavutuste kohta ning
kirjeldatakse vetikate kultiveerimise tulevikuperspek-
tiive.)

Ling, H.

517. ENSV noorte teadlaste ekspeditsiooniga Kamtšatkal.

(Loengus tutvustatakse Kamtšatka loodust (eriti looma-
riiki), esitatakse ekspeditsioonimuljeid ja tähelepane-
kuid.)

Leengut on võimalik illustreerida ekspeditsioonil
võetatud filmidega või epidiaskoobi abil.)

518. Maismaaselgroogsete teke ja areng.

(Loengus käsitletakse kahepaiksete teket ja neile järgne-
nud rühmade evolutsiooni, kesk- ja unsaegkondade faunat,
evolutsiooni seaduspärasusi paleontoloogiliste ridade
(lendilised, hobune) näitel.

Leeng on mõeldud esitamiseks ainult koos diafilmiga
(vajalik diaprejekter "ЛЭТА" ja pimendatav ruum.)

519. Ussuurimaa metsades ja mägedes (Eesti NSV noorte tead-
laste II kompleksekspeditsioonist Kaug-Itta).

(Loengus tutvustatakse Kaug-Ida faunat, esitatakse eks-
peditsioonimuljeid ja tähelepanekuid.

Loengut on võimalik illustreerida normaalmõõtmets
2-osalise värvilise filmiga "Lootoslill, tähnikhirv
ja Jaapani mere krabi" (valmistatud samal ekspeditsioo-
nil) või värviliste diaposiitviidega (vajalik diapre-
jekter ja pimendatav ruum).)

Marvet, A.

520. Loodus ja inimene.

(Loengus käsitletakse looduse ja inimese vahelisi suhteid
ajaloolises lühikes ning peatatakse pikemalt kaasaegse
looduskaitse probleemidel (looduslike ressursside
kaitse).)

Masing, V.

521. Looduskaitsest ja selle olukorrast Eestis.

(Loengus antakse ülevaade looduskaitse praegusest olu-
korrast Eestis, meie looduskaitse- ja keelualadest, loo-
duskaitse all olevatest üksikobjektidest ning loodus-
kaitse ees seisvatest tulevikuülesannetest.)

522. Meie kultuurtaimede ajaloo.

(Loengus antakse ülevaade meie tähtsamate põllu- ja aia-
taimede päritelust, kultuuri võtmise ajast ja kohast.)

Miidla, H.

523. Mullaväsimuse põhjuste puuviljaaedades.

(Ettekandes käsitletakse mullaväsimuse põhjusi üldse, seni valitsenud seisukohti ja kaasaegseid vaateid mullaväsimusele. Konkreetselt käsitletakse toksilisi fenoolseid ühendeid, mida eristavad õunapuun juured mulda.)

524. Õunapuude talvekindlusest.

(Ettekandes käsitletakse õunapuude talvekindlust biokeemiliste analüüside andmete põhjal. Üksikasjalikumalt peatutakse süsivesikute (mono-, di- ja polüsahhariidide) ainevahetusel.)

Pavel, Ü.

525. Mõningaid uuemaid andmeid pärilikkusest.

(Kuulajaid tutvustatakse uuemate seisukohtadega pärilikkuse nähetes, pärilikkuse suunamise võimalustest ja pärilikkuse õpetuse osatähtsusest taime- ja looma-aretuses.)

Ristkok, J.

526. Huvitavaid nähtusi kalade maailms.

(Ettekandes tutvustatakse kuulajaid paljude huvitavate, isegi üllatavate iseärasustega kogu maailma kalade seas. Tuuakse näiteid kalade piirsuurusest, kujust, värvusest, kaitse- ja ründe vahenditest, mürgistest süsivesikestest ja hõrmafrodiitsetest kaladest, parasiitsetest kaladest, kalade igasugustest toitumis- ja sigimisviisidest, loomade hoidmisest, kalade hingamisbioloogiast, kinnitusriistadest, liikumisviisidest ja rännetest, erisugustest elukohtadest ja -viisidest, häälitsemisest jne. Ettekande eesmärgiks on näidata kuulajatele, et kalad on vastupidi harilikule arvamusele üks mitmekesisemaid loomarühmi üldse.)

527. Kalakaitse ajaloo Eestis.

(Ettekandes tutvustatakse kuulajaid kalavarude ja kalapüügi olukorraga Eestis alates esimestest sellekohastest märkustest kirjanduses. Esitatakse kalakaitset

puudutavate sätets algmed, nende tekkimise põhjused ja edasiarendamine eelle kujuni, mida nad omavad praegu kehtivates eeskirjades. Muuseas käsitletakse mitmes suhtes Eesti jaoks huvitavat akad. K. Baeri koostatud esimest riiklikku kalakaitseeadust Peipsi-Pihkva järvel 1859. aastast. Loeng koostati Eesti riikliku kalakaitse 100 aasta vanuseks saamise puhul. Loengu ülesanne on laiendada kuulajate teadmisi looduslike kalariikuste elukorrast ja tähtsusest.)

Sarapu, L.

528. Kasvuregulaatorite füsioloogiline toime ja tähtsus põllumajanduses kasvuprotsesside aktiveerimisel ning pidurdamisel.

(Seoses suurkeemia arendamisega omandab üha suurema tähtsuse keemiliste ainete toime tundmine taimede elutegevusele. Loengus käsitletakse sünteetiliste preparaaside ja taimedes esinevate naturaalsete kasvuregulaatorite toimet kasvuprotsesside aktiivsusele ja nende kasutamise võimalusi praktikas.)

Sokk, E.-H.

529. Taimed rahvameditsiinis ja koduses majapidamises.

(Loengus antakse ülevaade meie tähtsamatest ravimtaimetest, nende raviomadustest ja kasutamisest vanarahva poolt ning mitmesugustest koduses majapidamises kasutatavatest taimedest (vürtsitaimed, parfümeeria, värvimine jne.).

Sutt, T.

530. Mida uurib kosmosebioloogia?

(Kosmosebioloogia põhiprobleemideks on: 1) kosmoselendudel valitsevate tingimuste mõju uurimine inimesele ja teistele Maa elusorganismidele; 2) bioloogiliste aluste väljatöötamine inimese kosmoselendudeks; 3) väljaspool Maad esinevate võimalike eluvormide ja elusorganismide avastamine ja uurimine elu tekke, olemuse ja arengu aspektist.)

Tamm, H.

531. Kuidas taimed rändavad?

(Loengus näidatakse, missuguste vahendite abil levivad taimed, kui kaugele ja milliste tingimuste juures nad võivad rännata.)

Toom, J.

532. Taimede elu vees.

(Loengus analüüsitakse tingimusi, mis sunnivad veetaimi spetsiaalselt kohastuma eluks vees, näidatakse veetaimede ehituse iseärasusi, levimisviise. Erilist tähelepanu pööratakse mikroskoopilistele taimedele - vetikatele.)

Trass, H.

533. TRÜ botaanika-aija ajalugu ja ülevaade kollektsioonidest.

(Ettekandes näidatakse TRÜ botaanika-aija asutamise tingimusi, tema osatähtsust Venemaa loodusrikkuste uurimisel, Lääne-Euroopa botaanika-aedade taimekollektsioonide rikastamisel, Eesti taimekatte uurimisel. Antakse ülevaade botaanika-aija kogude praegusest seisust, huvitavamatest esindajatest ja rahvamajanduslikust tähtsusest.)

534. Kuidas ja millal on tekkinud taimed?

(Loengus antakse ülevaade taimede tekkimise usulistest ja teaduslikest seisukohtadest.)

Villeberg, L.

535. Bakterväetiste kasutamisest põllumajanduses.

(Loengus räägitakse praktilise tähtsusega bakterväetistest Eesti NSV tingimustes ja nende kasutamisest põllukultuuride kasvatamisel.)

Geoloogia.

Rõõmusoks, A.

536. Organismide areng geoloogiliste dokumentide valgusel.

(Loengus antakse ülevaade taimede ja loomade arengust nende ilmumisest alates (eelkambriumi ajastul) kuni tänapäevani. Eriti rõhutatakse Eesti territooriumilt leitud organismide osa orgaanilise maailma evolutsiooni selgitamisel.)

Viiding, H.

537. Kaasaegsed ettekujutused maakoores ehitusest.

(Loengus käsitletakse Maa ülemise vöölitosfääri ehk maakoores koostist ja ehitust ning vaadete arengut selle kohta. Iseloomustatakse meetodeid, mida rakendatakse sügavamate kihtide iseloomu ja omaduste selgitamisel. Tuuakse andmeid esimeste ülisügavpuuraukude uurimiste tulemustest ja antakse nende geoloogiline tõlgendus.)

538. Maa tekkest ja vanuse määramise meetoditest.

(Loengus esitatakse üldine ülevaade senistest teadmistest Maa ehituse kohta. Käsitletakse olulisemaid kosmoloogilisi hüpoteese, kusjuures peatutakse pikemalt nõukogude teadlaste seisukohtadel Maa tekke ja arengu kohta. Maa vanuse määramise meetoditest vaadeldakse pikemalt absoluutse geokronoloogia meetodeid.)

539. Mägede tekkimine.

(Loengus antakse ülevaade tektoonilistest liikumistest, mis põhjustavad muutusi maakoores ja reljefis. Tuuakse näiteid vulkaanilisest tegevusest, maavärisemisest ja maakoores kõikuvatest liikumistest ning analüüsitakse nende osa mägede tekkimisel.)

Lõpuks antakse ülevaade olulisematest geotektoonilistest hüpoteesidest ja nõukogude teadlaste seisukohtadest seoses nimetatud hüpoteesidega.)

540. Tuleviku geoloogia ja tema võimalused.
(Loengus antakse ülevaade geoloogiast tulevikus ning selle uudsetest kasutamisvõimalustest rahvamajanduses.)

IIV. OHUTUSTEHNIKA JA LIIKLUS.

O h u t u s t e h n i k a .

Ritslaid, V.

541. Elektriohutustehnika.
(Loengus käsitletakse elektri eri parameetrite osa elektrikahjustuste protsessis, kahjustuste allikaid, kahjustuste olemust ja abinõusid elektrikahjustuste vältimiseks.)
542. Ohutustehnika - tehnilise progressi tähtis tegur.
(Loengus käsitletakse üldkaitsetehnikat ja individuaalset kaitsevarustust ning esitatakse tootmisharu seadmete ja süsteemide eksploateerimise ohutusnõudeid. Selgitatakse administratsiooni ja ametiühinguorganisatsioonil ülesandeid töökaitsenõuete tagamisel.)
543. Radioaktiivse kiirguse ohutustehnika.
(Loengus selgitatakse radioaktiivsete kiirguste ioniseerivat ja keskkondi läbivat võimet, arutatakse radioaktiivsete isotoopide ja röntgenikiirgusega kokkupuute võimalusi ning nende toimet inimorganismile, käsitletakse välimise ja sisemise kiirituse profülaktikat.)
544. Tagada ohutus mürgkemikaalidega töötamisel.
(Loengus selgitatakse tootmises ja laboratoorsesel tööl kasutatavate mürgkemikaalide ohtlikkust tervisele ning nõudeid ja vahendeid tervisehäirete vältimiseks.)

545. Töökaitse ja seadusandlus.

(Töökaitse seadusandlus hõlmab uute objektide eksploatatsiooni andmise eelse töökaitse järelevalvet, tervist kahjustavate töötingimuste kõrvaldamise, traumatismi vältimise, normaalsete eanitaarhügieeniliste tingimuste ja arstlike läbivaatuste ning puhkuste tagamise nõudeid. Käsitletakse ka töökaitse järelevalvet ametiühinguorganite ja riiklike inspeksiioonide poolt.)

546. Töötervishoid.

(Loengus käsitletakse ühelt poolt töötajapoolseid tingimusi tervise säilitamiseks ja kõrge töövõime tagamiseks ning teiselt poolt tööprotsessis töötaja tervist häirivate ja töövõimet vähendavate mitmesuguste nn. tervist kahjustavate tegurite (tolmu, müra, vibratsiooni, kiirguse jt.) vältimise ning pidurdamise abinõusid. Käsitletakse ka õhu normaalse niiskuse ja temperatuuri ning normaalse valgustuse osa tervise säilitamisel.)

L i i k l u s .

Pilt, A.

547. Alkoholism ja tänapäeva liiklus.

548. Autotranspordi areng ja ohutu liiklus (automajanditele).

549. Liiklemine ristteedel.

550. Liikluseeskirjad jalakäijatele ja reisijatele.

551. Liiklusmärgid, teeviidad ja ohutusjooned.

552. Liiklusvahendite liiklemine ja juhtide märguanded.

Pilt, A. ja Toomepärj, K.

553. Miks peab liikluseeskirju tundma ja neid täpselt täitma?

Pilt, A.

554. Uusimad sõiduautomargid ja ohutu liiklemine (automajanditele ja amatöörjuhtidele.)

IV. TARTU ÜLIKOOLI MINEVIK
JA TÄNAPÄEV.

Eringson, L.

555. Tartu Riiklik Ülikool - kaadrite sepikoda.

(TRÜ valmistab ette kõrgema haridusega spetsialiste rohkem kui 25 erialal, kusjuures rida Eesti NSV-s omandatavatest erialadest on esindatud ainult TRÜ-s (arstid, farmatseudid, juristid jt.). Ülikooli lõpetanud töötavad nii Eesti NSV-e kui ka vennasvabariikides.

TRÜ on kujunenud ka teadlaste ettevalmistamise taimelavaks. Aastast aastas kaevab aspirantide arv. Real Tartu teadlastel on kujunenud oma koolkond, nad on leidnud tunnustust kogu NSV Liidu ulatuses, samuti ka välismaal (füüsikud, matemaatikud, keemikud jt.).

556. Tartu ülikool XVII sajandil (Academia Gustaviana ja Academia Gustavo-Carelina ajaloost).

(Ajavahemikul 1632 - 1656 ja 1690 - 1699 töötas Tartus ülikeol, mis 1699.a. viidi üle Pärnusse, kus selle tegevus kestis kuni 1710.a. See oli esimene ülikool Ida-Baltikumis. Ehkki ülikeel asutati rootsi feodaalvõimude poolt ja nende huvides, oli ta tähtsaks kultuurikoldeks XVII sajandil. Siin töötas 58 professorit, nende seas oli tuntud teadlasi (Geselius, Schilenius, Hermelin jt.); oli immatrikuleeritud ca 1600 üliõpilast, nendest üle 250 inimese lõpetas ülikooli magistri kraadiga. Osa neist andis oma panuse hariduse ja kultuuri arendamisel Eesti- ja Liivimaal.)

557. Tartu ülikooli ajaloost (1802 - 1918).

(Tartu ülikool kujunes XIX sajandil väljapaistvaks teaduseksskuaeks Venemaal. Siin töötas rida üle maailma tuntud teadlasi, teaduslike koolkondade rajajaid (Struve, Pirogov, Ledebour, Schmidt jt.).

XX sajandi alguses lülitus Tartu üliõpilaskond aktiivselt revolutsioonilisse võitlusse ning aitas kaasa tsarismi kukutamise ettevalmistamisele.)

558. Üliõpilaste õppimis- ja elamistingimused kodanlikus Eestis. (Tartu ülikooli materjalide põhjal.)

(Eesti kodanlus seadis oma eesmärgiks muuta ülikool reaktsioonilise ideoloogia tööriistaks. Õppimine ülikoolis oli seotud suurte kuludega; õppisid peamiselt jõukate vanemate lapsed ja see oli täiesti vastuvõetav kodanliku valitsuse klassihuvidele. Demokraatlikult meelestatud üliõpilased, olles tihedalt seotud töötava rahvaga, asusid võitlema kodanliku diktatuuri vastu ja nõukogude võimu taaskehtestamise eest Eestis.)

Haamer, V.

559. Õppimisvõimalustest Tartu Riiklikus Ülikoolis.

(Vestluses käsitletakse elukutse valiku probleeme ja tutvustatakse ülikoolis õpetatavaid erialasid ning ülikooli vastuvõtmise tingimusi.)

Madisson, J.

560. Tartu ülikooli ajaloost.

(Loengus käsitletakse järgmisi küsimusi: kõrgema õppeasutuse tekkimine Tartus, jesuiitide kelleegium ja rootsiaegsed Tartu ülikoolid, veneaegse ülikooli taasrajamine 1799 - 1802, tähtsamad töusuperioodid Tartu ülikooli ajaloos, eriti professorite institut ja tema tähtsus vene üldise ajaloo teaduse rajamisel.)

Mitt, A.

561. TRÜ Füüsika-Matemaatikateaduskond.

(Loengus antakse ülevaade õppimisvõimalustest TRÜ Füü-

sika-Matemaatikateaduskonnas üksikute erialade kaupa, laboratooriumide kaasaegse sisustuse ja edasise arengu perspektiivide kohta. Loeng on kavandatud keskkoolide abiturientidele ülikooli erialade populariseerimiseks.)

Utter, O.

562. Ülevaade ülikooli hoonete arhitektuurist.

(Loeng-ekskursioon annab esmajoones ülevaate mõõdnud sajandi algul püstitatud hoonete ansamblist. Käsitletakse TRÜ peahoone, Teadusliku Raamatukogu hoone, vana anatoomikumi ja tähetorni ehituslugu. Tagasivaates puudutatakse põgusalt ka Academia Gustaviana hooneid.)

N i m e d e r e g i s t e r

Adojaan, J.	- 330, 331, 332, 333.
Alaküla, G.	- 301, 312, 326, 327.
Alatalu, T.	- 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62.
Allee, P.	- 507, 508.
Allsalu, M.-L.	- 489.
Ananjeva, J.	- 316, 317.
Aut, J.	- 21, 22.
Arak, A.	- 346, 347.
Ariete, P.	- 91, 92.
Arumaa, H.	- 290, 291.
Aul, J.	- 509.
Baron, S.	- 473.
Blumfeldt, A.	- 63.
Blum-Ruseak, R.	- 220, 221.
Bronstein, M.	- 268.
Danilovitš, A.	- 364, 365, 366.
Dementjev, G.	- 451.
Eisler, M.	- 328.
Elango, A.	- 156, 157, 158, 172, 173, 174, 186, 203.
Elias, A.	- 510.
Eringson, L.	- 23, 555, 556, 557, 558.
Feldbach, J.	- 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133.
Gordejeva, S.	- 43.
Gross, H.	- 421, 431.
Gross, K.	- 401, 402, 403.
Haamer, V.	- 559.
Haas, O.	- 204, 205, 206, 207, 208.
Haav, A.	- 452.
Hagelberg, R.	- 292.
Hütt, V.	- 222.
Indre, K.	- 269.

Indre, K.	- 175, 176, 187.
Issakov, S.	- 134.
Jakobson, J.	- 1, 2, 3.
Jegorov, J.	- 64.
Jõgi, E.	- 474.
Järve, P.	- 161, 162.
Kaarma, J.	- 65, 66.
Kalamees, K.	- 511, 512, 513.
Kalits, J.	- 4.
Kallak, H.	- 514.
Kalnin, V.	- 242, 341, 342, 343.
Kangro, G.	- 475.
Kard, P.	- 446.
Kara, E.	- 380, 381, 382.
Kask, A.	- 93, 94, 95, 96, 97.
Kask, M.	- 348, 349, 350.
Kauer, Ü.	- 293.
Keres, L.	- 408, 409.
Kinkar, F.	- 5.
Kits, A.	- 188.
Kitšatova, M.	- 270, 271.
Kivimaa, E.	- 6.
Kiviväli, G.	- 159, 442.
Klement, F.	- 462, 476.
Koger, K.	- 7, 8, 9, 10, 11, 135, 136, 137.
Kolk, U.	- 153, 154.
Konks, J.	- 12, 13.
Konsin, A.	- 294, 295.
Koerits, A.	- 265.
Koppel, A.	- 485.
Krinal, V.	- 272, 273.
Kudu, E.	- 215, 216.
Kudu, F.	- 432.
Kukk, E.	- 515, 516.
Kurm, H.	- 189, 190.
Kuus, H.	- 490.

Kuusman, I.	- 465.
Kõiv, J.	- 477.
Kõrge, K.	- 372, 373.
Kõrgesaar, A.	- 334.
Kõrre, A.	- 274, 275.
Laanpere, H.	- 491.
Laar, S.	- 276.
Laasik, E.	- 318, 319.
Laidvere, J.	- 427, 428, 429.
Larin, I.	- 277.
Laugaste, E.	- 155.
Laugaste, G.	- 99, 100, 101.
Leito, T.	- 67, 68, 69, 70, 71.
Lembra, J.	- 447, 448.
Lepik, K.	- 191.
Lepik, S.	- 160, 177, 233, 234.
Lepik, Ü.	- 478.
Lepp, Ü.	- 351, 374, 375.
Leppik, J.	- 335.
Lias, R.	- 467, 468, 469.
Liidema, H.	- 470.
Liigant, M.	- 243, 466.
Liimets, H.	- 178, 192, 193, 209.
Liiv, G.	- 138, 139, 235.
Ling, H.	- 517, 518, 519.
Linkberg, A.	- 376, 389.
Loim, M.	- 278, 279.
Loit, T.	- 223.
Loodma, V.	- 492.
Lotman, J.	- 140, 141.
Lukksepp, M.	- 336.
Lunge, A.	- 179, 180, 194, 195, 196, 197.
Lutrik, H.	- 98.
Lõhmus, M.	- 24.
Lõpper, M.	- 236, 244.
Maamets, L.	- 280.

Madissen, J.	- 25, 560.
Maiste, H.	- 281.
Mankin, O.	- 453.
Marvet, A.	- 520.
Masing, V.	- 521, 522.
Matrev, E.	- 224.
Meema, L.	- 26.
Metsa, H.	- 282, 283.
Miidla, H.	- 523, 524.
Mints, S.	- 142, 143.
Mitt, A.	- 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 561.
Meesberg, H.	- 14, 27, 28, 29.
Mutt, O.	- 102, 103, 104, 105.
Mõtlik, E.	- 422, 430.
Mälgand, L.	- 198.
Mäll, J.	- 329.
Mättas, L.	- 449.
Mürk, H.	- 471, 472.
Müür, H.	- 284.
Needia, K.	- 217, 218.
Nõmmik, S.	- 72, 73.
Oja, A.	- 479.
Okk, I.	- 423.
Ora, J.	- 199.
Pae, A.	- 454, 463.
Palanets, H.	- 30, 74, 210, 211, 212.
Palm, U.	- 493, 494, 495.
Palnees, P.	- 106.
Paltaer, A.	- 337.
Past, V.	- 496, 497.
Pants, H.	- 296, 297.
Pavel, Ü.	- 525.
Peegel, J.	- 144, 145.
Peep, H.	- 146, 147, 148, 149.
Peep, L.	- 219, 225.

Petlem, H.	- 390, 391, 392.
Pihla, E.	- 320.
Piir, I.	- 450, 486.
Piirimäe, H.	- 15, 16.
Pilt, A.	- 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554.
Podar, U.	- 377.
Prüller, P.	- 455, 456.
Pukk, K.	- 480.
Pullerits, R.	- 498.
Püss, K.	- 302, 303, 304.
Püssa, O.	- 338.
Raal, E.	- 339, 340.
Raatma, A.	- 383.
Rahi, P.-U.	- 321.
Raid, J.	- 17, 18, 19, 31, 254, 255.
Raid, L.	- 256.
Rajasalu, I.	- 32.
Rannak, E.	- 352, 353, 354, 355, 356.
Raudam, E.	- 384, 385.
Rebane, J.	- 226, 227.
Rebane, K.-S.	- 464, 487.
Rehe, E.	- 237, 238, 239, 240, 241.
Reimand, J.	- 213.
Reinet, J.	- 457, 458, 459.
Reitsak, A.	- 107, 108, 109.
Rekker, G.	- 285, 286.
Riiv, J.	- 357, 378.
Riives, V.	- 257.
Rink, H.	- 322, 323, 324.
Ristrok, J.	- 526, 527.
Ritslaid, V.	- 541, 542, 543, 544, 545, 546.
Roots, L.	- 20.
Rulli, A.	- 393, 394.
Ruus, M.	- 228.
Ruus, V.	- 33, 34.

Rõõmusoks, A.	- 536.
Rägo, N.	- 499, 500.
Rätsep, H.	- 110, 111.
Saar, Z.	- 345, 410, 411, 412.
Saarma, J.	- 258, 386.
Saava, A.	- 358, 413, 414.
Sahva, U.	- 439, 440.
Sakk, E.	- 443.
Sake, O.	- 460.
Salumaa, E.	- 325.
Sarapuu, L.	- 528.
Sarv, J.	- 359.
Saviauk, J.	- 181, 182.
Sepp, R.	- 259.
Sibul, S.	- 387.
Sillivask, K.	- 35, 36, 37.
Siiman, U.	- 163, 164, 165, 166, 200.
Siirde, E.	- 395.
Sildmäe, I.	- 305, 306, 307, 308.
Sildver, L.	- 415, 416, 417, 418.
Sillastu, V.	- 396.
Simeon, E.	- 433.
Smirnov, S.	- 112, 113.
Sokk, E.-H.	- 529.
Soomere, I.	- 260, 261, 262, 263, 264.
Suit, H.	- 501.
Suit, L.	- 502, 503.
Sutt, T.	- 530.
Sõrmus, T.	- 481.
Särgava, V.	- 388.
Taba, A.	- 201, 202.
Taev, K.	- 150, 151, 152.
Tallmeister, E.	- 344, 367.
Tamm, H.	- 531.
Tannaru, J.	- 229.
Tanne, E.	- 488.

Tammeorg, J.	- 404, 407.
Tammepõld, E.	- 368, 369, 370, 371.
Tani, R.	- 167, 265.
Teesalu, S.	- 266.
Tigane, I.	- 461.
Tiik, H.	- 360, 397.
Timotheus, H.	- 504.
Titma, M.	- 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86.
Toim, K.	- 168, 169, 170, 171.
Toom, J.	- 532.
Toomepärg, K.	- 553.
Trass, H.	- 533, 534.
Trummal, V.	- 38, 39.
Tuulmets, A.	- 505.
Tähnas, A.	- 434, 435, 436, 437, 438.
Tälli, H.	- 419, 420.
Türk, V.	- 287, 288.
Uibo, M.	- 361, 362.
Unt, I.	- 183, 184, 185, 214.
Utter, O.	- 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 562.
Uustal, A.	- 313, 314, 315.
Vahtre, S.	- 40.
Vainer, L.	- 398, 399, 400.
Valgmaa, H.	- 441.
Valmet, A.	- 114.
Valt, L.	- 230, 231, 232.
Vanaaseme, Ü.	- 289.
Vapra, A.	- 363, 379, 405.
Velsker, K.	- 482.
Vihalem, P.	- 309, 310, 311.
Vihalem, R.	- 506.
Viiding, H.	- 537, 538, 539, 540.
Viigi, A.	- 41, 42.
Villeberg, L.	- 535.

- Viires, P. - 298, 299, 300.
Villako, K. - 267, 406.
Viru, A. - 424, 425, 426.
Velkov, I. - 87, 88, 89, 90.
Võhandu, L. - 483, 484.
Vääri, E. - 115, 116, 117, 118, 444, 445.

S i s u k o r d

Eessõna	3
I. Ajalugu ja kaasaja rahvusvaheline olukord	6
NLKP ajalugu	6
Üldajalugu	8
Eestlaste maa ja eesti rahva ajalugu	10
Kunsti ajalugu	15
Rahvusvaheline olukord	18
II. Filoloogia	21
Keelteadus	21
Kirjandusteadus ja kurnalistika	27
Rahvaluule	31
III. Pedagoogika ja metoodika	32
Pedagoogika ajalugu	32
Uurimistöö pedagoogikas.....	33
Kodune kasvatus	36
Eetiline ja eetiline kasvatus	39
Eriainete metoodika	42
IV. Bibliograafia	46
V. Filosoofia ja esteetika	47
Filosoofia	47
Esteetika ja eetika	50
VI. Teaduslik ateism	53
VII. Majandusteadus	60
Poliitiline ökonoomia	60
Kaubandus ja rahandus	64
VIII. Õigusteadus	67
Riigi- ja haldusõigus	67
Riigi ja õiguse teooria ning ajalugu	68
Rahvusvaheline õigus	69
Tsiviilõigus	70
Tööõigus	74
Kriminaalõigus ja -protsess	75

IX. Aretiteadua	78
Arstiteaduse ajalugu	78
Teitumine ja tervis	79
Nakkushaigused	83
Sisehaigused	85
Närvihaigused	87
Kõrva-, nina- ja kurguhaigused	88
Kirurgia	89
Günekoloogia	91
Röntgeneleegia	91
Farmaatsia	92
Laste tervishoid ja lastehaigused	93
X. Kehakultuur ja sport	95
Kehakultuur ja tervis	95
Kehakultuuri ajalugu	97
Sportlik treening	98
Raskejõustik ja enesekaitse	98
Võimlemine	99
Turism	100
XI. Matemaatika ja füüsika	102
Teoreetiline füüsika	102
Eksperimentaal- ja üldfüüsika	103
Luminesents	107
Astronoomia ja kosmonautika	108
Ilmaennustus	109
Matemaatika ja matemaatika meetodika	111
Füüsika ja matemaatika ajalugu	114
XII. Keemia	115
XIII. Bioloogia ja geoloogia	121
Bioloogia	121
Geoloogia	128
XIV. Ohutustehnika ja liiklus	129
Ohutustehnika	129
Liiklus	130
IV. Tartu ülikooli minevik ja tänapäev	131
Nimede register	134

Тартуский государственный университет
ЭССР, г. Тарту, ул. Ёликооли, 18

ТЕМАТИКА

лекторской группы ТГУ общества "Знание"

На эстонском и русском языках

Toimetaja E. Vääri

Korrektor I. Soop

=====

TRÜ rotaprint 1965. Trükipoognaid 8,95. Tingtrüki-
poognaid 8,12. Arvestuspoognaid 6,05. Trükilarv 1000.

Paljundamisele antud 6. XI 1965. MB 10336.

Tell. nr. 442.

Tasuta

Tasuta.